

ESTEETTÖMYYSSELVITYS

Ylöjärven terveysaseman palveluiden saavutettavuus

Serenella Forma

Opinnäytetyö
Marraskuu 2013
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hyvinvointiteknologian
koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma

FORMA SERENELLA

Esteettömyys selvitys
Ylöjärven terveysaseman palveluiden saavutettavuus

Opinnäytetyö 95 sivua, joista liitteitä 22 sivua
Marraskuu 2013

Kun halutaan kehittää julkisten tilojen ja palveluiden käytettävyyttä, esteettömyyskartoitus on siihen sopiva ja kustannustehokas menetelmä. Se antaa ehdotuksia ja ohjeita esteettömyyden saavuttamiseksi, mutta samalla edistää yhdenvertaisuutta sekä tuo kaivattuja kustannussäästöjä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää esteettömyyskartoitusmenetelmällä Ylöjärven terveysaseman palvelujen saavutettavuutta yleisesti ja yksityiskohtaisemmin tietyillä osastoilla. Lähtökohtana oli rakennetun ympäristön toimivuus eri käyttäjäryhmien näkökulmasta. Tavoitteena oli myös löytää ratkaisuja havaittujen esteettömyysongelmien korjaamiseksi.

Esteettömyys selvitys suoritettiin läntisen piirin, röntgen ja laboratorio-osaston sekä fysioterapian toimipisteistä. Selvityskohteet valittiin palvelukohteiden käyttäjämäärien perusteella ja mikäli niissä havaittiin esteettömyysongelmia. Tutkimusmenetelmänä käytettiin esteettömyyskartoitusta sekä käyttäjäarviointia. Käyttäjäarviointiin osallistui viisi henkilöä, joilla on jokin liikkumista tai toimintaa rajoittava tekijä. Saatuja tutkimustuloksia pohdittiin lisäksi yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Tutkimustulosten perusteella Ylöjärven terveysaseman esteettömyystaso on peruskorjauksen jälkeen tyydyttävä. Tilat ovat avarammat, selkeämmät ja selvästi vaaraa aiheuttavia esteitä ei ole. Yleisin esteettömyysongelma on kuitenkin vielä induktiosilmukan puuttuminen kaikilta palvelutiskeiltä. Lisäksi valaistuksessa, opasteissa ja kontrastimerkinnöissä olisi vielä monin paikoin korjattavaa. Esteettömämpi ratkaisu ei kuitenkaan vaatisi monessakaan kohteessa suuria muutoksia tai hintavia toimenpiteitä, vaan pienilläkin ratkaisuilla voitaisiin saada tiloja toimivammaksi meille kaikille eikä vain tietyille käyttäjäryhmille.

Asiasanat: esteettömyys, esteettömyyskartoitus, terveysasema, julkinen palvelu

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Wellbeing Technology

FORMA SERENELLA

Accessibility survey

Accessibility of the Ylöjärvi health center services

Master's thesis 95 pages, appendices 22 pages
November 2013

When there is a need to improve the availability for public facilities and services, the accessibility survey is a suitable and cost effective method. It provides suggestions and instructions to reach the accessibility requirements, but also promotes equality among people as well as brings needed cost savings.

The aim of this study was to use accessibility survey to examine the availability of services at Ylöjärvi health center premises in general and more detailed in certain departments. The purpose was to determine how well the built environment meets the requirements of different user groups and to give proposals for actions to remedy the identified problems.

The accessibility survey was performed in the unit of "Läntinen piiri", X-ray, laboratory and the physical therapy departments. The focus areas were selected and included in the survey based on the number of service customers involved and if the accessibility problems existed. Methods used in the research were accessibility survey and user evaluation. Five persons with either a movement or activity limiting factor participated in the user evaluation. In addition, the obtained results are considered in the perspective of equality.

Based on the results Ylöjärvi health center has acceptable level of accessibility after recent building renovation. Health center facilities are more open, clearer and there are no hazardous obstacles. The most common accessibility problem that exists, is the lack of induction loops at every service office. However subjects like illumination, information signs and color contrast could be improved on several locations. Accessibility does not automatically need extensive and expensive changes. Even small adjustments will help not only impaired customer groups but all.

Key words: accessibility, accessibility survey, health center, public service

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET SEKÄ RAJAUS	8
3	ESTEETTÖMYYS JA PALVELUIDEN KÄYTETTÄVYYS	9
4	ESTEETTÖMYYSKARTOITUS JA SEN OSA-ALUEET	12
5	JULKISEN RAKENNUKSEN ESTEETTÖMYYSSUOSITUKSET	15
5.1.	Lait, asetukset ja määräykset	15
5.2.	Esteettömyyssuositukset eri kohteissa	16
5.2.1	Esteetön autopaikka	16
5.2.2	Sisäänkäynti	17
5.2.3	Kulkuväylät ja ovet	18
5.2.4	Portaat, luiskat ja käsijohteet.....	19
5.2.5	Opasteet ja kalusteet.....	20
5.2.6	Asiointitila.....	21
5.2.7	Esteetön wc	21
5.2.8	Kuuntelu ympäristö.....	22
5.2.9	Näköympäristö	24
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
6.1.	Tutkimuskohteet	26
6.2.	Tiedonhankintamenetelmät.....	27
6.3.	Tutkimustulosten analysointi.....	28
7	TUTKIMUSTULOKSET JA KORJausehdotukset	29
7.1.	Palvelureitti sisäänkäynniltä Läntiselle palvelupisteelle	29
7.1.1	Esteetön autopaikka	29
7.1.2	Sisäänkäynti	30
7.1.3	Kulkuväylät ja odotusaula.....	32
7.1.4	Palvelutiski.....	33
7.1.5	Esteetön wc	34

7.1. Palvelureitti sisäänkäynniltä laboratorio – ja röntgen toimipisteelle.....	36
7.1.1 Sisäänkäynti	37
7.1.2 Kulkuväylät	38
7.1.3 Odotusaulat	39
7.1.4 Röntgenin palvelutiski	41
7.1.5 Esteetön wc	42
7.2. Palvelureitti sisäänkäynniltä fysioterapian toimipisteelle.....	44
7.2.1 Sisäänkäynti	45
7.2.2 Kulkuväylät ja odotusaula.....	46
7.2.3 Palvelutiski	48
7.3. Toimenpide-ehdotusten luokittelu	50
8 POHDINTA.....	54
LÄHTEET	59
LIITTEET	63
Liite 1. Esteetön autopaikka	63
Liite 2. Sisäänkäynnit ja tuulikaapit	64
Liite 3. Liikkumisen tilantarve	65
Liite 5. Portaat, luiska ja käsijohteet	67
Liite 6. Opasteet	68
Liite 7. Kalusteet ja varusteet	69
Liite 8. Esteetön wc - tila.....	70
Liite 9. Kuuntelu – ja näköympäristö	71
Liite 10. Läntinen piiri ESKEH- kartoituslomakkeet.....	72
Liite 11. Röntgen- ja laboratorio- osasto ESKEH- kartoituslomakkeet	81
Liite 12. Fysioterapia ESKEH-kartoituslomakkeet.....	91

1 JOHDANTO

Ympäristöä on totuttu perinteisesti suunnittelemaan täysikasvuisia, terveitä ja toimintarajoitteettomia henkilöitä varten. Kuitenkin ihminen on joidenkin arvioiden mukaan jopa 40 % elämästään liikkumis- tai toimintaesteinen: lapsena, lastenvaunuja työntäessä, ikääntyneenä, sairaana tai vammaisena. (Ruonakoski 2004, 14). Suomalaisista pysyvästi liikkumis- tai toimintaesteisiä on noin 10 % ja eri syistä tilapäisesti rajoittuneita 5 %. Voidaan siis otaksua, että jopa 15 % :lla suomalaisista on vaikeuksia liikkua tai toimia ympäristössä. (Viinikainen & Helin 2002, 9). Fyysisen ympäristön toimintaesteet koskettavat siis yhä useamman suomalaisen arkipäivää, joten on sanomattakin selvää, että ympäristöä täytyy korjata, jotta jokainen kansalainen voisi osallistua yhteiskunnan toimintaan tasavertaisesti.

Suomen uusi perustuslaki tuli voimaan 1. päivä maaliskuuta 2000. Laki 6 § sisältää yhdenvertaisuuden lain edessä sekä yleisen syrjintäkiellon. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa. Laki kieltää välittömän (suoran) syrjinnän, välillisen (epäsuoran) syrjinnän, häirinnän sekä ohjeen tai käskyn syrjiä jotakuta. Kiellettyjä syrjintäperusteita ovat ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus, sukupuoli suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. (Yhdenvertaisuus 2013)

Perustuslain mukaisten yksilön perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuslain mukaisen yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää kunnilta ympäristöjen esteettömyydestä ja palvelujen saavutettavuudesta huolehtimista. Perustuslain ja yhdenvertaisuuslain lisäksi esimerkiksi vammaispalvelulaki edellyttää kunnilta yleisten palvelujen kehittämistä kaikille toimiviksi ja sopiviksi. Kunnan viranomaisten on pyrittävä toiminnallaan poistamaan haittoja, jotka rajoittavat vammaisten henkilöiden toimimismahdollisuuksia ja osallistumista. Lisäksi kunnan on huolehdittava, että sen yleiset palvelut soveltuvat myös vammaisille henkilöille (Elsa ym. 2006, 6)

Suomen rakennuslainsäädäntöön tuli vuonna 1973 ensimmäistä kertaa kohta (rakennusasetus 85 a §), joka edellytti yleisön käyttöön tarkoitettuja tiloja rakennettaessa riittävän huomion kiinnittämistä myös niiden henkilöiden tarpeisiin, joiden liikunta- tai suunnistautumiskyky on iän, vamman tai sairauden vuoksi heikentynyt (Esteetön 2010). Myöhemmin vuonna 1979 rakennuslainsäädäntöön tehtiin muutoksia ja siihen lisättiin Suo-

men rakentamismääräyskokoelman osa F1. Sen määräykset ja ohjeet koskevat julkisyyshöjen hallinto- ja palvelurakennuksia sekä sellaisia liike- ja palvelutiloja, joihin tasavron näkökulmasta kaikilla on oltava mahdollisuus päästä. Määräysten ja ohjeiden tavoitteena on edellä mainittujen rakennusten ja tilojen saavutettavuus ja käyttömahdollisuus myös niiden henkilöiden kannalta, joiden liikkumis- ja toimintakyky on rajoittunut. (Ympäristöministeriö 2013)

Kaikessa kaavoituksessa ja rakennusten suunnittelussa tulee nykyisten maankäyttö- ja rakennuslakien mukaan ottaa huomioon esteettömyysnäkökohdat. Parasta on, jos esteettömyyden näkökulma huomioitaisiin jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa. Tavoitteena tulevaisuudessa on, että esteettömyys nähtäisiin ensisijaisena, kaikkia hyödyttävänä ja taloudellisena ratkaisuna. Esteettömyyttä ei siis tule toteuttaa erillISRatkaisuna, vaan tavanomaisena toimintana kaikessa rakentamisessa. (Pesola 2009, 13-14).

Esteetön rakennettu ympäristö luo edellytykset mahdollisimman itsenäiselle ja omatoimiselle elämälle. Se myös mahdollistaa tasavertaisen liikkumisen muiden kanssa. Jos tämä huomioitaisiin ympäristön suunnittelussa, se parantaisi fyysisen ympäristön toimivuutta kaikkien käyttäjäryhmien kannalta. Esteettömyys tulisikin nähdä rakennetun ympäristön yhtenä laatutekijänä. Sen ottaminen mukaan osaksi kestävää kehitystä tähtää pitkälle tulevaisuuteen lyhytnäköisten ratkaisujen sijaan. (Pesola 2009,14-16).

Esteettömyyden toteutuminen vaatii yhteiskunnalta poliittista sitoutumista, käytännön toimenpiteitä, yhteistyötä ja vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Se rakentuu suunnittelun periaatteista, esteitä poistavista konkreettisista toimenpiteistä ja näiden toimenpiteiden saavutettavuudesta. (Kurronen & Lukkarinen 2010, 7-8). Esteettömyyden suurimpana ongelmana on kuitenkin vielä tänä päivänä asenteet, jotka hidastavat yhteisten ratkaisujen löytämistä. Suurin haaste onkin asenteiden muuttamisessa, jotta esteetön yhteiskunta voisi vielä joskus toteutua.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET SEKÄ RAJAUS

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyönä Ylöjärven Vammaisneuvoston kanssa, jonka puolesta esteettömyysselvityksen tarve lähti. Ylöjärven terveysaseman peruskorjauksen ja laajennuksen jälkeen Ylöjärven Vammaisneuvosto teki alustavan *esteettömyyskierroksen* uudistetuissa tiloissa ja totesi edelleen puutteita esteettömyydessä. Lisäksi Vammaisneuvosto järjesti terveysasemalla ns. ”Esteettömyys-tempauksen”, jonka tarkoitus oli avartaa tietämystä esteettömyydestä. Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli kirjata ja tarkentaa nämä havaitut esteettömyysongelmat ja saada ne tietoisuuteen mm. kaupungin päättäjille ja terveysaseman henkilökunnalle. Lisäksi saatuja tutkimustuloksia sekä toimenpide-ehdotuksia voidaan hyödyntää myös muissa (julkisen) palvelurakennuksissa, joissa todetaan vastaavanlaisia esteettömyysongelmia.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää eri esteettömyyskartoitusmenetelmiä käyttäen, millaisia sosiaalisia, tiedonsaannin tai fyysisen ympäristön esteitä eri käyttäjäryhmät kohtaavat asioidessaan Ylöjärven terveyskeskuksen tiloissa ja antaa korjausehdotuksia sekä ratkaisuja esteiden poistamiseksi. Havaittuja esteettömyysongelmia on pohdittu myös tutkimustuloksissa yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Opinnäytetyö rajattiin käsittämään ns. läntisen piirin, röntgen- ja laboratorio – osaston sekä fysioterapian toimipisteiden esteettömät autopaikat, sisäänkäynnit, käytävät, odotusaulat, palvelutiskit sekä esteettömät wc – tilat. Selvityskohteet valittiin palvelukohteiden käyttäjämäärien perusteella ja mikäli niissä havaittiin esteettömyysongelmia. Esteettömyyskartoituksessa edettiin kulkureittien mukaan toimipisteen sisäänkäynniltä tai esteettömältä autopaikalta palvelutiskille. Kulkureittien varrelta kartoitettiin tarvittaessa myös esteetön wc – tila. Esteettömyyskartoituksessa huomioitiin vain ne kohdat, joissa havaittiin esteettömyysongelmia. Samantyyppisistä kohteista valittiin vain toinen.

3 ESTEETTÖMYYS JA PALVELUIDEN KÄYTETTÄVYYS

Esteettömyys käsitteenä on laaja kokonaisuus, joka tarkoittaa kaikkien kansalaisten sujuvaa osallistumista työntekoon, opiskeluun, harrastuksiin, kulttuuriin, asumiseen ja liikkumiseen omana itsenään sekä itsenäisesti. Esteettömyys merkitsee lisäksi palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä ja tiedon ymmärrettävyyttä. Esteettömyys ei ole mielipide, koska sen käsittämät arvot pohjautuvat yhteisesti sovittuihin kriteereihin. Kriteerit taas pohjautuvat ensisijaisesti lakeihin, asetuksiin ja määräyksiin, mutta käytössä on myös paljon ohjeita sekä suosituksia eri käyttäjäryhmien näkökulmista. (Pesola 2009, 2)

Esteettömyys on käyttäjän näkökulmasta muun muassa toimivuutta, turvallisuutta, rakennuksen tai tilan käyttäjän tarpeisiin sopivuutta sekä viihtyisyyttä. Parhaimmillaan esteettömyyteen ei kiinnitä huomiota, ja liikkuminen sekä toimiminen sujuvat ongelmitta. Toisaalta esteettömyyden puuttuminen huomataan helposti. (Pesola 2009, 6)

Esteettömyys voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen osaluokkiin. **Fyysinen esteettömyys** tarkoittaa ympäristön, infrastruktuurin sekä käytössä olevien laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen hyvää saavutettavuutta. Esimerkiksi fyysisen ympäristön rakenteet eivät saisi estää eri liikkumis- tai toimintarajoitteisia henkilöitä saavuttamasta yhteiskunnan tarjoamia julkisia palveluita. **Psyykkisellä esteettömyydellä** tarkoitetaan käyttäjän itsenäiseen suoriutumiseen riittävää henkistä kykyä. **Sosiaalinen esteettömyys** käsittää eri sosiaaliryhmiin kuuluvien henkilöiden yhtäläisiä mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Esimerkiksi jokaisen tulisi saada käyttää julkisia palveluja ilman pelkoa syrjinnästä. **Taloudellisella esteettömyydellä** tarkoitetaan henkilön riittäviä mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa hänen omasta taloudellisesta tilanteestaan riippumatta. Esteettömyys käsittää laajasti yhdenvertaisuuden periaatteen, jossa jokaisella tulisi olla mahdollisuus toimia fyysisessä, psyykkisessä, sosiaalisessa ja taloudellisessa ympäristössä tasavertaisesti. (Ruonakoski 2004, 14-15)

Saavutettavuutta käytetään usein esteettömyyden synonyyminä, erityisesti puhuttaessa palveluista. Hyvin järjestetyt ja toimivat palvelut ovat kaikkien saavutettavissa. Palveluiden saavutettavuus koostuu paitsi rakennetun ympäristön esteettömyydestä, myös mm. informaation saatavuudesta. Esteettömyydestä ja saavutettavuudesta on erityisesti Euroopassa alettu puhua viime vuosina käsitteellä *Design for All*. (Elsa ym. 2006, 4)

Design for All tarkoittaa sosiaalisesti vastuullista suunnittelua. Se merkitsee tuotteissa helppokäyttöisyyttä, ympäristöissä esteettömyyttä ja palveluissa saavutettavuutta ja toimivuutta. Design for all - lähestymistavan perusajatuksena on pyrkimys ympäristöön, jossa kaikilla on tasavertaiset mahdollisuudet toimia ja jossa palvelut ovat kaikkien saavutettavissa. Design for all on työkalu kestävä kehityksen ja yhdenvertaisuuden tukemisessa yhteiskunnassa. (Elsa ym. 2006, 5)

Käytettävyys termin määritelmä riippuu lähestymistavasta. ISO 9241–11 -standardi määrittelee käytettävyyden seuraavalla tavalla: "Se vaikuttavuus, tehokkuus ja tyytyväisyys, jolla tietyt määritellyt käyttäjät saavuttavat määritellyt tavoitteet tietyssä ympäristössä". Vaikuttavuudella tarkoitetaan miten tarkoin ja täydellisesti käyttäjä saavuttaa tavoitteensa. Tehokkuus taas on tavoitteiden saavuttamista suhteutettuna käytettyihin resursseihin. Tyytyväisyys on käyttäjän tyytyväisyyttä palvelun tai järjestelmän käyttöön. (VTT 2012)

Käytettävyys kuvaa palvelussa sitä, kuinka sujuvasti sen toimintoja käyttäjä käyttää päästäkseen haluamaansa päämäärään. Käytettävyydessä on kyse myös käyttäjän ja palvelun vuorovaikutuksesta. Palvelun käytettävyyteen yhdistettyjä ominaisuuksia ovat vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tyytyväisyyden lisäksi esimerkiksi tarkoituksenmukaisuus, johdonmukaisuus, opastus sekä miellyttävyys. Palvelun käytettävyyttä voidaan arvioida esimerkiksi erilaisten käytettävyytutkimusten ja käyttäjäkyselyjen avulla. (Viitanen 2013).

Esteettömyys ja *käytettävyys* termeinä viittaavat molemmat omalla tavallaan helppokäyttöisyyteen. Esteetön palvelu ei kuitenkaan aina ole kaikille käyttäjäryhmille käyttäjäväläinen, mutta usein palvelun esteettömyyden parantaminen parantaa myös yleistä käytettävyyttä. (Savijoki 2003). Miksi kuitenkin suunnitellaan ympäristöjä, tuotteita ja palveluja, joita kaikki eivät osaa tai pysty käyttämään? Yhtenä syynä voi olla, että taloudelliset ja esteettiset tekijät nostetaan usein vielä tärkeysjärjestyksessä käytettävyyden ja esteettömyyden edelle, jolloin kyse on lähinnä yhden tai useamman palvelun suunnittelijan arvoista ja valinnoista. Toisena syynä voi olla palvelun tuottajan erilainen näkemys palvelun käyttäjistä ja heidän tarpeistaan. Voidaan myös puhua yhteisen ”kielen” puuttumisesta käyttäjien ja tuottajien välillä. He edustavatkin hyvin erilaista asiantuntemusta: tuottajien edustajat ovat useimmiten insinöörejä tai markkinoinnin asiantuntijoita. Käyttäjien tiedot taas nousevat arkielämästä ja omien toimintojen tuntemuksesta. (Nouko – Juvonen S. 1999, 127-129). Ehkä myös teknologian nopea kehitys, yhteis-

kunnan kehittyvät säännöt ja normit sekä uudet poikkitieteelliset tutkimusalueet ovat osaltaan myötävaikuttaneet suunnittelukäytäntöjen ja menetelmien valinnoissa. (Nouko – Juvonen S. 1999, 137).

Vasta viime vuosina on alettu ottaa käyttöön menetelmiä, joilla erilaiset palvelun käyttäjät saataisiin mukaan palvelujen suunnitteluun sekä kehittämiseen. Yhteistyö eri toimijoiden välillä vaatii kuitenkin vielä oppimista ja uusia kommunikaatiotaitoja. Toimintarajoitteisten ympäristöön kohdistuvien tarpeiden konkretisoiminen suunnitelmiksi ja toimenpiteiksi edellyttää, että eri toimijoiden asiantuntijuus tunnustetaan. (Ruonakoski 2004, 64). Osa palvelun käytettävyyttä parantavista asioista voi olla hyvinkin pieniä, osa laajempia, koko palvelukonseptia koskevia. Palvelun tuottajan on kuitenkin hyvä olla tietoinen niin palvelun käyttäjien tarpeista kuin omista mahdollisuuksistaan ottaa huomioon myös liikkumis- ja toimintarajoitteiset henkilöt palveluiden saavutettavuudessa niin yksityisellä kuin julkisellakin puolella. (Ruonakoski 2004, 44).

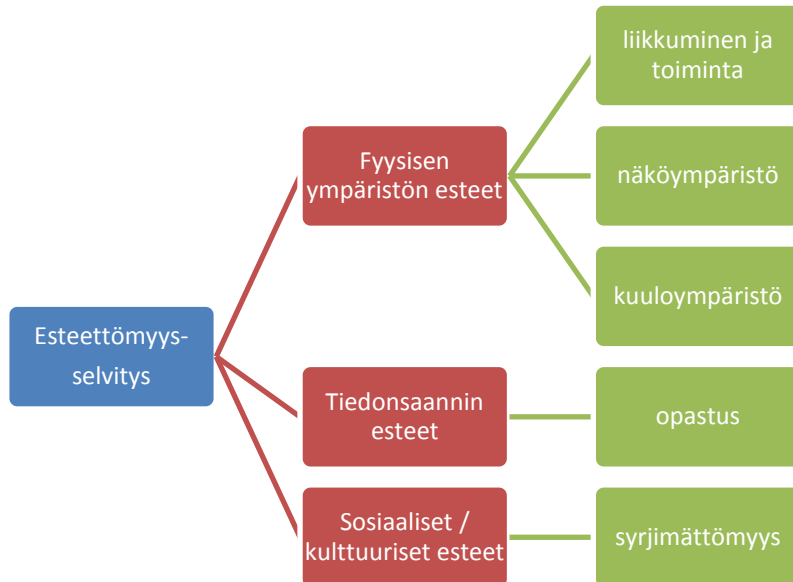
4 ESTEETTÖMYYSKARTOITUS JA SEN OSA-ALUEET

Esteettömyyskartoitus on hyödyllinen työkalu, kun organisaatiossa halutaan kehittää tilojen ja palvelujen soveltuvuutta kaikille. Sen tehtävänä on ensisijaisesti antaa ehdotuksia sekä ohjeita esteettömyyden saavuttamiseksi, mutta samalla se myös edistää yhdenvertaisuutta sekä tuo kustannussäästöjä. Esimerkiksi kunnissa asuntojen, julkisten rakennusten ja katualueiden esteettömyys lisää yksilöiden omatoimisuutta ja toimintakyvyn säilyttämistä sekä vähentää palveluiden ja avustushenkilöstön tarvetta. Esteettömyydellä on lisäksi turvallisuutta lisäävä sekä onnettomuusriskejä pienentävä vaikutus. Esimerkiksi porrastapaturmissa kuolee noin 75 – 100 ihmistä ja vammautuu pysyvästi tai tilapäisesti 2500 henkilöä vuodessa. Näitä lukuja saataisiin esteettömillä ratkaisuilla, kuten käsijohteilla ja riittävällä valaistuksella, vähennettyä merkittävästi. Esteettömyys tulisikin nähdä toimivan yhteiskunnan mittarina, ei pelkästään aina rakennetun ympäristön erityisratkaisuna. (Ruskovaara 2009, 11).

Kartoitusmenetelmän valinta riippuu tiedon tarpeesta ja käyttötarkoituksesta eli halutaanko esimerkiksi kerätä tietoa esteiden poistamiseksi vai vaikuttaa päättäjiin. Erilaisia kartoitusmenetelmiä ovat esteettömyyskartoitus, asiantuntija-arviointi, esteettömyyskierros sekä käyttäjäarviointi. **Esteettömyyskartoituksella** tuotetaan tarkkaa mittatietoa kartoitettavasta kohteesta. Kerättyä tietoa vertaillaan olemassa oleviin kriteereihin, jolloin saadaan selville toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat. **Asiantuntija-arvioinnissa** esteettömyysasiantuntija arvioi yleensä yhdessä tilaajan edustajan kanssa kohdetta. Asiantuntija-arviointia voidaan käyttää apuna esimerkiksi laadittaessa uudisrakennus – tai korjaussuunnitelmia esteettömyyden parantamiseksi. **Esteettömyyskierrosmenetelmällä** voidaan selvittää fyysisen esteettömyyden lisäksi sidosryhmien tarpeita ja hyödyntää sitä esteettömyyskartoituksen pohjatietojen keräämisessä. Kun halutaan selvittää tarkemmin eri käyttäjäryhmien toiminta- ja liikkumisesteitä ympäristössä, käytetään **käyttäjääarviointia**. Menetelmä tuottaa arvokasta esteettömyystietoa käyttäjäkokemusten pohjalta. (Ruskovaara 2009, 9).

Esteettömyyttä voidaan tarkastella fyysiseen ympäristöön liittyvien esteiden (liikkuminen, toimiminen, ergonomia, näkeminen ja kuuleminen) näkökulmasta, tiedonsaantiin liittyvien (verkkosivujen esteettömyys neuvonta, opasteet, ajanvaraus) näkökulmasta tai sosiaalisesta / kulttuurisesta (kielikysymykset, palvelutapahtuma, syrjimättömyys) nä-

kökulmasta (Ruskovaara 2009, 9). Tässä esteettömyysselvityksessä tarkastellaan fyysisen ympäristön lisäksi opasteita sekä syrjimättömyyttä (kuvio 1).

KUVIO 1. Esteettömyysselvityksen tarkastelunäkökohtia (Ruskovaara 2009, 9)

Esteettömyyskartoitukseen liittyviä käsitteitä

Tasoerot ovat yksi suurimmista ongelmista liikkumisrajoitteisille henkilöille. Ne aiheuttavat kompastumisvaarojen lisäksi hankaluuksia mm. pyörätuolin tai lastenvaunujen kanssa liikkuvalle. Jotta tasoeroja voitaisiin helpottaa, tulee järjestää sekä sisä- että ulkotiloissa tasaisia, portaattomia ja kynnyksettömiä kulkuyhteyksiä, esimerkiksi hissien ja luiskien avulla. Muita **tasapainon** säilyttämiseen liittyviä ongelmia ovat kulkuväyliin, luiskien tai portaiden pintamateriaalit, jotka voivat olla esimerkiksi sateella liukkaita. Valitsemalla luistamattomia pintamateriaaleja sekä asentamalla käsijohteita ja tukitankoja, saadaan ympäristöstä vaarattomampi. **Turvallisuus** liittyykin usein portaisiin, luiskiin, kulkuteiden esteisiin ja pintamateriaaleihin sekä valaistukseen. Selkeästi merkittyjen vaaranpaikkojen ja tilojen sekä kulkuväylien huolellisen suunnittelun on todettu vähentävän selvästi onnettomuusriskiä. (Ruskovaara 2009, 8)

Etäisyys korostuu esimerkiksi kantamusten kanssa tai hitaasti liikkuesssa. Pitkät käyttävät ilman mahdollisuutta välillä levähtää, hankaloittavat itsenäistä liikkumista tilassa. Kulkuyhteyksien varrelle tulisikin laittaa levähdyspaikkoja, tuoleja ja penkkejä, helpottamaan pitkien etäisyyksien ongelmia. **Ulostuminen** koskee myös monia eri käyttäjäryhmiä, esimerkiksi pyörätuolilla liikkuvia ja lyhytkasvuisia. Yleensä jokin fyysinen este, kuten lihaksiston voimattomuus, voi rajoittaa pyörätuolia käyttävän henkilön ulotumisetäisyyttä. Esimerkiksi erikorkuiset vaatenaulakot ja palvelutiskit tai sopivalle korkeudelle sijoitetut käyttöpainikkeet tai vuoronumerolaitteet mahdollistavat itsenäistä suoriutumista tilassa. **Voimattomuus** voi ilmetä esimerkiksi avattaessa raskaita ovia. Lihasten voimattomuus on yleensä iästä tai sairaudesta johtuvaa. Automaattiovet, kevytoimiset heloitukset ja ovenaukaisulaitteet helpottavat ovien avattavuutta. (Ruskovaara 2009, 8).

Orientoituminen ja sen helppous koskee ennen kaikkea näkövammaisia henkilöitä. Esimerkiksi selkeät kulkuväylät, rakennuksen hyvä hahmottaminen, kontrastivärit ja äänimerkit helpottavat orientoitumista ympäristössä. Myös **Monimutkaisuus** vaikeuttaa erityisesti näkövammaisten henkilöiden liikkumista ja toimintaa. Se liittyy yleensä laitteiden ja automaattien käyttöön tai informaation. Hyvällä ja riittävällä opastuksella ja neuvonnalla voidaan helpottaa tuotteiden ja palvelujen käytettävyyttä. **Kommunikaatio** yhdistetään kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kieleen. Sen ongelmana on usein induktiosilmukan tai muun äänensiirtojärjestelmän puuttuminen asiakaspalvelutiloista. Selkeät symbolit ja tekstit auttavat esimerkiksi kehitysvammaisten tai vieraskielisten asiakkaiden informaation ymmärtämistä. (Ruskovaara, 8)

Yhdenvertaisuusongelma ilmenee tilanteissa, joissa ympäristö tai palvelu asettaa käyttäjänsä eriarvoiseen asemaan. Kaikki edellä mainitut käsitteet ja niissä ilmenevät ongelmat vaikuttavat omalla tavallaan yhdenvertaisuuden toteutumiseen eri käyttäjäryhmien näkökulmista katsottuna. Vaikuttamalla asenteisiin ja palvelukulttuuriin sekä lisäämällä esteettömiä ratkaisuja ympäristöön, voidaan yhdenvertaisuusongelmaa vähentää. (Ruskovaara 2009, 8).

5 JULKISEN RAKENNUKSEN ESTEETTÖMYYSSUOSITUKSET

5.1. Lait, asetukset ja määräykset

Suosittelusten lähtökohtana ovat ensisijaisesti seuraavat lait, asetukset ja määräykset:

Suomen perustuslaki, 6 § Yhdenvertaisuus

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielihyvänsä, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Maankäyttö – ja rakennuslaki, 117 § Rakentamiselle asetettavat vaatimukset

117 d § Käyttöturvallisuus

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava siitä, että rakennus sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla suunnitellaan ja rakennetaan siten, että sen käyttö ja huolto on turvallista. Rakennuksesta eikä sen ulkotiloista ja kulkuväylistä saa aiheutua sellaista tapaturman, onnettomuuden tai vahingon uhkaa, jota ei voida pitää hyväksyttävänä.

117 e § Esteettömyys

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta.

Maankäyttö – ja rakennusasetus, 53§ Liikkumisesteetön rakentaminen

Hallinto- ja palvelurakennuksen sekä muussa rakennuksessa olevan sellaisen liike- ja palvelutilan, johon tasa-arvon näkökulmasta kaikilla on oltava mahdollisuus päästä, sekä näiden rakennuspaikan tulee soveltua myös niiden henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua tai muutoin toimia on rajoittunut.

Suomen rakentamismääräyskokoelma

osa F1 Esteetön rakennus

Rakennusmääräyskokoelman F1 määräykset ja ohjeet koskevat julkisyhteisöjen hallinto- ja palvelurakennuksia sekä liike- ja palvelutiloja. Määräysten ja ohjeiden tavoitteena on rakennusten ja tilojen saavutettavuus ja käyttömahdollisuus niiden henkilöiden kannalta, joiden liikkumis- ja toimintakyky on rajoittunut. (RakMK F1 2005)

osa F2 Rakennuksen käyttöturvallisuus

Nämä määräykset ja ohjeet koskevat uuden rakennuksen sekä sen rakennuspaikan ja tontin käyttöturvallisuutta. Kohde on suunniteltava, rakennettava ja varustettava siten, ettei sen käyttöön, huoltoon tai ylläpitoon liity sellaista tapaturman, onnettomuuden tai vahingoittumisen vaaraa, jota ei voida pitää hyväksyttävänä. (RakMK F2 2001)

5.2. Esteettömyyssuosituksat eri kohteissa

5.2.1 Esteetön autopaikka

Osa rakennuksen autopaikoista tulee soveltua pyörätuolin käyttäjälle. Se tulee sijoittaa sisäänkäynnin lähetyville ja merkitä ISA- tunnusluvalla näkyvälle korkeudelle asennetuilla kiinteillä pystyopasteilla sekä pysyvästi autopaikan pohjaan vähintään 500 mm:n kokoisella ISA – tunnuksella. Autopaikkoja tulee olla 2 kpl/ 50 autopaikkaa kohti ja sen jälkeen aina yksi paikka lisää jokaista alkavaa 50 paikkaa kohti. (Rakennustietosäätiö 2007, 20). Autopaikan leveys tulee olla vähintään 3600 mm ja pituudeltaan 5000 mm. Myös kulkuväylät autopaikoilta rakennukseen tulee olla pyörätuolin käyttäjälle soveltuva (liite 1). (RakMK F1 2005).

Liikkumisesteisten saattoliikenne tulee suunnitella niin, että etäisyys kääntöpaikalta sisäänkäyntiin olisi enintään 5 metriä ja liikkumisesteisten autopaikoilta 10 metriä. Esteettömät autopaikat sijoitetaan hissien, sisäänkäyntien ja asiointikohteiden lähelle siten, että kulkuväylästä näihin tulee lyhyt ja helppokulkuinen. (Rakennustietosäätiö 2007, 20)

5.2.2 Sisäänkäynti

Sisäänkäynneistä ainakin yksi suunnitellaan siten, että se soveltuu liikkumis- ja toimintaesteisille. Sisäänkäynnille tulee olla opaste ja se on tunnistettava sisäänkäynniksi valaistuksen ja katoksen avulla. Valaistuksen tulee olla riittävä ja opasteiden, ovipuhelimen, summerin tai lukon kohdalle ei saa muodostua varjoja. Sisäänkäynnin edustan tulee olla tasainen ja vapaan tilan ympyrähalkaisijaltaan 1800 mm. Maanpinnan kaltevuus oven edessä saa olla enintään 2 % ja maanpinnan on vietettävä ovesta alaspäin.

Sisäänkäynnin luona ei saa olla vaaraa aiheuttavia esteitä. Ovenedusritilän rakojen enimmäisleveys ei saa ylittää 5 mm ja se ei saa olla sateella tai talvella liukas (Ruskovaara 2009, 67).

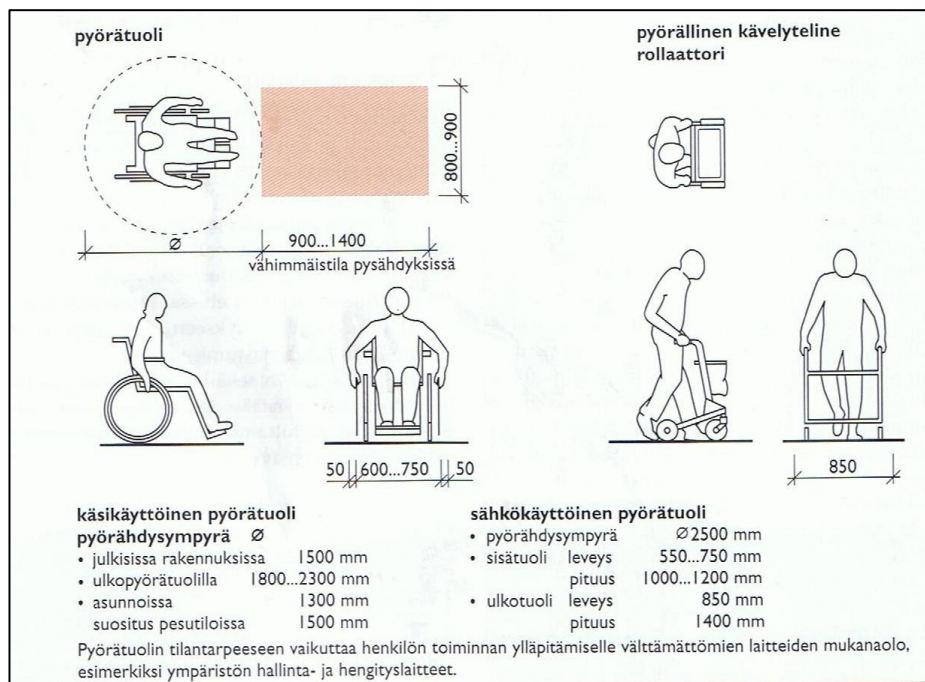
Sisäänkäyntien, tuulikaappien, käytävällä olevien aukkojen ja ovien vapaan leveyden on oltava vähintään 850 mm. Kulkuväylältä hallinto-, palvelu-, liike- ja työtiloihin johtavien ovien vapaan leveyden on oltava vähintään 800 mm. Kynnyksien enimmäiskorkeus on 20 mm (RakMK F1 2005). Ovien tulisi avautua automaattisesti ja oven pysyä auki vähintään 25 sekuntia. Automaattioven painikkeen sopiva korkeus on 850 – 1100 mm maasta ja sen sopiva etäisyys nurkasta vähintään 400 mm, jolloin siihen voi ulottua pyörätuolista. Oven aukeamiskaaren tulee olla suoralla seinällä 180 astetta ja 90 astetta oven auetessa seinää vasten. (Ruskovaara 2009, 67).

Tuulikaappi tulee olla riittävän tilava eri apuvälineiden tai lastenvaunujen kanssa kulkeville. Sisäänkäyntien ja kulkuväylien kohdat tulee suojata rakennuksen katolta putoavalta lumelta ja jäältä. Katos tulee suunnitella niin, ettei siinä ole törmäysvaaraa aiheuttavia rakenteita (liite 2) (RakMK F2 2001).

5.2.3 Kulkuväylät ja ovet

RakMK F1 (2005) ohjeissa kulkuväyliltä edellytetään tasaisuutta, luistamattomuutta ja mitoiltaan liikkumis- ja toimintaesteisille mahdollista. Ovet ja kynnykset tulisi suunnitella helppokulkuisiksi ja turvallisiksi. Myös kulkuyhteyteen sijoitettavat merkit, opasteet, istutukset ja erilaiset rakennelmat tulisi asettaa niin, ettei vaaratilanteita pääse syntymään. Rakennusosissa tai rakenteissa ei saa olla teräviä särmiä tai ulkonemia. Lisäksi ovien ja ikkunoiden tulee avautua ja sulkeutua turvallisesti. Rakennuksen turvallisuuden kuuluu myös esteetön ja turvallinen ulospääsy, esimerkiksi tulipalotilanteessa. (Rakennustietosäätiö 2007, 11)

Liikkumis- ja toimintaesteettömien kulkuväylien, ovien ja tilojen mitoitusperusteena käytetään sekä ulko- ja sisäkäyttöön tarkoitettun pyörätuolin tilantarvetta ja toimintamahdollisuuksia pyörätuolista, jonka pyörähdysympyrä on halkaisijaltaan 1500 mm (kuva 1). Esteettömyyskartoituksessa huomioidaan myös pystysuuntainen mitoitus, kuten tasoerot ja kynnykset. Mitoitukseen ja yksityiskohtien suunnitteluun vaikuttavat myös muiden liikkumisen, apuvälineiden käyttämisen sekä lastenvaunujen, pienten lasten ja kantamusten kanssa liikkumisen tilantarve (liite 3). (Rakennustietosäätiö 2007, 12)

Kuva 1. Pyörätuolin ja rollaattorin mittoja ja tilantarve (Rakennustietosäätiö 2007, 12)

Ovien porttien ja puomien tulee toimia turvallisesti, niin etteivät ne aiheuta tapaturman vaaraa. Ne on varustettava tarkoituksenmukaisin turvavarustein (RakMK F2 2001). Kulkuaukkojen vapaan leveyden tulee olla vähintään 800 mm. Ovien tulee olla avattavissa yhdellä kädellä ja niiden avaamiseen tarvittavan voima enintään 10 Newtonia (n. 1 kg). Automaattisesti aukeavan oven tulee pysyä auki vähintään 25 sekuntia. Vetimen tai avauspainikkeen tulisi erottua ovilevystä. Lasiovet merkitään kontrastimerkinnöin ja alareunaan 300 mm korkuinen potkulevy oven hahmottamisen parantamiseksi. Oven viereen avauspuolelle tulee jättää vapaa tila, jonka leveys on vähintään 400 mm, jotta painikkeeseen yms. on mahdollista ulottua pyörätuolista. Tämän lisäksi pyörätuolille tulisi jättää 1500 mm pyörähdysympyrä tila oven välittömään läheisyyteen. Kynnyksiä ei suositella kompastumisriskin takia, välttämättömät kynnykset tehdään mahdollisimman matalina, enintään 20 mm korkeina (liite 4) (RakMK F1 2005).

Sisätilan esteettömän kulkureitin tulee olla yhtenäinen ja katkeamaton sekä selkeästi opastettu ja hyvin hahmotettavissa. Käytävien on hyvä olla leveitä (1200- 1800 mm) eikä niissä saisi olla vaaraa aiheuttavia irrallisia tai kiinteitä esteitä. Pintamateriaaleilta vaaditaan kovuutta, tasaisuutta sekä luistamattomuutta ja niissä ei saa olla häiritsevää tai voimakasta kuviointia. Kulkuväylälle on hyvä laittaa varoittava pinta myös ennen (1200 mm) alaspäin jatkuvaa luiskaa tai porrasta. Pitkillä käytävillä olisi hyvä olla myös le- vähdyspaikkoja (liite 4) (Ruskovaara 2009, 69).

5.2.4 Portaat, luiskat ja käsijohteet

Hallinto-, palvelu- ja liiketiloja sisältävien rakennusten auloissa ja muissa sisäisen liikenteen tiloissa porrasaskelmat on mitoitettava etenemiltään vähintään 300 mm pituiseksi sekä nousultaan enintään 160 mm korkeiksi. Välitasannetta suositellaan aina 10 – 15 askelman välein. Materiaali- ja värikontrasteja sekä liukuesteitä tulisi käyttää porrasaskelmien etureunoissa. Seinään merkitty askelprofiili helpottaa portaiden hahmottamista samoin hyvä ja kattava valaistus (300 – 500 luksia). Portaissa tulisi välttää yksittäisiä askelmia ja avoaskelmia sekä ulkonevia askelmien etureunoja. Portaiden alla tulee olla vapaata korkeustilaa 2200 mm. (Rakennustietosäätiö 2007, 22-25). Portaiden lisäksi julkisissa tiloissa tulee olla aina vaihtoehtoinen esteetön tasonvaihtojärjestelmä, esimerkiksi hissi (liite 5).

Luiskan edessä tulee olla tasanne (\approx 1800 mm). Luiska saa olla kaltevuudeltaan enintään 8 % ja pituudeltaan yhtäjaksoisena enintään 6 metriä. Mikäli luiskassa ei ole väli-

tasanteita sen enimmäiskaltevuus ei saa ylittää 5 %. Luiskan poikkisuuntainen kaltevuus voi olla enintään 2 %. Luiska tulee varustaa 50 mm:n korkuisella turvareunuksella, jos se ei rajoitu esimerkiksi seinään tai muuriin. Luiskassa tulee käyttää materiaali- ja värikontrasteja ja se on valaistava hyvin hahmottamisen helpottamiseksi, suositus 300 – 500 luksia (liite 5) (Rakennustietosäätiö 2007, 22-24).

Käsi johde tai kädensija asennetaan kaikkiin portaisiin ja luiskiin. Julkisissa ulko- ja sisätiloissa käsi johde on sijoitettava portaan tai luiskan molemmin puolin ja mieluiten kahdelle eri korkeudelle (700 mm ja 900 mm). Sen tulee jatkua yhtenäisenä myös välitasanteella ja ulottua 300 mm luiskan tai portaan ohi. Käsi johteiden päiden on oltava pyöristettyjä tai taivutettuja alaspäin, jotta ne eivät aiheuta takertumis- tai kiinnijuuttumisvaaraa. Myös pintamateriaaliin tulee kiinnittää huomiota, jottei se aiheuta kontaktiallergiaa (esimerkiksi nikkeli, kumi tai keinokumi) (liite 5) (Ruskovaara 2009, 78).

5.2.5 Opasteet ja kalusteet

Opasteita tulee olla kattavasti ja opastuksen katkeamaton sekä ulko- että sisätiloissa. Opasteiden on oltava helppotajuisia ja hyvin havaittavissa (väritys, sijainti ja valaistus). Hyvä opasteen korkeus on 1400 – 1600 mm lattiasta. Katosta ripustettujen opasteiden alla tulee olla vapaata tilaa vähintään 2200 mm. Suositeltavaa on myös käyttää ääniopasteita (äänimajakka) sekä lattiapinnoissa eri väri- ja materiaalikontrasteja näkövammaisia varten (liite 6) (Rakennustietosäätiö 2007, 72-74)

Kalusteita ei saa sijoittaa kulkureiteille, niin että ne voivat aiheuttaa törmäysvaaraa. Niiden tulee lisäksi erottua hyvin muusta ympäristöstä, eikä niissä saa olla teräviä osia tai rakenteita. Istuimissa suositellaan kahta korkeutta: lapsille ja lyhytkasvuisille 300 mm ja korkeita tuoleja tarvitseville 500–550 mm. Istuimen hyvä syvyys on 300 – 400 mm. Pöydissä pyörätuolin käyttäjälle suositellaan polvitilan vapaaksi leveydeksi 800 mm, korkeudeksi 670 mm ja syvyydeksi 600 mm. Vaatenaulakoita suositellaan laitettavaksi eri korkeuksiin (1100 – 1600 mm), jotta ne soveltuisivat kaikille käyttäjille. (liite 7) (Ruskovaara 2009, 82).

5.2.6 Asiointitila

Asiointitilaan johtava kulkureitti tulisi olla hyvin opastettu. Tilassa tulee olla riittävästi vapaata tilaa myös pyörätuolilla liikkujille. Lisäksi kulkuväylien ja kalusteiden tulee olla esteettömyyskriteerit täyttäviä. Valaistuksen on oltava riittävä (palvelutiskillä 500 – 750 luksia) ja häikäisemätön ja tilan akustiikka miellyttävä sekä taustamelultaan vähäinen. Asiointitilassa suositellaan äänentoistojärjestelmän käyttöä ja induktiosilmukkaa (palvelupistesilmukka). Palvelutiskin havaittavuutta ja saavutettavuutta parantaa lattia- ja pintamateriaalien kontrastiväritys. Palvelutiski tulee olla merkitty opasteella ja kulkuväyliin nähden hyvin saavutettavissa. Hyvä palvelutiski palvelee sekä pyörätuolinkäyttäjiä että muita asiakkaita oikeilla mittasuhteilla. Palvelutiskin korkeudeksi suositellaan käyttäjän mukaan 750 mm – 1200 mm korkeutta (liite 7). (Ruskovaara 2009, 82 – 86).

Mikäli tilassa on vuoronumerojärjestelmä, laitteen tulee olla sopivalla korkeudella (900 – 1100) ja saavutettavissa apuvälineiden kanssa. Lisäksi näyttöpäätteen teksti on hyvin luettavissa ja vuoronumerolappujen numerointi hahmotettavissa myös heikkonäköisille. Numeronäytön tulee sijaita noin 1400 – 1600 mm korkeudella ja olla mahdollisimman selkeä ja hyvin luettavissa. (Ruskovaara 2009, 82 – 86).

5.2.7 Esteetön wc

Rakennusmääräyskokoelman F1 mukaisesti wc- tiloja on rakennettava ja varustettava myös pyörätuolia käyttäville liikkumisesteisille riittävä määrä. Tilat on merkittävä liikkumisesteiden tunnuksella ja niiden on oltava sijoitukseltaan käyttäjän tai avustajan sukupuolesta riippumattomia. Esteetömiin wc – tiloihin tulee olla pääsy suoraan aulasta, käytävästä tai vastaavasta rakennuksen tilasta. Wc- tilassa tulee olla turvahälytín. (RakMK F1 2005).

Wc – tilan istuin on sijoitettava niin, että molemmilla puolilla istuinta on vähintään 800 mm vapaata tilaa pyörätuolia varten. Istuimen korkeus on oltava vähintään 450 mm ja sen taakse tulee jättää 300 mm vapaata tilaa. Pesualtaan sijoitusseinän sisämitan tulee olla vähintään 2500 mm ja wc- istuimen 2200 mm. Istuin varustetaan molemminpuolisilla kääntyvillä käsituilla. Pyörätuolille tulee olla vapaata tilaa 1500 mm pyörähdysympyrän verran. Wc- tilan ovi on varustettu joko lankavetimestä tai 800 mm lattiasta ole-

valla vetimellä oven sulkemisen helpottamiseksi. Tilassa tulee lisäksi olla turvallisuus syistä käsitukia (liite 8). (Rakennustietosäätiö 2007, 38-41).

Wc- tilojen yleisvalaistustaso tulisi nostaa vähintään 300 luksiin. Lisäksi seinäpintojen väriytykseen tulee kiinnittää huomiota. Valkoiset kiiltäväpintaiset kaakelit saattavat aiheuttaa häikäisyä. Sopivia pintamateriaaleja ovat puolihimmeät ja himmeät laatat. (Verhe 1996, 45)

5.2.8 Kuuntelu ympäristö

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), Rakennusasetus (RakA/1994) ja Rakennusmääräyskokoelman osa C1 velvoittavat rakentamaan julkiset tilat kuuntelun kannalta esteettömiksi. Hyvät kuunteluolosuhteet auttavat huonokuuloista selviytymään palvelutiloissa itsenäisesti. (Kuulokynnys 2013). Esteetön kuuntelu ympäristö on akustiikaltaan toimiva ja tilaa on pyritty täydentämään erilaisilla äänentoisto-, ja äänensiirto- ja kuuntelujärjestelmillä. (Ruskovaara 2009, 23). Hyvässä kuuntelu ympäristössä tulee kiinnittää huomiota myös valaistukseen, koska visuaalisella informaatiolla voidaan paikata kuunteluolosuhteiden puutteita esimerkiksi meluisassa ympäristössä (Kuulokynnys 2013).

Asiointitiloissa tulisi olla induktiosilmukka (palvelupistesilmukka) helpottamaan kuulokojeen käyttäjien kommunikointia palvelutiskillä. Induktiosilmukka on kuulokojeen käyttäjän kuuntelun apuväline. Sen avulla saadaan ääni siirrettyä kuulokojeelle vahvistettuna ja käyttäjä pystyy kuulemaan äänen ilman taustahälyä ja itselle sopivalla voimakkuudella. Jos tilassa tai esimerkiksi palvelutiski on varustettu induktiosilmukalla, se tulee merkitä siitä kertovalla symbolilla (T-merkki) (liite 9). (Ruskovaara 2009, 23–25).

Ääni on tärkeä osa kokemus- ja elämysmaailmaamme, sillä suurin ja merkittävin osa viestinnästämme tapahtuu puheen ja kuuloaistin välityksellä (Kylliäinen M. 2009,5) ”Äänen voimakkuudella ja äänellä fyysikaalisena ilmiönä on suora yhteys. Ääni on ilmanpaineen vaihtelua staattiseen ilmanpaineeseen verrattuna. Mitä suurempia paineenvaihtelut ovat, sitä voimakkaampi kuuloaistimus on.” (Kylliäinen M. 2009, 6).

Hyvä huone akustiikka perustuu absorboivien, ääntä heijastavien ja hajottavien pintojen ominaisuuksien yhdistämiseen ja näiden pintojen oikeaan sijoitukseen tilassa. Huo-

neakustiikka suunnitellaan ja toteutetaan siten, että vaivaton puheviestintä on kuulovammaiselle mahdollista. Tarpeettomia taustamelun lähteitä tulisi välttää. (Rakennustietosäätiö 2007, 10)

Esteentaju on prosessi, jossa määritellään edessä oleva este kuuntelemalla esineestä heijastuvia kaikuja. Kaiun avulla sokea voi aistia paljon ympäristöstään, esimerkiksi sisätiloissa huoneen koon tai ovien ja portaikkojen sijainnin. Heikkonäköinen voi tuottaa itse kaikua esimerkiksi valkoisella kepillä ja askelilla. (Törrönen & Onnela 1999, 30-31).

Yleisin kuuntelua häiritsevä ilmiö on jälkikaiunta. Se syntyy, kun tilassa aiheutettu ääni heijastuu seinä-, lattia- ja kattopinnoista. Heijastuva ääni heijastuu edelleen ja tilan täyttää vaimentuva ääni, jota kutsutaan jälkikaiunnaksi. Kun jälkikaiunta-aika on riittävän lyhyt, kaikki äänteet erottuvat ja puhetta on helppo kuunnella. Kaikuvassa tilassa voimakkaampien äänteiden aiheuttama jälkikaiunta peittää heikkommat äänteet, jolloin osa informaatiosta saattaa peittyä. Sopiva jälkikaiunta-aika riippuu tilan käyttötarkoituksesta. ”Tiloissa, joissa puheviestinnän sujuvuus on tärkeää, suositeltava jälkikaiunta-aika on noin 0,5 s. Tällaisia tiloja ovat muun muassa koulut, päiväkodit, toimistotilat ja terveydenhuollon rakennukset.” (Rasa 2007, 1-2)

Suosittelavia jälkikaiunta-aikoja erilaisissa tiloissa:

(RakMK C1 1998)

- vastaanotto- palvelutilat	0,5 s
- sisääntulo- ja hissiaulat	1,2 s
- oleskelukäytävä	<0,8 s
- porrashuone ja käytävä	<1,3 s

Näkövammaiselle tilan hahmottamisen kannalta tärkeitä äänten heijastuksia ei tulisi täysin poistaa absorboimalla eli vaimentamalla. Liiallinen vaimentaminen vaikeuttaa kuuloaistin toimimista kaukoistina ja kuulohavainto ympäröivän tilan koosta, muodosta ja luonteesta muuttuu. Riittävä diffuusiaste on ratkaistava toiminnan ja tilan luonteen perusteella. Tärkeitä on säilyttää tilassa tilan tuntu ilman, että puheen, musiikin tai muun ääni-informaation vastaanottaminen vaikeutuu. (Jokiniemi 1998, 25).

5.2.9 Näköympäristö

Hyvä valaistus on riittävän voimakas, tasainen ja häikäisemätön. Julkisten tilojen valaistusvoimakkuuksien suunnittelussa tulisi lähteä liikkeelle aiempia suosituksia korkeammista voimakkuuksista. Suhteellisen tasainen 400 – 500 luksin valaistusvoimakkuus soveltuu heikkonäköisille (Verhe ym. 1996, 45).

Valaistusvoimakkuuksien (lx) suositusarvoja eri kohteissa:

(Ruskovaara 2009, 28)

- sisääntuloaulat	200 lx
- asiakaspalvelupisteet	500 – 750 lx
- odotustilat, aulat, käytävät	200 – 300 lx
- portaat, luiskat	300 lx
- wc – tilat	300 lx

RakMK F1 mukaan valaistuksen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon muun muassa tilan väritys, valoisuus, valoisuuserot ja heijastuminen. Ulko- ja sisätilojen sekä huoneti-
lojen väliset valaistuserot tulisi pyrkiä tasaamaan. Valoisasta hämärään siirtyminen aiheuttaa ongelmia erityisesti silloin, kun silmän sopeutuminen valaistusmuutoksiin on hidastunut. Kulkuväylät sekä sisällä että ulkona, sisäänkäynnit, ovet, portaat ja luiskat tulisi valaista niin, että kulkeminen on turvallista ja helppoa myös pimeänä vuoden ja vuorokauden aikana. Valaistuksella autetaan suunnistautumista rakennuksen sisällä ja ulkopuolella. (Rakennustietosäätiö 2007, 11)

Häikäisy on yksi valaistuksen pahimpia epäkohtia. Se vaikeuttaa yksityiskohtien näkemistä tai aiheuttaa epämukavuutta näkemisessä. Häikäisy on ohimenevää silloin, kun silmä ei ole vielä ehtinyt sopeutua uuteen, entistä suurempaan luminanssiin (valotiheys) tai kontrastiin. Häikäisy häviää silmien sopeuduttua uusiin näköolosuhteisiin. (Halonen ym. 1992, 411-412)

Väreillä on suuri merkitys ympäristön hahmottamisessa. Mitä enemmän valoa, sitä paremmin värit yleensä näkyvät. Punaiset, siniset, keltaiset ja vihreät merkinnät ja kuviot erottuvat selkeästi neutraalin harmaalta, valkoiselta ja mustalta pohjalta. Kirkas kuvio näyttää vaalealla tai tummalla taustalla todellista kirkkaammalta. Vierekkäin esiinty-

sään vastakohtavärit sininen – keltainen, punainen – vihreä, musta – valkoinen korostavat värikontrastia. (Verhe 1996, 50). Vierekkäisten pintojen kirkkaus- ja vaaleusasteerojen havaitsemista kutsutaan kontrastiherkkyudeksi. Hahmojen, muotojen ja yksityiskohtien erottaminen perustuu kontrastien havaitsemiseen. Kontrastien erotuskyky heikentyy yleensä näkökyvyn heikentyessä. (Törrönen & Onnela 1999, 26)

Varjot luovat kontrasteja, jolloin varjonmuodostuksen avulla kohteen hahmottaminen helpottuu. Epäedullinen varjonmuodostus voi myös heikentää kohteiden kontrastia. Heikkonäköisille riittävä kontrasti on noin 50 %. Valkoisen paperin ja mustan tekstin kontrasti on noin 90%. (Verhe 1996, 40)

Tilat on helpompi hahmottaa, kun seinät, katto ja lattiat eroavat toisistaan väriltään ja tummuusasteeltaan. Myös rakennusosat, rakenteet, kalusteet, opasteet ja muut yksityiskohdat voidaan erottaa kontrasteilla toisistaan ja taustastaan. Samalla on hyvä vaihdella materiaaleja lisäkontrastin saamiseksi. Vaarallisissa paikoissa on hyvä käyttää vähintään 60 – 80 % kontrastia. (Verhe 1996, 51). Suurimpia törmäysvaaran aiheuttajia heikkonäköisille nykyisessä rakennuskannassa ovat huonosti merkityt tai merkitsemättömät lasiseinät, lasiseinäiset tuulikaapit ja vitriinit, suuret maahan saakka ulottuvat ikkunat ja läpinäkyvät ovet. (Rakennustietosäätiö 2007, 37).

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1. Tutkimuskohteet

Tutkimuskohteina olivat Ylöjärven kaupungin terveysaseman läntisen piirin, itäisen piirin sekä fysioterapian toimipisteen asiointitilat sekä esteettömät wc - tilat. Lisäksi kartoitettiin esteettömät autopaikat sekä palvelureittien kulkuväylät. Toisena tutkimuskohteena olivat Ylöjärven terveysaseman liikkumis- ja toimintaesteiset palvelunkäyttäjät, joista valittiin eri apuvälineen käytön tai toiminnan rajoittuneisuuden mukaan viisi henkilöä käyttäjäarviointiin mukaan.

Ylöjärven terveysasema

Ylöjärven terveysasema sijaitsee Ylöjärven kaupungin keskustassa. Peruskorjauksen ja laajennuksen jälkeen terveysasemalla toimivat kaikki sosiaali- ja terveystalot samalla katon alla. Terveyskeskuksen laajennuksen ja peruskorjauksen kustannusarvio oli noin 13 miljoonaa euroa. Kyseessä on kaupungin tähän asti suurin rakennusinvestointi. Terveysasema tarjoaa lääkäripalveluiden lisäksi mm. mielenterveys – ja päihdepalvelut, röntgen ja laboratoriopalvelut, fysioterapian, perhekeskuksen, suun terveyden huollon, neuvolan sekä ensiavun palvelut. Terveysasemalla on myös sairaalaosasto. (Ylöjärven kaupunki 2013)

Liikkumis- ja toimintaesteiset asiakkaat

Liikuntavammaiset muodostavat liikkumis- ja toimintaesteisten suurimman ryhmän. Liikuntavammat voivat olla joko synnynnäisiä tai tapaturman tai sairauden aiheuttamia. Lisäksi liikuntavammat ovat joko tilapäisiä tai pysyviä. Osa liikuntavammaisista käyttää erilaisia apuvälineitä, kuten pyörätuolia ja kyynärsauvoja helpottamaan liikkumista tai toimintaa ympäristössä. Liikkumis- ja toimintarajoitteisiin henkilöihin voidaan lukea myös **ikäihmiset**, joilla usein on käytössään jokin liikkumista helpottava apuväline, esimerkiksi rollaattori. Tilapäisesti toimintarajoitteisia ovat myös **lastenvaunuilla kulkevat**. Muita liikkumis- ja toimintaesteisiä ryhmiä ovat mm. **lyhytkasvuiset, kehitysvammaiset ja allergiaa sairastavat**. (Viinikainen & Helin 2002, 9).

Näkövammaiseksi luokitellaan henkilö, jonka näkökyky on alentunut niin paljon, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa jokapäiväisen elämän toiminnoissa. Näkövammaisia ovat heikkonäköiset, vaikeasti heikkonäköiset ja sokeat. Näkövammaiset liikkuvat esimerkiksi valkoisen kepin, opaskoiran tai avustajan kanssa. Liikkuessaan näkövammaiset käyttävät apunaan myös kuulo-, tunto- ja hajuaistia. (Verhe ym. 1997, 26)

Kuulovammaiseksi kutsutaan henkilöä, jolla on jonkinasteinen tai – laatuinen kuulovamma. Kuulovammaiset voidaan jakaa huonokuuloisiin ja kuuroihin. Osa kuuroista käyttää viittomakieltä. Huonokuuloisten apuna on yleensä kuulolaite. Molemmat käyttävät myös huuliolukua ja kirjoitusta apunaan. (Verhe ym. 1997, 11)

6.2. Tiedonhankintamenetelmät

Tiedonhankintamenetelminä käytettiin mittaamista (esteettömyyskartoitus) sekä havainnointia ja haastattelua (käyttäjärviointi). Tutkimusaineistona käytettiin lisäksi kohteista otettuja kuvia. Tutkimustyö oli luonteeltaan kvalitatiivista.

Mittaaminen (tekninen kartoitus)

Mittaamisessa käytettiin rullamittaa selvittämään tilantarvetta (pituus-, syvyys-, ja leveysmitat) sekä vatupassia kaltevuuksien mittaamiseen. Valaistusta mitattiin Lux- mittarilla (valaistusvoimakkuusmittari), joka saatiin lainaksi työterveysasema Viisarista. Melun (dB) mittauksessa käytettiin iPhonen desibelimittari – ohjelmaa, joka oli lähinnä suuntaa antava. Myös käsin tehtävää taputus- testiä käytettiin apuna jälki-kaiunta ajan mittauksissa. Mittaustulokset kirjattiin ylös valmiille Invalidiliitto ry:n esteettömyyskartoitus – lomakkeille (ESKEH) (liitteet 10,11,12) ja esteettömyysepäkohdat kuvattiin digikameralla.

Havainnointi ja haastattelu (käyttäjärviointi)

Käyttäjärviointinnissa liikkumis- tai toimintaesteisen henkilön käyttäjäkokemukset tuottavat tietoa kohteesta. Käyttäjärviointinnissa henkilö kertoo omin sanoin ja yleensä havainnollistaa tutkijalle itsenäisen selviytymisen ongelmia kohteessa. Samalla tutkija havainnoi eli tarkkailee henkilön suoriutumista tilassa. Haastattelussa keskustellaan henkilön käyttäjäkokemuksista ja myös kuunnellaan mielipiteitä henkilön itsenäisen

suoriutumisen onnistumisesta. Tutkimuksen tekijä voi myös tarkentaa saatua kokemus-peräistä tietoa kyselemällä, joka usein tehdään kokemustilanteen kanssa samaan aikaan, jotta tieto olisi mahdollisimman totuudenmukaista.

Käyttjäarvioinnissa oli mukana yksi pyörätuolilla liikkuva, yksi kyynärsauvoilla kulkeva, yksi rollaattoria käyttävä, yksi näkövammaisen ja yksi kuulovammaisen henkilö. Henkilöt osallistuivat terveysasemalla järjestettyyn ”Esteettömyys - tempaukseen”, jolloin palvelureittejä kuljettiin yhdessä läpi ja keskusteltiin itsenäisen suoriutumisen ongelmista sekä havainnoitiin esteettömyysepäkohtia palvelureiteillä. Havainnointitilanteet tallennettiin digikameralle.

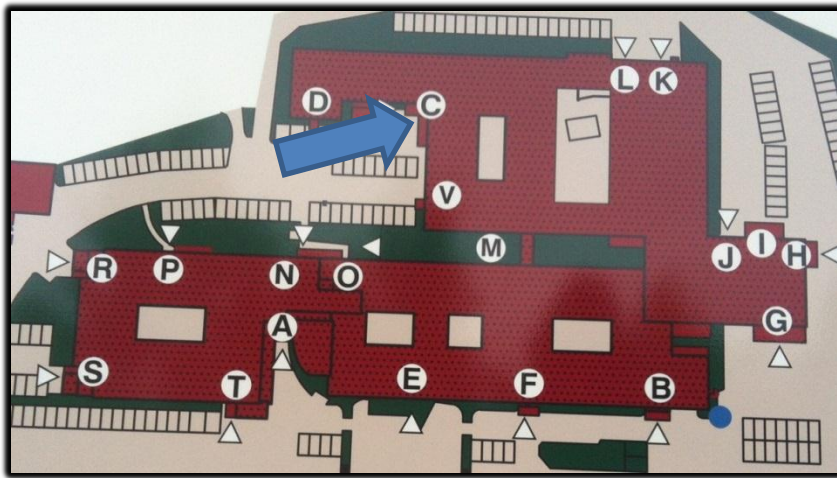
6.3. Tutkimustulosten analysointi

Saadut tutkimustulokset analysoitiin vertaamalla niitä olemassa oleviin esteettömyyssuosituksiin, jolloin voitiin arvioida sekä päätellä kohteen esteettömyyden tila. Samalla voitiin arvioida esteettömyysongelman vaikutus eri käyttäjäryhmien itsenäisen suoriutumisen mahdollisuuteen kohteessa. Saaduista tutkimustuloksista tehtiin lisäksi yhteenvetotaulukot ja ne luokiteltiin haitta-asteen sekä korjaustoimenpiteiden vaativuuden mukaan. Tutkimustuloksia analysoitiin vapaammin pohdinnassa, jossa ne myös pyrittiin käsittelemään laajemmassa perspektiivissä.

7 TUTKIMUSTULOKSET JA KORJausehdotukset

7.1. Palvelureitti sisäänkäynniltä Läntiselle palvelupisteelle

Palvelureitiltä kartoitettiin esteetön autopaikka, sisäänkäynti, odotusaula, käytävät, palvelutiski sekä esteetön wc – tila. Tarkemmat esteettömyysarvioinnit ja mittaustulokset löytyvät ESKEH – kartoituslomakkeista (liite 10). Korjausehdotukset on luokiteltu **taulukossa 1** (s.51).

Kuva 2. Läntisen palvelupiirin sisäänkäynti on kohdassa C

7.1.1 Esteetön autopaikka

Kuvat 3 ja 4. Läntisen palvelupisteen esteetön autopaikka

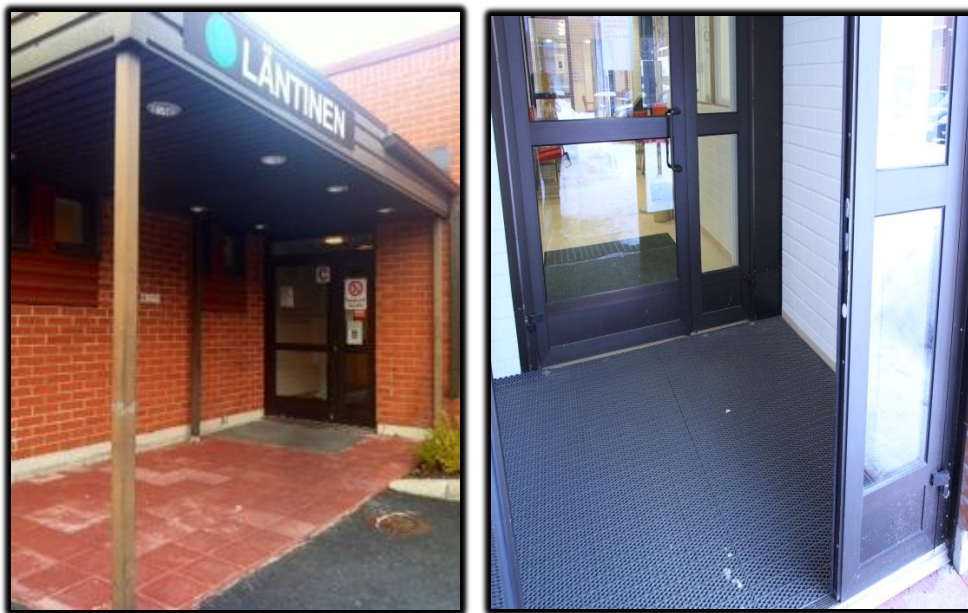
Esteettömyysongelmat:

Esteetön autopaikka sijaitsee hankalasti nurkassa, johon autolla pääsee vain peruuttamalla. Autopaikkaa ei ole merkitty ISA- liikennemerkillä, talvella ISA- merkintä ei näy lumen alta.

Korjausehdotukset:

Esteettömän parkkivuodon muuttaminen toisen suuntaiseksi (pystysuuntainen) niin, että ruutuun on helpompi ajaa, lisäksi esteettömiä autopaikkoja mahtuisi näin kaksi kappaletta samaan tilaan. Autopaikka merkitään ISA- liikennemerkillä parkkivuodon eteen (taulukko 1, s.51).

7.1.2 Sisäänkäynti

Kuvat 5 ja 6. Läntisen piirin sisäänkäynti ja tuulikaappi

Esteettömyysongelmat:

Sisäänkäynnin edustalta puuttuu karttaopaste rakennuksen toimipisteistä. Sisäänkäynnin opaste ”Läntinen” on tulosuuntaan nähden huonosti havaittavissa. Katoksessa ei ole valaistusta päiväaikaan, jolloin luksimäärät jäävät selvästi alle suositusten ja sisään-

käynnin hahmotettavuus vaikeutuu. Katoksesta huolimatta lunta sataa talvella sisäänkäynnin eteen, jolloin edessä oleva ritilä muuttuu vaarallisen liukkaaksi. Katoksen ruskeanharmaat pystypilarit erottuvat huonosti muusta ympäristöstä, ja ne aiheuttavat erityisesti pilvisellä säällä törmäysvaaran. Ovet eivät aukene automaattisesti ja niiden avaaminen vaatii yli 1 kg avausvoiman. Ovien kahvat eivät erotu kunnolla ja niiden malli on epäedullinen esimerkiksi pyörätuolinkäyttäjälle. Opasteteksti ei erotu riittävän hyvin lasipinnalta. Paperiopasteissa teksti on liian pientä heikkonäköiselle ja lasipinta lisäksi häikäisee tekstiä ja vaikeuttaa näin niiden lukemista. Tuulikaappi on pimeä ja tiloiltaan riittämätön esimerkiksi pyörätuolinkäyttäjälle (liite 10, 1-2)

Korjausehdotukset:

Sisäänkäynnin välittömään läheisyyteen tulee sijoittaa karttaopaste, josta asiakas pystyisi hahmottamaan eri toimipisteet rakennuksen sisätiloista. Näkövammaisia asiakkaita varten olisi hyvä olla myös kohokartta alueen eri toimipisteistä. Sisäänkäynnin opaste tulisi laittaa myös tulosuuntaan nähden katoksen etureunaan, jolloin se huomataan paremmin sisäpihaan tultaessa. Katokseen ja tuulikaappiin tulee lisätä valaistusta, esimerkiksi liike- / hämäräkytkimillä toimivat valot ovat hyvä vaihtoehto, jos valaistusta ei tarvitse olla jatkuvasti. Riittävä valaistus helpottaa lisäksi opasteiden näkemistä ja lukemista. Katosta tulisi levittää edestä katsottuna rakennuksen oikealle seinälle, niin ettei lunta pääse satamaan sisääntulon eteen. Katoksen pilarit tulee maalata kontrastiltaan paremmin näkyviksi, esimerkiksi sävyiltään selvästi tummemmiksi. Oviin automaattiavaus, jolloin oviaukon ja tuulikaapin tilaongelmat vähentyvät ja oviin ei tarvitse vaihtaa kahvoja. Lasipintojen opastekstit tulee vaihtaa kontrastiltaan erottuvimmaksi, esimerkiksi kirkas punainen väri näkyy hyvin ja vähentää lisäksi näkövammaisen törmäysvaaraa lasipintoihin. Paperitekstiopasteissa tulee käyttää isompaa kirjasinkokoa, suositus vähintään 15 mm läheltä luettuna (taulukko 1, s.51).

7.1.3 Kulkuväylät ja odotusaula

Kuvat 7 ja 8. Läntisen piirin odotusaulan kalustus

Esteettömyysongelmat:

Odotusaulan käytävillä on irtotavaroita, jotka aiheuttavat törmäys- ja kompastumisvaaraa. Lisäksi erilaiset tilapäisratkaisut, kuten lehtiteline ovistopparina, ahtauttavat kulkureittejä ja aiheuttavat törmäysvaaran. Vaatenaulakon malli on epäedullinen pyörätuolin käyttäjälle, koska alaosassa oleva kenkäritilä estää pääsyn lähelle. Peili antaa väärän kuvan tilan jatkumisesta, jolloin se aiheuttaa törmäysvaaran heikkonäköisille. Vuoronumeronäyttö on sijoitettu liian korkealle odotustilassa (liite 10, 2-5).

Korjausehdotukset:

Törmäysvaaraa aiheuttavat irtotavarat pois kulkuväyliltä. Erilaiset tilapäisratkaisut, jotka aiheuttavat tapaturmavaaraa tulee vaihtaa pysyviin, esteettämiin ratkaisuihin. Esimerkiksi sisäovissa automaattisesti aukeavat ovet ovat paras ratkaisu, mikäli halutaan noudattaa myös paloturvallisuusmääräyksiä. Vaatenaulakot tulee vaihtaa malleihin, joissa ei ole kenkäritilää alhaalla. Peili on oikealla korkeudella (vähintään 300 mm lattiasta), mutta se tulisi sijoittaa niin, ettei heikkonäköiselle synny väärää vaikutelmaa tilan jatkumisesta. Parempi sijoituspaikka olisi esimerkiksi vesijuoma-automaatin ja vaatenaulakon välissä. Peilin reunat voidaan lisäksi rajata esimerkiksi tummalla merkinauhalla peilin muodon ja näkyvyyden parantamiseksi. Vuoronumeronäyttö tulee siirtää alemmaksi, suositus 1600 mm lattiasta (taulukko 1, s.51)

7.1.4 Palvelutiski

Kuvat 9 ja 10. Palvelupiste, opasteet ja vuoronumerojärjestelmä

Esteettömyysongelmat:

Käytävä palvelupisteen kohdalla on kapea ja palvelupisteen edessä oleva tilanjakajaseinä kontrastiltaan heikosti muusta ympäristöstä erottuva, törmäysvaara. Opasteet ovat liian korkealla ja häikäisevä valaistus opasteiden edessä vaikeuttaa niiden luettavuutta. Tilassa ei ole käsijohteita. Valot häikäisevät myös lattiapinnalla, jonka väritys sekoittuu lisäksi muuhun ympäristöön. Palvelupisteessä on niukasti tilaa esimerkiksi pyörätuolin tai rollaattorin kanssa asioiville. Palvelupisteen lasiseinän palveluluukku ei erota muusta pinnasta. Palveluluukku on lisäksi matalalla ja pakottaa asiakkaan kumartumaan tai istumaan. Palvelupisteessä ei ole induktiosilmukkaa tai muuta vastaavaa äänentoistojärjestelmää heikkokuuloisille. Laukulle tai kävelykepilille ei ole koukkuja tai muita pidikkeitä tiskillä. Vuoronumerolaitteessa oleva teksti on heikkonäköisille liian pientä. Vuoronumerojärjestelmästä puuttuu lisäksi ääniopaste (laitteesta ja näyttöpäätteestä), jotka johdattaisivat heikkonäköiset ja sokeat oikealla vuorolla oikealle palvelutiskille (liite 10, 4-5)

Korjausehdotukset:

Palvelupisteen edessä oleva tilanjakajaseinän havaittavuutta voitaisiin parantaa esimerkiksi siihen kiinnitettävillä kuvilla, julisteilla tai muilla vastaavilla. Myös tummuuskont-

rastilla erottuva käsijohde on hyvä vaihtoehto seinän hahmottamisen helpottamiseksi. Mikäli mahdollista, seinää tulisi siirtää taaksepäin, jotta tilaa saataisiin palvelupisteellä asioiville lisää (esim. pyörätuolilla liikkujat). Vapaille seinätiloille tulee asentaa käsijohdet 900 mm korkeuteen. Kattolamput tulisi vaihtaa käytävillä ja odotustilassa kohdelampuista häikäisemättömiin yleisvalaisimiin (esim. pitkiin loisteputkivalaisimiin), jotta häikäisy vähentyisi opasteissa ja lattiassa. Palvelutiskillä tulee säilyttää kohdevalaistus, vähintään 500 luksin voimakkuudella. Opasteet tulisi lisäksi sijoittaa alemmaksi niiden havaittavuuden parantamiseksi (lamppujen alapuolelle) ja lisätä opasteita myös seinille. Lattiaan tulisi asentaa tummat kontrastiraidat kulkuväylille helpottamaan näkövammaisen suunnistautumista eri asiointipisteille. Palvelupisteen työtasot tulisi muuttaa kaikkia asiakasryhmiä palveleviksi niin, että esimerkiksi yksi pöytätasoista olisi korkeammalla seisovia asiakkaita varten. Suositeltavat pöytätason korkeudet ovat 750 – 800 mm ja 1100 – 1200 mm. Lasiseinän palveluluukku tulisi erottaa kontrastimerkinnöin muusta pinnasta. Palvelupisteelle tulee laittaa induktiosilmukka ja henkilökunta kouluttaa sen käyttöön. Laukuille, kävelykepeille tai muille asiakkaan tavaroille olisi hyvä saada koukkuja tai muita pidikkeitä palvelupisteen läheisyyteen. Vuoronumerojärjestelmä tulisi vaihtaa ääniopasteelliseen malliin ja lisäksi sijoittaa ääniopaste myös palvelutiskille (taulukko 1, s.51).

7.1.5 Esteetön wc

Kuvat 11 ja 12. Läntisen piirin esteetön wc - tila

Esteettömyysongelmat:

Wc oven vieressä on törmäysvaaraa aiheuttava sammutuspullo. Pesualtaasta tai sen lähettäviltä puuttuu ylösnousutuki ja altaan alla ei ole riittävästi tilaa esimerkiksi sähköpyörätuolissa istuvalle. Lisäksi altaan yläpuolinen peili on liian korkealla ja käsisuihku liian kaukana istuimesta. Turvahälytysnaru on solmittu ylös, niin ettei siihen yllä istuen. Lisäksi valkoinen hälytysnaru ei erotu väriykseltään muusta ympäristöstä ja siitä puuttuvat teksti-, symboli- sekä pistekirjoitusopasteet. Tilasta puuttuu lisäksi seinällä kiertävä hälytysnaru. Wc- tilan valaistus on riittämätön ja kontrastivärit heikkoja. Vaatekoukut ovat liian korkealla esimerkiksi lyhytkasvuisten asiakkaille. Vapaalta seinätilalta puuttuu käsituki (liite 10, 6-9).

Korjausehdotukset:

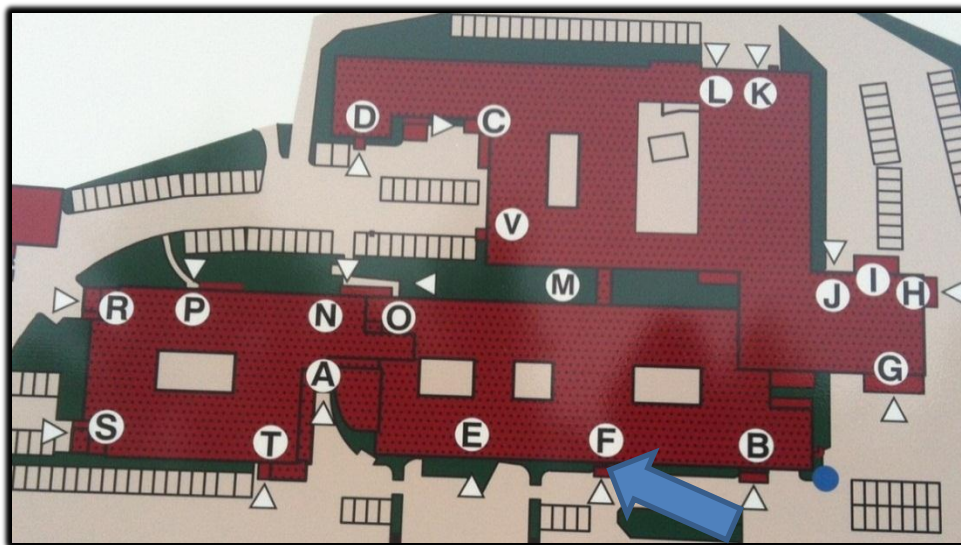
Sammutuspullo on siirrettävä pois oven vierestä paikkaan, joka ei aiheuta törmäysvaaraa. Pesuallas tulisi vaihtaa tukikaiteelliseen malliin tai sijoittaa erillinen tuki mahdollisimman lähellä pesualtaan ja wc istuimen väliin niin, että siitä voi ottaa seisomannousutukea istuimesta siirtymistä varten. Altaan ja seinän väliin tulee lisäksi jättää tilaa vähintään 200 mm, jotta syvyysmitta altaan alla on riittävä. Wc – tilaan tarvitaan joko toinen peili pyörätuolissa istuvia varten tai pesualtaan yläpuolista peilikaappia tulisi siirtää alemmaksi (suositus 900 mm lattiasta). Käsisuihkulle tulisi laittaa oma vesipiste wc istuimen viereen. Turvahälytysnaru tulisi vaihtaa tummasävyiseksi ja narun annettava roikkua pitkänä, jotta siihen yltää istuen (suositus 800 mm lattiasta). Hälytysnarussa tulee olla vaadittavat teksti-, symboli- ja pistekirjoitusopasteet. Lisäksi tarvitaan kaatumistapauksia varten hälytysnaru, joka kiertää seinällä koko wc – tilan ympäri n. 200-300 mm:n korkeudella lattiasta. Valaistusta tulisi lisätä niin että se ylittää 300 luksin valaistussuosituksen ja lattiatasoon seinän ympäri kiertävä kontrastiraita hahmottamaan tilaa. Lisäksi opastava kontrastiraita wc – ovelta pesualtaalle sekä istuimelle auttaisi näkövammaisia suunnistamaan tilassa. Vaatekoukkuja tulee lisätä suositusten mukaan 1200 ja 1400 mm korkeudelle ja käsituki lisättävä vapaalle seinälle 900 mm korkeuteen (taulukko 1, s. 51).

Keskeiset korjaustoimenpiteet:

- Autopaikan merkitseminen ISA- tunnuksella
- Läntinen piiri -opasteen uudelleen sijoittaminen
- Valaistuksen lisääminen yleisesti kaikissa tiloissa
- Katospilareiden hahmottamisen parantaminen sisäänkäynnillä
- Automaattiavauksen lisääminen ulko-oveen
- Opasteiden hahmottamisen ja luettavuuden parantaminen yleisesti
- Käsihohteiden lisääminen yleisesti kaikissa tiloissa
- Kontrastiväriytyksen lisääminen yleisesti kaikissa tiloissa
- Palvelutiskin muuttaminen eri korkeustasoille
- Koukkujen yms. asentaminen palvelutiskille
- Induktiosilmukan asentaminen palvelutiskille
- Sammutuspullon paikan vaihtaminen wc- oven vierestä
- Käsisuihkulle vesipiste wc- istuimen viereen

7.1. Palvelureitti sisäänkäynniltä laboratorio – ja röntgen toimipisteelle

Palvelureitiltä kartoitettiin sisäänkäynti, kulkuväylät, odotusaulat, röntgenin palvelutiski sekä esteetön wc. Tarkemmat esteettömyysarvioinnit ja mittaukset löytyvät ESKEH – kartoituslomakkeista (liite 11). Korjausehdotukset on luokiteltu **taulukossa 2** (s. 52)

Kuva 13. Laboratorion ja röntgenin sisäänkäynti on kohdassa F

7.1.1 Sisäänkäynti

Kuvat 14 ja 15. Laboratorion ja röntgenin sisäänkäynti sekä tuulikaappi

Esteettömyysongelmat:

Sisäänkäynnin lähellä ei ole rakennuksen sisätilojen opaskarttaa. Sisäänkäynnin tumma väritys ei erotu riittävästi muusta ympäristöstä. Valoa on katoksen alla että tuulikaapissa riittämättömästi. Lasiovissa ei ole riittävästi niiden havaittavuutta helpottavia merkkejä, aiheuttaa törmäysvaaraa. Ovissa olevissa paperiopasteissa on liian pientä kirjoitusta heikkonäköisille ja lisäksi lasipinta heijastaa tekstin päälle huonontaan sen luettavuutta (liite 11, 1-3).

Korjausehdotukset:

Sisäänkäynnin välittömään läheisyyteen tulisi sijoittaa opaskartta rakennuksen sisätilojen toimipisteistä ja kulkureiteistä. Opaskartassa olisi hyvä olla myös kohokartta näkövammaisia varten. Sisäänkäynnin hahmotettavuutta voitaisiin parantaa muuttamalla katoksen reuna erivärisellä, esimerkiksi punaisella. Valaistusta tulisi lisätä sekä katoksessa että tuulikaapissa niin, että ne täyttävät vähintään 500 luksin valovoimakkuussuosituksen. Hyvä valaistus helpottaa myös sisäänkäynnin havaittavuutta ja opasteiden luettavuutta. Paperiopasteissa tulisi käyttää suositusten mukaan vähintään 15 mm ko-

koisia kirjasimia. Vaalea teksti tummalla pohjalla erottuisi parhaiten lasipinnalta (taulukko 2, s.52)

7.1.2 Kulkuväylät

Kuva 16. Käytävä sisäänkäynniltä laboratorioon ja röntgeniin.

Esteettömyysongelmat:

Katosta ripustettu opaste on liian korkealla. Käytävän valaistus on heikko ja kohdevalot häikäisevät seinille ja lattiaan häiritsevästi. Lattiasta puuttuvat opastavat kontrastimerkinnot ja seinillä ei ole käsijohteita. Käytävällä on lisäksi jonkin verran kuulemista haittaavaa jälkikaiuntaa (liite 11, 3-4).

Korjausehdotukset:

Katosta roikkuvaa opastetta tulee laskea niin, että korkeus jää suositeltuun 2200 mm. Valaistusvoimakkuutta tulisi lisätä suosituksen mukaisesti käytävillä vähintään 300 luksiin. Häikäisevät kohdevalot tulisi vaihtaa häikäisemättömiin yleisvalaisimiin ja lattiaan lisätä kontrastiraita (vaalea) opastamaan reittiä ulko-ovelta eri toimipisteille. Myös

tummuuskontrastilla erottuvat käsijohteet seinässä helpottavat kulkemista avarassa käytävässä. Käsijohteet tulee asentaa 900 mm korkeuteen. Jälkikäiuntaa voidaan vähentää sijoittamalla erilaisia kaikua vähentäviä materiaaleja kattoon tai seiniin. Lisäksi kalustuksella ja tavaroiden sijoittelulla voidaan vähentää kaikua tilassa (taulukko 2, s.52).

7.1.3 Odotusaulat

Kuvat 17 ja 18. Laboratorion ja röntgenin vuoronumerolaite ja numeronäyttö laboratorion odotusaulassa

Kuva 19. Röntgenin odotusaula ja toimipisteiden yhteinen vuoronumerolaite aulassa.

Esteettömyysongelmat:

Vuoronumerolaitteita on vain yksi ja se on sijoitettu sisäänkäynnin käytävälle. Jos asiakas tulee esimerkiksi laboratorioon toiselta puolelta, hän joutuu kulkemaan osaston läpi saadakseen vuoronumerolapun. Lisäksi vuoronumerolaite ei näy toiselta suunnalta tullessa eikä sinne ole opastetta. Vuoronumerolaite on heikosti havaittavissa käytävän reunalla ja laitteen teksti on lisäksi liian pientä heikkonäköiselle. Laitteesta puuttuvat ääniopasteet näkövammaisia asiakkaita varten. Vuoronumeronäyttö on laboratorion odotustilassa liian korkealla. Lisäksi odotustilan käytävän keskellä oleva tilanjakajaseinä on kontrastiväriykseltään paikoitellen huonosti muusta ympäristöstä erottuva. Käytävä on liian kapea sisäoviaukkojen kohdalta johtuen istuinten sijoittelusta. Valaistus on heikkoa ja kohdevalot häikäisevät lattia- ja seinäpinnoille. Opasteet ovat liian korkealla katossa ja kohdevalot heijastavat niiden pinnalle häiritsevästi huonontaen näkyvyyttä. Paperiopasteet eivät erotu vaalealta seinäpinnalta ja niiden teksti on liian pientä heikkonäköiselle. Lattiasta puuttuu hahmotettavuutta helpottava kontrastiväritys. Tiloissa ei ole käsijohteita (liite 11, 6-7).

Korjausehdotukset:

Toinen vuoronumerolaite tulisi sijoittaa myös laboratorion toisen sisäänkäynnin läheisyyteen. Vuoronumerolaitteen kohdalle esimerkiksi lattiaan tulisi laittaa kontrastiväriykseltään erottuva opasteraita tai sen yläpuolelle kohdevalo helpottamaan laitteen havaittavuutta. Laite tulisi vaihtaa ääniopastemalliseen näkövammaisia asiakkaita varten. Vuoronumeronäyttöä tulee laskea alemmaksi, suositus 1600 mm lattiasta. Laboratorion odotustilan tilanjakajaseinään tulee kiinnittää havaittavuutta helpottavia kontrastiraitoja myös seinän leveille kohdille. Yksi vaihtoehto on laittaa seinälle myös tummuuskontrastilla erottuva käsijohde. Istuimet tulee siirtää heti kulkuaukkojen läheisyydestä kauemmaksi niin, että kulkuväylän ja oviaukon leveys olisi suositusten mukainen, 850 mm. Valaistusta tulee lisätä suosituksen mukaisesti 300 luksiin ja kohdevalot vaihtaa häikäisemättömiin yleisvalaisimiin. Katosta roikkuvia opasteita tulee laskea alemmaksi ja opasteita lisättävä lisäksi seinille 1600 mm korkeuteen. Paperiopasteiden tulee olla kontrastiltaan paremmin muusta ympäristöstä erottuvia (esim. väriraidat paperin reunoissa) ja niissä tulee käyttää vähintään 15 mm kirjasinkokoa. Näkövammaisen liikku- mista helpottaisi opastava kontrastiraita (vaalea) lattiassa. Vapaille seinäalueille tulee laittaa tummuuskontrastilla erottuvia käsijohteita 900 mm korkeuteen (taulukko 2, s.52).

7.1.4 Röntgenin palvelutiski

Kuva 20. Röntgenin palvelu- / ilmoittautumistiski

Esteettömyysongelmat:

Palvelutiski ei erotu väriykseltään riittävästi muusta ympäristöstä ja siinä ei ole opastetta. Palvelutiski on liian korkealla ja pyörätuolilla ei pääse ajamaan tiskin eteen kuin sivusuunnassa lyhyen syvyysmitan vuoksi. Tiskillä ei ole istumismahdollisuutta. Läpinäkyvä lasinen palveluluukku ei erotu riittävästi muusta ympäristöstä ja voi aiheuttaa törmäysvaaraa. Tiskin läheisyydessä ei ole paikkaa irtotavaroille, kuten kepeille tai laukuille ja siitä puuttuu lisäksi tukikaide. Palvelutiskillä ei ole riittävästi valoa ja siitä puuttuu induktiosilmukka tai vastaava kuulon apuväline (liite 11, 4-5)..

Korjausehdotukset:

Palvelutiski tulee muuttaa kahdelle korkeudelle, niin että toinen tiski palvelee lyhyitä ja pyörätuolilla liikkuvia ja toinen seisovia asiakkaita. Matalamman tiskin luona tulee olla lisäksi istumismahdollisuus. Palvelutiskin syvyysuusitus pyörätuolinkäyttäjälle on 600

mm. Tiskin tulee olla väreiltään muusta ympäristöstä erottuva, esimerkiksi tässä tummempi vaalean seinän vuoksi. Lasinen palveluluukku / - seinä tulee erottaa esimerkiksi kontrastinauhalla muusta ympäristöstä. Tiskin välittömään läheisyyteen tulee laittaa koukkuja tai muita vastaavia telineitä asiakkaan tavaroille ja apuvälineille. Valoisuutta lisäävä suosituksen (300 luksia) mukaan. Palvelupisteelle tulee asentaa induktiosilmukka kuulovammaisia varten sekä opastaa henkilökunta sen käyttöön (taulukko 2, 52).

7.1.5 Esteetön wc

Kuvat 21 ja 22. Wc – tilan ovi ja pesuallas

Kuva 23. Wc- istuin

Esteettömyysongelmat:

Esteetön wc sijaitsee kulkuväylältä kaukana, eikä sinne ole opastetta. Esteettömän wc:n ovi avautuu kulkusuunnassa eteen ja pyörätuolilla kulkevan liikkumistila jää liian pieneksi oven edessä. Patteri seinällä on suojaamaton ja kuumana tapaturmavaarallinen. Wc istuimen takana ja istuimen vieressä vasemmalla ei ole riittävästi tilaa pyörätuolilta istuimelle siirtymistä varten. Pesuallas on liian korkealla ja altaan alla ei ole riittävästi tilaa pyörätuolille. Pesualtaan vieressä ei ole käsitukea. Myös altaan yläpuolinen peili ja käsipyyheteline ovat liian korkealla lyhytkasvuiselle tai pyörätuolissa istuvalle. Wc-tilan valaistus on heikko ja tilasta puuttuu käsitukia seiniltä. Valkoinen hälytysnaru ei erotu väriykseltään muusta ympäristöstä ja siitä puuttuvat teksti-, symboli- sekä piste- kirjoitusopasteet. Tilasta puuttuu lisäksi seinällä kiertävä hälytysnaru lattiatasolta (liite 11, 7-10) .

Korjausehdotukset:

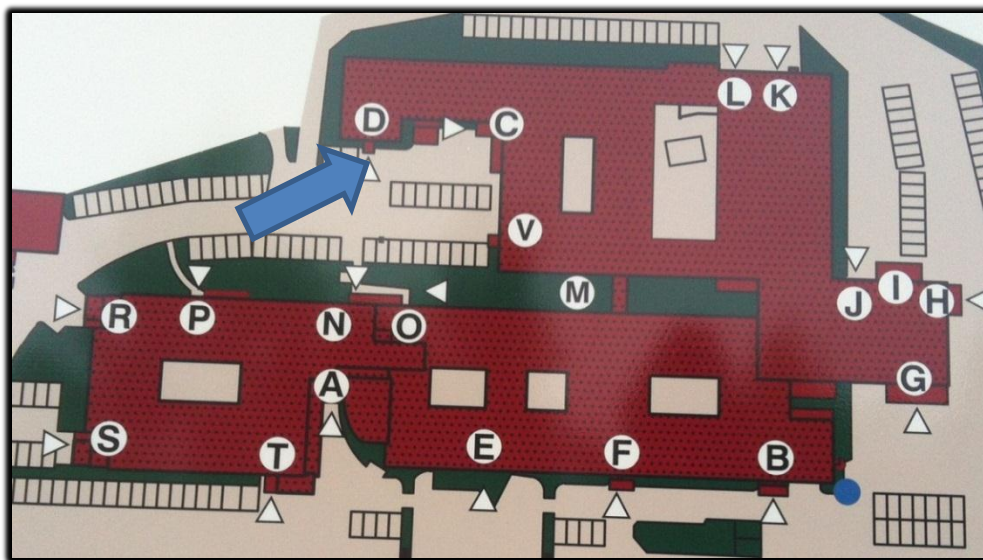
Kulkuväylälle tulee laittaa opaste esteettömän wc:n sijainnista. Wc oven aukeamissuunta tulee vaihtaa toisen suuntaiseksi niin, että ovi aukeaa kulkusuunnassa oikealle, jolloin pyörätuolin kanssa on riittävästi tilaa liikkua oven edessä. Patteri tulee poistaa kokonaan tai vaihtaa turvallisempaan malliin sekä sijoittaa tilassa turvallisempaan paikkaan. Wc istuimen taakse tulee jättää 300 mm tilaa ja viereen vähintään 800 mm, jotta wc istuimelle siirtyminen on mahdollista pyörätuolista. Tilaa saadaan poistamalla tai vähentämällä korkeita säilytyskaappeja wc - istuimen vieressä. Siirtämällä pesuallasta alemmaksi ja eteenpäin saadaan suositusten mukaan vapaata polvitilaa altaan alle 600 mm ja korkeutta 800 mm. Vaihtoehtoisesti pesualtaan voisi vaihtaa esimerkiksi korkeussäädettävään malliin. Peilien, saippuatelineiden sekä käsipyyhkeiden suositeltava korkeus on 900 mm lattiasta. Valaistusta tulee lisätä vähintään 300 luksiin ja käsitukia lisäävä vapaille seinäpinnoille 900 mm korkeuteen sekä pesualtaan välittömään läheisyyteen. Hälytysnarussa tulee olla vaadittavat teksti -, symboli- ja pistekirjoitusopasteet. Lisäksi tarvitaan kaatumistapauksia varten hälytysnaru, joka kiertää seinällä koko wc – tilan ympäri n. 200- 300 mm:n korkeudella lattiasta (taulukko 2, s. 52).

Keskeiset korjaustoimenpiteet

- Sisäänkäynnin hahmottamisen parantaminen
- Valaistuksen lisääminen yleisesti tiloissa
- Opasteiden hahmottamisen ja luettavuuden parantaminen
- Värikontrastien lisääminen yleisestiloissa
- Palvelutiskin muuttaminen eri korkeustasoille
- Koukkujen yms. lisääminen palvelutiskille
- Induktiosilmukan asentaminen palvelutiskille
- Wc – tilaan johtavan opasteen asentaminen
- Wc - oven aukeamissuunnan vaihtaminen
- Patterin uudelleen sijoittaminen tai patterimallin vaihtaminen wc- tilassa
- Säilytyskaappien poistaminen tai vähentäminen wc - tilassa
- Peilin, telineiden yms. siirtäminen alemmas wc - tilassa

7.2. Palvelureitti sisäänkäynniltä fysioterapian toimipisteelle

Palvelureitiltä kartoitettiin sisäänkäynti, käytävä ja odotusaula sekä palvelutiski. Tarkemmat esteettömyysarvioinnit ja mittaustulokset löytyvät ESKEH – kartoituslomakkeista (liite 12). Korjausehdotukset on luokiteltu **taulukossa 3** (s.53)

Kuva 24. Fysioterapian sisäänkäynti on kohdassa D

7.2.1 Sisäänkäynti

Kuvat 25 ja 26. Fysioterapian sisäänkäynti ja tuulikaappi

Esteettömyysongelmat:

”Fysioterapia” – opaste ei näy kunnolla sisäpihalle tultaessa. Katoksen pylväspilarien väriytykseen hukkuu muun ympäristön väriytykseen. Katoksen alle sisäänkäynnin eteen pääsee talvella lunta ja tekee oven edustasta liukkaan sekä epätasaisen. Sisäänkäynnin edessä oleva loiva asfalttiluiska ei ole kontrastimerkitty ja saattaa aiheuttaa kompastumisvaaran askeleen osuessa luiskan reunalle. Paperiopasteet lasi- ovessa ovat huonosti luettavissa pienen kirjasinkoon sekä lasipinnan heijastuksen vuoksi. Sisäänkäynnin valaistus on heikko katoksen alla sekä tuulikaapissa. Automaattisesti avautuvan kääntöoven edessä ei ole turvaetäisyysmerkintää laatalla (liite 12, 1-2) .

Korjausehdotukset:

Fysioterapia – opaste tulisi laittaa katoksen etureunaan, jotta se näkyisi heti kulkuväylältä sisäpihalle tultaessa. Opasteen teksti tulee olla kookkaampi kuin nykyinen. Katoksen pylväät tulisi maalata kontrastiväreiltään tummemmiksi, jotta ne erottuisivat paremmin muusta ympäristöstä. Katosta tulisi jatkaa leveyssuunnassa pitemmäksi, jotta

lumi ei pääsisi satamaan oven eteen. Asfalttiluiskan reunat tulee merkitä ja rajata vaalealla kontrastiraidalla. Tasoeroa luiskan ja muun asfalttipinnan välillä voitaisiin vähentää jatkamalla luiskaa myös sisääntulon vasemmalle ja oikealle puolelle. Katoksessa ja tuulikaapissa suositeltu valonmäärä on vähintään 500 luksia, jotta valoisuusero ei jää liian suureksi ulko- ja sisätilojen välillä. Riittävä valonmäärä helpottaa myös opasteiden lukemista. Paperiopasteissa tulisi käyttää vähintään 15 mm kirjasinkokoa ja heijastuksen vähentämiseksi tekstin tulisi olla valkoista mustalla pohjalla. Oven edustalle tulee laittaa jokin turvaetäisyysmerkintä oven aukeamiskohtaan törmäysvaaran välttämiseksi (merkki asfalttiin ja oikeaan reunaan oven leveysmitan mukaan) (taulukko 3, s.53).

7.2.2 Kulkuväylät ja odotusaula

Kuva 27. Fysioterapiaosaston käytävä

Kuva 28. Fysioterapian odotusaula

Esteettömyysongelmat:

Käytävien värit on kauttaaltaan vaaleansävyinen ja aiheuttaa näkövammaiselle vaikeuden hahmottaa tilaa sekä kulkureittiä. Lisäksi kohdevalot heijastavat lattiaan sekä opasteille häiritsevästi. Opasteet ovat liian korkealla. Käytävillä olevat kalusteet sekoittuvat ajoittain muun ympäristön (seinät ja lattia) värikyseen ja aiheuttavat näin törmäysvaaran. Odotustilassa kalusteiden välissä on ahtautta ja esimerkiksi pyörätuolilla ei mahdu ilmoitustaulun eteen tai hakemaan brosyireita hyllyltä. Odotustilassa ei ole vaatenaulakkoa ja vapailta seinäalueilta puuttuvat käsijohteet (liite 12, 3-5).

Korjausehdotukset:

Vaalealle lattiapinnalle tulisi asentaa esimerkiksi tumma kontrastiraita hahmottamaan ja opastamaan reitti palvelupisteelle sekä muille toimipisteille tilassa. Kohdevalot tulee vaihtaa häikäisemättömiin yleisvalaisimiin ja opasteet laskea katossa alemmaksi niin, etteivät ne jää lamppujen taakse tai valo häikäise niihin. Katosta roikkuvien opasteiden lisäksi tilaan tarvitaan myös opasteita seinille, 1400 – 1600 mm korkeuteen. Vaaleansävyiset kalusteet kulkureiteillä tulisi sijoittaa pois kulkuväyliltä tai niiden värit muuttaa näkyvämmäksi tai kohdevalaista hyvin, jotta ne eivät aiheuttaisi törmäysvaaraa näkövammaiselle. Odotustilan kalusteiden sijoittelussa tulee huomioida tilantarve ja mah-

dollistaa pääsy eri toimipisteille myös pyörätuolin tai muun tilaa vaativan apuvälineen kanssa liikkuvalla. Odotustilaan tarvitaan lisäksi vaatenaulakko jossa on koukkuja kahdella eri korkeudella (1100 mm ja 1600 mm) ja kontrastiväritään erottuvia käsijohteita seinille 700 mm ja 900 mm korkeuteen (taulukko 3, s.53).

7.2.3 Palvelutiski

Kuva 29. Fysioterapian palvelutiski

Esteettömyysongelmat:

Palvelutiskiä ei ole merkitty opasteella. Palvelutiskillä ei ole mahdollisuutta asioida seisaaltaan ilman että asiakas joutuu kumartumaan tiskille. Lasiluukku ei erotu muusta lasipinnasta. Paperiopasteet ja muut ilmoitukset ovat heikosti luettavissa pienen tekstin ja lasipinnan häikäisyn vuoksi. Palvelutiskillä ei ole induktiosilmukkaa tai muuta kuulontoistojärjestelmää kuulovammaisen asiakkaan asioinnin helpottamiseksi. Tiskiltä puuttuvat myös telineet ja koukut asiakkaan tavaroille ja apuvälineille (liite 12, 3-4).

Korjausehdotukset:

Palvelutiskille tulee asentaa opaste. Palvelutiski tulee vaihtaa kahdelle korkeudelle niin, että asiakas pystyy tarvittaessa myös seisomaan tiskillä. Suositeltavat pöytätason korkeudet ovat 1100 - 1200 mm seisoville asiakkaille ja 750 - 800 mm pyörätuolia käyttäville. Lasiluukku tulee erottaa kontrastimerkinnöin, esimerkiksi reunaviivalla, muusta lasipinnasta. Paperiopasteissa suositeltava kirjasinkoko on 16 mm. Teksti erottuu lasin läpi parhaiten, jos se on valkoista mustalla pohjalla. Palvelutiskille tulee asentaa induktiosilmukka ja opastaa henkilökunta sen käyttöön. Tiskillä olisi hyvä olla koukkuja ja telineitä esimerkiksi laukuille ja kepeille (taulukko 3, s.53).

Keskeiset korjaustoimenpiteet:

- Fysioterapia – opasteen uudelleen sijoittaminen
- Opasteiden hahmottamisen ja luettavuuden parantaminen yleisesti
- Katospilarien hahmottamisen parantaminen sisäänkäynnillä
- Asfalttiluiskan hahmottamisen parantaminen ja tasoerojen loiventaminen
- Valaistuksen lisääminen yleisesti kaikissa tiloissa
- Turvaetäisyyden merkitseminen ulko-oven aukeamiskohtaan
- Kalusteiden uudelleen sijoittaminen odotusaulassa
- Kalusteiden hahmottamisen parantaminen käytävällä
- Käsijohteiden asentaminen yleisesti tiloihin
- Palvelutiskin muuttaminen eri korkeustasoille
- Koukkujen yms. lisääminen palvelutiskille
- Induktiosilmukan asentaminen palvelutiskille

7.3. Toimenpide-ehdotusten luokittelu

Toimenpide – ehdotukset tiivistettyinä sekä toimenpiteiden luokittelu:
(Routavaara 2009, 105)

1 = Aiheuttaa vaaran (korjattava heti)

2 = Estää kulun tai toiminnan

3 = Vaikeuttaa kulkua tai toimintaa

- 1) Esimerkiksi rakennuksen osan puutteellinen suojaus tai merkitseminen, varusteen tai kalusteen putoamis-, törmäys-, kompastumis-, liukastumis- tai takertumisvaara
- 2) Esimerkiksi kalusteen tai varusteen puuttuminen, sopimaton etäisyys / korkeus tai huono saavutettavuus estää toiminnan
- 3) Esimerkiksi kulkuväylän korkeuserot tai kaltevuus, kohteen toimintapaikkojen vähäinen kontrastiväritys tai kulunohjauksen puuttuminen vaikeuttaa toimintaa

T = Toimintatavan muutoksella järjestyvät asiat

H = Toimenpide voidaan tehdä huolto- ja kunnossapitotöinä

S = Toimenpide vaatii suunnittelua, päätöksen investoinnista tai rakenteellisia muutostöitä

T) Esimerkiksi esteettömässä wc – tilassa olevan hälytysnarun pitäminen vapaana

H) Esimerkiksi valaistusvoimakkuuden lisääminen valaisimissa

S) Esimerkiksi ulko-oven muuttaminen automaattisesti aukeavaksi

Taulukko 1. Läntisen piirin palvelureitin toimenpide-ehdotukset sekä – luokitukset

Kohde	Palvelureitin toimenpide-ehdotukset	Luokitus
Esteetön autopaikka	✚ Parkkiruudun suunnan vaihtaminen	✚ H3
	✚ Autopaikan merkitseminen ISA- tunnuksella	✚ H3
Sisäänkäynti	✚ Sisätilojen opaskartan lisääminen	✚ S3
	✚ Läntinen piiri -opasteen uudelleen sijoittaminen	✚ S3
	✚ Valaistuksen lisääminen	✚ H3
	✚ Katoksen jatkaminen leveyssuunnassa	✚ S3
	✚ Katospilareiden hahmottamisen parantaminen	✚ H1
	✚ Automaattiavauksen lisääminen ulko-oveen	✚ S2
	✚ Opasteiden luettavuuden ja hahmottamisen parantaminen	✚ T3
Kulkuväylät ja odotusaula	✚ Irtotavaroiden poistaminen kulkuväyliltä	✚ T2
	✚ Tilapäisratkaisujen poistaminen	✚ S1
	✚ Vaatenaalakon mallin vaihtaminen	✚ S3
	✚ Peilin uudelleen sijoittaminen	✚ H1
	✚ Vuoronumeronäytön siirtäminen alemmaksi	✚ H3
Palvelutiski	✚ Tilanjakajaseinän havaittavuuden parantaminen ja mahdollinen siirtäminen	✚ H1 ✚ S3
	✚ Käsijohteiden lisääminen tilassa	✚ H3
	✚ Valaisimien vaihto häikäisemättömiin	✚ S3
	✚ Opasteiden uudelleen sijoittaminen	✚ H3
	✚ Kontrastiraidan asentaminen lattiaan	✚ H3
	✚ Palvelutiskin muuttaminen eri korkeustasoille	✚ S2
	✚ Lasiluukun hahmottamisen parantaminen	✚ H3
	✚ Koukkujen yms. asentaminen	✚ H3
	✚ Ääniopasteen lisääminen vuoronumerojärjestelmään	✚ S2
Esteetön wc	✚ Induktiosilmukan asentaminen	✚ S2
	✚ Sammutuspullon paikan vaihtaminen	✚ H1
	✚ Pesualtaan mallin vaihtaminen ja siirtäminen	✚ S3
	✚ Peilin siirtäminen alemmaksi	✚ H3
	✚ Käsisuihkulle vesipiste wc- istuimen viereen	✚ H2
	✚ Hälytysjärjestelmän asentaminen lattiatasolle ja opasteiden sekä värikontrastien merkitseminen laitteeseen	✚ S1
	✚ Valaistuksen lisääminen	✚ H3
	✚ Värikontrastien lisääminen tilassa	✚ H3
	✚ Vaatekoukkujen asentaminen alemmaksi	✚ H2
	✚ Käsijohteen lisääminen vapaalle seinälle	✚ H3

Taulukko 2. Laboratorio- ja röntgenosaston palvelureitin toimenpide-ehdotukset sekä -luokitukset

Kohde	Palvelureitin toimenpide-ehdotukset	Luokitus
Sisäänkäynti	<ul style="list-style-type: none"> Sisätilojen opaskartan lisääminen Sisäänkäynnin hahmottamisen parantaminen Valaistuksen lisääminen Opasteiden hahmottamisen ja luettavuuden parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> S3 H3 H3 T3
Kulkuväylät	<ul style="list-style-type: none"> Opasteiden uudelleen sijoittaminen Valaistuksen lisääminen Valaisimien vaihtaminen häikäisemättömiin Opastavan kontrastiraidan asentaminen lattiaan Käsijohteiden lisääminen Jälkikaiun vähentäminen tilassa 	<ul style="list-style-type: none"> H3 H3 S3 H3 S1 S3
Odotusaula	<ul style="list-style-type: none"> Toisen vuoronumerolaitteen sijoittaminen tilaan Värikontrastien lisääminen yleisesti Ääniopasteen lisääminen vuoronumerojärjestelmään Vuoronumeronäytön laskeminen alemmas 	<ul style="list-style-type: none"> S3 H3 S2 H3
Palvelutiski	<ul style="list-style-type: none"> Palvelutiskin muuttaminen eri korkeustasoille Värikontrastien lisääminen yleisesti Lasiluukun hahmottamisen parantaminen Koukkujen yms. lisääminen Valaistuksen lisääminen Induktiosilmukan asentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> S2 H3 H3 H3 H3 S2
Esteetön wc	<ul style="list-style-type: none"> Wc – tilaan johtavan opasteen asentaminen Oven aukeamissuunnan vaihtaminen Patterin uudelleen sijoittaminen tai patterimallin vaihtaminen Wc – istuimen siirtäminen eteenpäin Säilytyskaappien poistaminen tai vähentäminen Pesualtaan mallin vaihtaminen tai siirtäminen eteenpäin ja alemmas Peilin, telineiden yms. siirtäminen alemmas Valaistuksen lisääminen Käsitukien asentaminen Hälytysjärjestelmän asentaminen lattiatasolle ja opasteiden sekä värikontrastien merkitseminen laitteeseen 	<ul style="list-style-type: none"> H3 S2 S1 S2 H2 S3 H3 H2 H3 H3 S1

Taulukko 3. Fysioterapian toimenpide-ehdotukset sekä -luokitukset

Kohde	Palvelureitin toimenpide-ehdotukset	Luokitus
Sisäänkäynti	<ul style="list-style-type: none"> + Fysioterapia – opasteen uudelleen sijoittaminen + Opasteiden hahmottamisen ja luettavuuden parantaminen + Katospilarien hahmottamisen parantaminen + Katoksen leventäminen + Asfalttiluiskan hahmottamisen parantaminen ja tasoerojen loiventaminen + Valaistuksen lisääminen + Turvaetäisyyden merkitseminen oven alueamiskohtaan 	<ul style="list-style-type: none"> + H3 + H3 + H1 + S3 + H1 + S1 + H3 + H1
Kulkuväylät ja odotusaula	<ul style="list-style-type: none"> + Opastavan kontrastiraidan merkitseminen lattiaan + Valaisimien vaihto häikäisemättömiin + Opasteiden uudelleen sijoittaminen + Kalusteiden uudelleen sijoittaminen + Kalusteiden hahmottamisen parantaminen + Vaatenaulakon lisääminen + Käsijohteiden asentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> + H3 + S3 + H3 + H2 + H1 + H2 + H3
Palvelutiski	<ul style="list-style-type: none"> + Opasteen sijoittaminen tiskille + Palvelutiskin muuttaminen eri korkeustasoille + Lasiluukun hahmottamisen parantaminen + Opasteiden hahmottamisen ja luettavuuden parantaminen + Koukkujen yms. lisääminen + Induktiosilmukan asentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> + H3 + S2 + H3 + H3 + H3 + S2

8 POHDINTA

Tutkimustuloksista

Ylöjärven terveysaseman laajennus ja peruskorjaus valmistui keväällä 2012. Uudistetulla terveysasemalla toimivat nyt kaikki Ylöjärven sosiaali- ja terveysterveystoimet samoissa tiloissa. Ennen peruskorjausta terveyskeskuksen tilat olivat ahtaat ja toimipisteet sijoitettu erilleen. Nyt parannusta on tullut erityisesti tiloihin ja käytäviin, jotka ovat avarat ja selkeät.

Esteettömyyskartoitus käsitti vain osan terveysaseman tiloista, mutta tutkimustulosten perusteella voidaan yleisesti todeta, että Ylöjärven terveysaseman esteettömyys on tällä hetkellä tyydyttävällä tasolla. Rakennuksen fyysinen esteettömyys sekä näkö- ja kuunteleluympäristö ovat kaiken kaikkiaan otettu huomioon terveysasemalla tyydyttävästi. Eri vammaisryhmistä parhaiten oli otettu huomioon pyörätuolilla liikkuvat asiakkaat. Suuria, ylittämättömiä tai selvästi vaaraa aiheuttavia ongelmia ei tullut esiin kartoituksen aikana, vaan havaitut esteettömyysongelmat ovat melko pieniä ja suhteellisen edullisia ja vaivattomia korjata. Esimerkkeinä hyvin tehdyistä fyysisen esteettömyyden ratkaisuksista ovat esteettömät wc – tilat, joita löytyy riittävästi ja joiden tiloissa on vain vähän tai ei ollenkaan esteettömyyspuutteita. Esteettömiä autopaikkoja löytyy jokaisen sisäänkäynnin edestä ja niitä on suositusten mukaan riittävästi. Sisäänkäynnit ovat katettuja ja suurin osa ovista avautuu automaattisesti tai niiden avaaminen ei vaadi mahdottomia ratkaisuja. Sisätiloissa on avaruutta ja pyörätuolilla tai vaikkapa lastenvaunuilla pääsee kulkemaan suhteellisen vaivattomasti ja turvallisesti käytävien päävylillä. Myös melutaso on pystytty pitämään alhaisena hyvien katto- ja kalustemateriaalien valintojen vuoksi.

Fyysisen esteettömyyden ongelmia kuitenkin löytyi ja niistä yleisin oli valaistuksen ja värikontrastien heikko taso monessa selvityskohteessa. Erityisesti päiväsaikaan valaistus oli riittämätön, mutta iltaisin tai pimeään aikaan valoa oli kuitenkin lähes suositusten mukaisesti ulko- ja sisätiloissa. Heikko valaistus sekä kontrastivärit vaikeuttavat lähinnä näkövammaisen itsenäistä asiointia eri toimipisteissä. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta tämä vähentää näkövammaisen omatoimisuutta ja aiheuttaa epävarmuutta sekä pelkoa liikkua tilassa, jossa vaaditaan paljon näönvaraista toimintaa ja osaamista. Va-

laistuksen heikko taso hankaloittaa myös muiden asiakkaiden toimintaa tiloissa. Esimerkiksi ns. normaalisti näkevälle opasteiden lukeminen ja vuoronumerolaitteen löytäminen voi olla hankalaa huonon valaistuksen tai värikontrastien vuoksi. Sisäänkäyntien huono valaistus taas aiheuttaa liian suuren valoisuuseron ulko- ja sisätilojen välillä ja vaikeuttaa silmän tottumista valoon. Nämä ongelmat ovat suhteellisen helppoja ja edullisia korjata esteettömiksi lisäämällä valovoimakkuutta lamppuissa ja asentamalla esimerkiksi opastava kohdevalo palvelupisteelle. Myös opastava värikontrasti raita tai metallilista lattiassa helpottaisi sokeiden tai heikkonäköisten kulkua avarissa tiloissa. Välttämättä korjausehdotuksissa suositeltua kohdevalaisimien vaihtoa yleisvalaisimiin ei tarvita, mikäli lattiapintaan saadaan häikäisyä vähentävä tumma kontrastipinta.

Vaikka suuria turvallisuusongelmia ei ilmennyt kartoituksen aikana, turvallisuutta voidaan silti lisätä edellä mainittujen valaistusolosuhteiden sekä kontrastien parantamisen lisäksi kalusteiden sekä varusteiden uudelleen sijoittelulla. Vaikka yleisesti ottaen kalusteissa oli mietitty esteettömyyttä, esimerkiksi värityksen kautta, tuolien, pöytien ja kaappien paikat tulisi miettiä, niin ettei niihin ole mahdollista törmätä ja niiden ympärillä on vapaata liikkumistilaa eri apuvälineiden kanssa kulkeville. Joissakin selvityskohteissa, esimerkiksi fysioterapian toimipisteessä, odotustila oli ahdas, koska pöytä ja tuolit oli sijoitettu odotustilan keskelle eikä tilaa jäänyt turvalliseen liikkumiseen sen ympärillä. Myös käytävillä olevien irtotavaroiden, erityisesti muuhun ympäristön väritykseen sulautuvien kalusteiden sijoittelua tulisi uudelleen miettiä, niin etteivät ne aiheuttaisi törmäys – tai kompastumisvaaraa. Erilaisilla käsituilla ja käsijohteilla voitaisiin lisäksi turvata käytävillä, odotus- ja wc – tiloissa sekä palvelutiskeillä asiakkaan liikkumista ja toimintaa pienellä investoinnilla. Edelleen käsijohteissa käytettävät selkeät kontrastivärit helpottaisivat heikkonäköisten suunnistautumista sekä tilanhahmottamista.

Wc – tilojen esteettömyys oli kaiken kaikkiaan melko hyvällä tasolla. Yksi ongelma, johon törmäsi lähes kaikissa esteettömässä wc – tiloissa oli kuitenkin se, että hälytysnaru oli sidottu ilmeisesti siivouksen ajaksi ylös solmulle, mutta narua ei ollut pudotettu irti solmusta siivouksen jälkeen. Hälytysnarut eivät ole siivouksen tiellä ja niiden käyttö täytyy ehdottomasti olla turvallisuussyistä mahdollista, jos wc- tilassa tapahtuu esimerkiksi sairaskohtaus. Toisen hälytysnarun asentaminen lattiatasolle toisi lisäturvaa, esimerkiksi kaaduttaessa lattialle, mutta pelkästään toiminnantapamuutoksella voidaan varmistaa jo nykyisen hälytysjärjestelmän toimivuus tilassa.

Myös yksi yleinen ja konkreettinen esteettömyysongelma oli induktiosilmukan tai vastaavan kuulontoistojärjestelmän puuttuminen kaikilta palvelutiskeiltä. Tämä heikentää kuulovammaisten itsenäistä asiointia terveysasemalla ja vaarana on, että kuulovammainen asiakas tai asiakaspalveluhenkilö saa väärää informaatiota koska kommunikointi ei onnistu heidän välillään. Palvelutilanteessa puhuminen myös johtaa helposti äänen korottamiseen tai jopa huutamiseen, koska kuulovammainen ei pysty kuulemaan tavallisen puheäänien tasoa yhtä helposti kuin normaalisti kuuleva asiakas; yksityisyyden suoja vaarantuu. Kuulovammaisen kohdalla kyse on myös yhdenvertaisen kohtelun saamisesta palvelutilanteessa. Yksi siirrettävä induktiosilmukka jokaisessa asiointitilassa ei ole kallis investointi, jos sillä saadaan vähennettyä heikkokuuloisen avuntarvetta (vie myös aikaa henkilökunnalta), helpotettua kommunikointia ja nopeutettua palvelutilanteita.

Palvelutiskien ja joidenkin kalusteiden malleissa oli ajateltu osaksi esteettömyyttä (esimerkiksi erikorkuisia tuoleja), mutta ihan kaikkia asiakasryhmiä ne eivät kuitenkaan vielä palvele. Esimerkiksi fysioterapian tai läntisen palvelupiirin palvelutiskille yltää hyvin pyörätuolilla istuva tai lyhytkasvuinen asioimaan, mutta niille, jotka eivät pysty esimerkiksi alaraaja- tai selkävammansa vuoksi istumaan, joutuvat kommunikoimaan tiskillä kumarassa tai muussa epäedullisessa asennossa. Kuitenkin jos mietitään, millaisia asiakkaita terveysasemalla käy, niin todennäköisesti näitä seisovia asiakkaitakin on suhteellisen paljon. Mikäli palvelutiskiä ei voida muuttaa niin, että siinä olisi pöytätasot kahdella korkeudella, tulisi edes palveluluukun (aukon) ylettyä korkeammalle. Hyvä malli tähän on pitkittäissuuntainen aukko lasissa, joka palvelisi eripituisia ja seisovia asiakkaita.

Vaatenaulakoissa oli ajateltu eripituisia asiakkaita, mutta niiden malli ei kuitenkaan palvele täysin manuaalisen pyörätuolin tai sähköpyörätuolinkäyttäjiä. Naulakon alataso estää pyörätuolilla pääsyn lähelle naulakkoa ja ylettyminen koukulle voi olla hankalaa. Peilit ja muut telineet olivat myös yleisesti ottaen korkealla wc- tiloissa ja usein käytössä olivat saippua- ja käsipyyhetelineillä varustetut peilikaapit, jotka eivät mahdu seinässä kiinni olevan pesualtaan vuoksi alemmaksi seinällä. Näissä helpointa olisi siirtää pesuallasta irti seinästä suositusten mukaisesti vähintään 200 mm, jolloin tilaa tulisi altaan taakse ja myös sen alle. Peilikaapit voitaisiin näin toteutettuna siirtää matalammalle tasolle, jolloin myös lyhytkasvuiset ja pyörätuolissa istujat näkisivät itsensä peilistä.

Esteetön tiedonsaanti ei ole toteutunut riittävän hyvin opasteissa. Yleisin ongelma oli, että opasteita ei ollut riittävästi, ne sijaitsivat liian korkealla tai kattovalaisin häikäisi

pinnalle vaikeuttaen niiden lukemista. Terveysasemalla ja havaintojeni mukaan monessa muussakin julkisen palvelun tiloissa käytetään vielä paljon paperisia, käsinkirjoitettuja opasteita. Niiden on yleensä tarkoitus palvella tilapäisesti opasteiden puuttumista, mutta saattavat jäädä pidemmiksi ajoiksi tai jopa pysyviksi ratkaisuiksi tilaan. Paperisista opasteista tulisi luopua mahdollisimman nopeasti, mikäli informaatiokulun halutaan sujuvan ongelmitta henkilökunnan ja eri käyttäjäryhmien välillä. Opasteiden muuttaminen tai asentaminen ei vaadi kalliita toimenpiteitä. Esimerkiksi opasteiden luettavuutta ja havaittavuutta helpottaisi jos katosta ripustettu opaste lasketaan 10 cm alemmaksi ja paperisissa opasteissa teksti kirjoitettaisiin koneella ja suuremmalla kirjaskoolla. Hyvin sijoitetut ja selkeästi luettavat opasteet yhdenvertaistavat eri käyttäjäryhmien itsenäistä suoriutumista palvelupisteellä. Esimerkiksi kehitysvammaisille tai vieraskielisille asiakkaille kuvitetut opasteet auttaisivat suunnistautumista tilassa ja helpottaisivat itsenäistä selviytymistä erilaisissa palvelutilanteissa.

Tutkimuksesta ja tulosten luotettavuudesta

Tutkimustyön tavoitteena oli selvittää Ylöjärven terveysaseman eri palvelureittien keskeisimmät esteettömyysongelmat. Tavoitteisiin päästiin hyvin ja tutkimustuloksia voidaan pitää jokseenkin luotettavina tutkimusmenetelmien luotettavuuden ja tulosten toistettavuuden vuoksi. Toisaalta kartoittajia oli vain yksi, joten mittauksissa voi olla virheitä eikä niiden tarkkuutta voida siis täysin pitää varmana. Myös tutkijan omat tulkinnat tuloksista voivat vaikuttaa niiden luotettavuuteen. Vertaamalla saatuja tuloksia julkisen rakennuksen esteettömyysuusiin, voidaan esteettömyyden taso todeta kuitenkin melko tarkasti, vaikka esteettömyyskartoitus antaisikin vain suuntaa antavia tuloksia. Toisaalta eri kohteiden käyttötarkoitus vaatii erilaista esteettömyyttä, joten myös kohteen käyttäjäkunnalla on omat tulkintansa esteettömyyden vaativuuden tasosta.

Tutkimukseen oli alun perin tarkoitus ottaa mukaan Ylöjärven terveysaseman sisäreittiä eli esimerkiksi reitti Läntisen piirin osastolta laboratorio-osastolle, joka on hyvin paljon käytetty sekä ajoittain melko vaativa liikkumisrajoitteisille asiakkaille. Näitä kohteita myös kartoitettiin alustavasti käyttäjäarvioinnissa Esteettömyys – tempauksen aikana. Tutkimuksen edetessä tuli kuitenkin vastaan asioita, jotka rajasivat tutkimustyön tässä opinnäytetyössä esitettyihin kohteisiin. Esimerkiksi se, että pyynnöstä huolimatta en saanut rakennuksen pohjapiirrosta oli yksi merkittävä syy. Kartoituskohteiden tiloja ja reittejä olisi ollut vaikea hahmottaa tutkimukseen ilman mahdollisuutta piirtää ja selven-

tää niitä karttapohjaan. Toinen syy oli myös esteettömyyskartoitusalueen laajuus, joka olisi ollut liian suuri yhteen opinnäytetyöhön. Nyt valitut kohteet olivat helppoja ja selkeitä kartoittaa olemassa olevan sisäänkäyntien opaskartan vuoksi. Lisäksi näissä kohteissa esteettömyys on monelle käyttäjäryhmälle välttämätöntä.

Tutkimuksen yhtenä lähtökohtana oli tehdä esteettömyyskartointus eri käyttäjäryhmien näkökulmista. Tämä ajatus kulkikin ns. punaisena lankana lopputyön eri vaiheissa mukana. Vaikka esteettömyyskartointus on enemmän teknistä mittausta, halusin tuoda selvemmin esiin eri liikkumis- ja toimintarajoitteisten asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä tutkimuskohteissa ja kohteiden esteettömyysongelmissa. Halusin ottaa myös yhdenvertaisuuden näkökulman mukaan, erityisesti tuloksissa, jotta lukijat ymmärtäisivät tämän esteettömyyskartoituksen todellisen merkityksen eli sen, että fyysisen ympäristö ja itse rakennus ei saisi olla kenellekään este tai edes haaste saada terveyspalveluja ilman toisen apua. Haluan näillä näkökohdilla nostattaa keskustelua ja ajatuksia esteettömyyden tärkeydestä omassa kaupungissani ja saada myös konkreettisia toimenpiteitä aikaiseksi näiden havaittujen esteettömyysongelmien poistamiseksi.

Lopuksi

Jokaisella ihmisellä on oikeus turvalliseen, itsenäiseen ja ennen kaikkea tasavertaiseen elämään yhteiskunnassamme. Siksi esteettömyys tulisi nähdä mahdollisuutena toteuttaa laissa vaadittava yhdenvertainen ja tasapuolinen kohtelu julkisissa palveluissa. Vaikka yleinen asenne vammaisuutta ja erilaisuutta kohtaan on muuttumassa parempaan suuntaan, esteettömyyden näkeminen ensisijaisena ratkaisuna rakentamisessa on monessa kunnassa, varsinkin pienemmissä, vielä alkuvaiheessa. Esteettömyys olisi nähtävä tulevaisuuden ratkaisuna kaikissa rakennetun ympäristön kohteissa, jotta välttyttäisiin haasteilta, joita esimerkiksi väestön ikääntyminen väistämättä tuo tullessaan. Jos suuntana on mahdollisimman pitkään omatoimisuuden ja itsenäisen liikkumisen säilyttäminen erilaisilla teknisillä ratkaisuilla, sen toteuttaminen tulisi olla mahdollista myös rakennetun ympäristön puitteissa. Koulutuksella, tiedottamisella ja eri käyttäjäryhmien sekä suunnittelijoiden välisellä yhteistyöllä voitaisiin esteettömyyttä saavuttaa vieläkin nopeammin ja helpommin, mikä vaikuttaisi suoraan niin kustannuksiin kuin asenteisiin. Esteetön, käyttäjäkeskeinen ja kaikille sopiva liikkumis- ja toimintaympäristö tulisi olla rakennetun ympäristösuunnittelun keskeisenä periaatteena.

LÄHTEET

Elsa, Esteettömän liikkumisen tutkimus – ja kehittämisohjelma, Suomen Design for all – verkosto, Helsingin ammattikorkeakoulu (2006). Selvitys esteettömyyden huomioimisesta Suomen kunnissa. Kuntaselvityksiä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu- ja. Viitattu 20.10.2013 www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90774/Kuntaselvitys.pdf

Esteetön (2010) Esteettömyyden arviointimenetelmän ja kartoituslomakkeen laatiminen Viitattu 6.11.2013 www.esteeton.fi/portal/fi/esteettomyysprojektit/eskeh-projekti_esteettomyyden_arviointimenetelman_ja_kartoituslomakkeen_kehittaminen/

Esteetön (2010) Lainsäädäntö. Viitattu 12.8.2013 www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/lainsaadanto

Esteetön (2010) Rakennettu ympäristö. Viitattu 12.8.2013 www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/rakennettu_ymparisto/

Halonen L., Lehtovaara J. (1992) Valaistustekniikka. Jyväskylä: Gummerus

Helsinki kaikille - projektin oppaita (2009). Esteettömyys terveysasemilla. Opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle. Luettu 5.10.2013

Jokiniemi J. (1998) Toimiva ympäristö jokaiselle. Heikkonäköiset henkilöt arvioimassa rakennettua ympäristöä. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston julkaisuja 1998/48

Kurronen K. & Lukkarinen N. Esteettömyys. Palveluopas Mikkelin kaupungille. Opin- näytetyö 2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu

Kuulokynnys (2013) Kuuntelu ympäristö. Viitattu 20.10.2013 www.kuulokynnys.fi/kuulokynnys/kuunteluymparisto

Kuuloliitto ry (2012) Jukka Rasa (toim.) Esteetön kuuntelu ympäristö. Kuuloliiton julkaisuja. Viitattu 15.10.2013 www.kuulokynnys.fi/kuulokynnys/kuunteluymparisto/

Kylliäinen M. 2009. Mitä ääni on? Akustiikan vaiheita antiikin ajatuksista nykyaikaisen äänenhallinnan alkuun. Artikkelilehdestä Tekniikan vaiheita 2/09. Viitattu 4.9.2013 www.ths.fi/Kylliainen_TW209.pdf

Maankäyttö- ja rakennuslaki (1999). 5.2.1999/132 Ympäristöministeriö. Viitattu 20.10.2013 www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132

Maankäyttö- ja rakennusasetus (1999). 10.9.1999/895 Ympäristöministeriö. Viitattu 20.10.2013 www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990895

Miettinen O. (2008). Käytettävyys ja esteettömyys- suunnittelulähtökohtien vertailua. Teknillinen korkeakoulu. Kandidaattityö Espoo (luettu 18.9.2013) Saatavana myös: www.soberit.hut.fi

Nouko – Juvonen S. (toim.) (1999). Pyörätuolitango. Näkökulmia vammaisuuteen. Helsinki. Oy Edita ab

Pesola K. (2009). Esteettömyysopas. Miten, miksi miten. Invalidiliiton julkaisuja O.39. Saatavilla myös: www.esteeton.fi/files/attachments/esteettomyysopas_pdf.pdf

Rakennusmääräyskokoelma, RakMK C1 (1998). Ääneneristys ja meluntorjunta rakennuksessa. Määräykset ja ohjeet. . Rakennustietosäätiö, Rakennuskirja Oy, Rakennuskortisto. RT-ohjekortti. Viitattu 8.10.2013 www.finlex.fi/data/normit/1917-c1.pdf

Rakennusmääräyskokoelma, RakMK F1 (2005) Esteetön rakennus. Määräykset ja ohjeet. Ympäristöministeriö. Rakennustietosäätiö, Rakennuskirja Oy, Rakennuskortisto. RT-ohjekortti. Viitattu 6.6.2013 www.finlex.fi/data/normit/28203-F1su2005.pdf

Rakennusmääräyskokoelma, RakMK F2 (2001) Esteetön rakennus. Määräykset ja ohjeet. Ympäristöministeriö. Rakennustietosäätiö, Rakennuskirja Oy, Rakennuskortisto. RT-ohjekortti. Viitattu 6.8.2013. www.finlex.fi/data/normit/6376-F2.pdf

Rakennustietosäätiö (2007). Esteetön rakennus ja ympäristö. Turvallinen toimia ja liikua. Suunnitteluopas. Helsinki: Rakennustieto oy

Rasa J. (2007) Esteetön kuuntelu ympäristö. Luentomateriaali 3.10.2007. Kuulonhuolto- liitto ry julkaisuja. Viitattu 20.10.2013

www.socom.fi/dokumentit/Vanhustyo/taas/Esteettomyysseminaari_Luentomateriaali_Jukka_Rasa.pdf

Ruonakoski A. (2004) Sujuvampi arki ikääntyville. Yhdyskuntien suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito väestön ikääntyessä. Helsinki: Suomen kuntaliitto

Ruskovaara A. (toim.), Invalidiliitto ry/ ESKEH- projekti (2009). Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Invalidiliiton julkaisuja O.38

Savijoki V. (2003) Esteettömyyden perusteet. Kirjoituksia. Teknillinen korkeakoulu. Viitattu 13.8.2013 www.savijoki.net/tekstit/esteettomyys.php

Törrönen S., Onnela J. (1999) Vapaus tulla, vapaus mennä! Sokean ja heikkonäköisen liikkumistaito ja sen kehittäminen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. Arla-instituutin julkaisuja 2/99

Verhe I. (1996) Selkeä ympäristö. Näkövammaisille soveltuvan toimintaympäristön suunnittelu. Helsinki: Rakennusalan kustantajat RAK

Verhe I., Invalidiliitto ry, Vammaisten yhdyskuntasuunnittelu VYP, Suomen Invalidien urheiluliitto SIU (1997). Esteettömät liikuntatilat. Tampere: Tammer-paino Oy. Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisuja 63

Viinikainen T., Helin E. (2002) Esteetön ympäristö kaikille. Miten huomioimme ikääntyneet sekä liikkumis- ja toimintaesteiset tienpidossa. Helsinki: Tiehallinnon julkaisuja

Viitanen J. (2013). Käytettävyys terveydenhuollon arjessa – mitä ja miten? Luento Terveysteknologia-seminaarissa Kuopiossa 17.5.2011. Tietotekniikan laitos. Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu. Viitattu 10.10.2013

www.soberit.hut.fi/kaipio/luennot/kaytettavyys-terveydenhuollon-arjessa.pdf

VTT (2012) Valtion teknillisen tutkimuskeskus. Mitä käytettävyys tarkoittaa? Artikkelit internet- kotisivulla. Viitattu 15.9.2013

www.vtt.fi/research/technology/contextawareservices/hti_what_usability.jsp?lang=fi

Yhdenvertaisuus. Lainsäädäntö. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004). Viitattu 15.10.2013

www.yhdenvertaisuus.fi/yhdenvertaisuus/lainsaadanto

Yhdenvertaisuuslaki (2004). 20.1.2004/21. Suomen perustuslaki II luku Perusoikeudet, 6§ Yhdenvertaisuus. Sisäasiainministeriö. Viitattu 4.9.2013

www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021

Ylöjärven kaupunki (2013) .Viitattu 7.8.2013 www.ylojarvi.fi

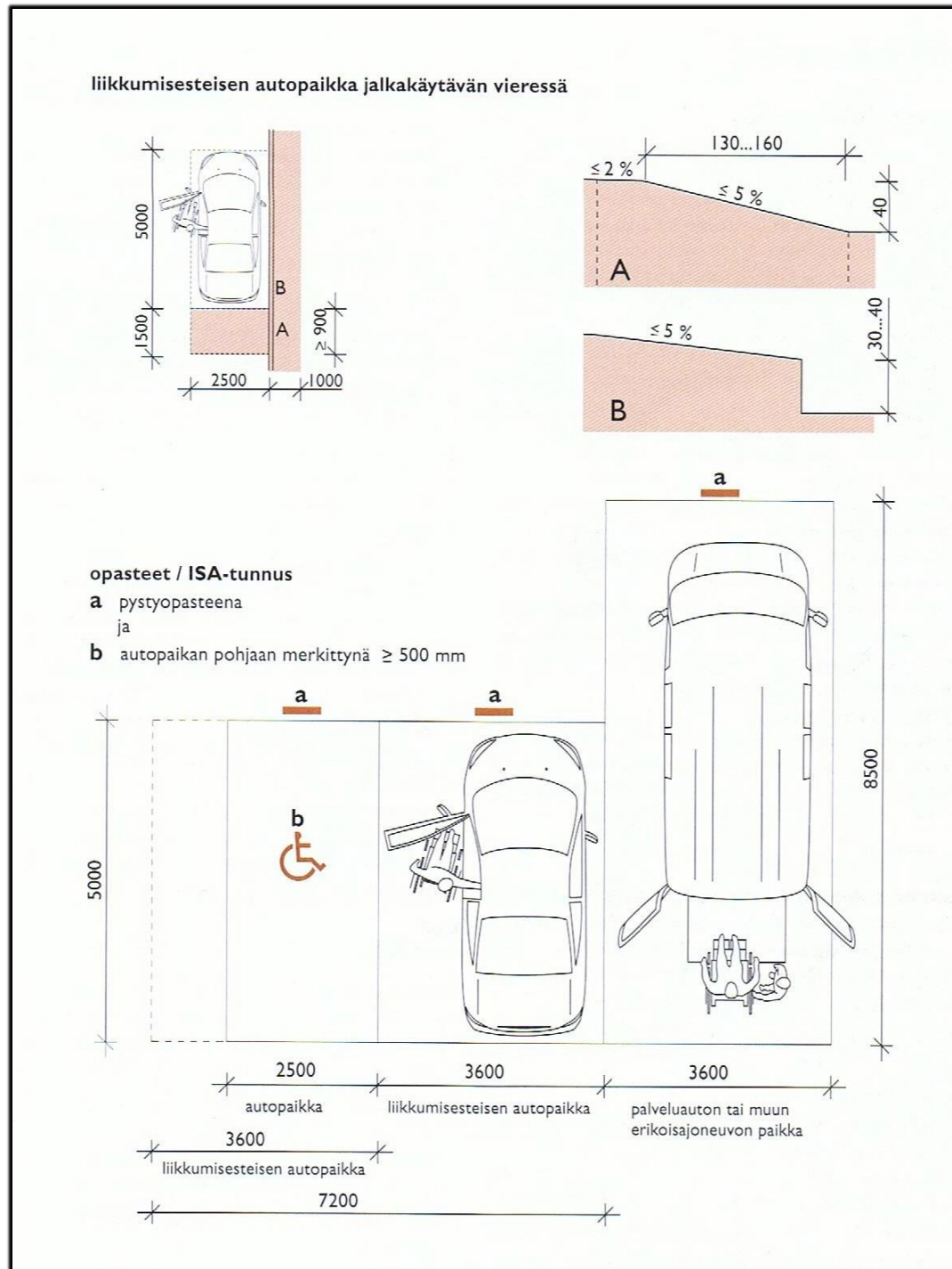
Ympäristöministeriö. Rakentamismääräyskokoelma. Viitattu 10.10.2013

www.ym.fi/fi-

[fi/maankaytto_ja_rakentaminen/lainsaadanto_ja_ohjeet/rakentamismaarayskokoelma](http://www.ym.fi/fi-maankaytto_ja_rakentaminen/lainsaadanto_ja_ohjeet/rakentamismaarayskokoelma)

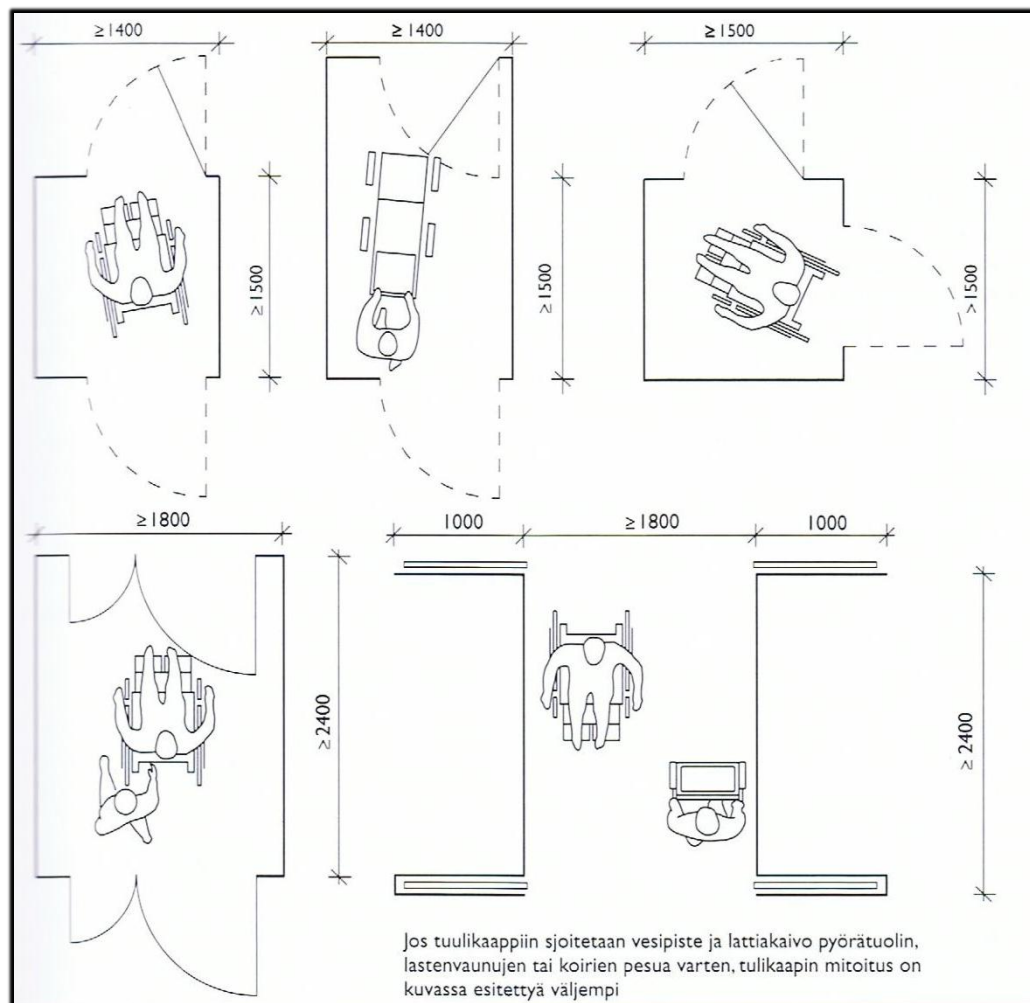
LIITTEET

Liite 1. Esteetön autopaikka

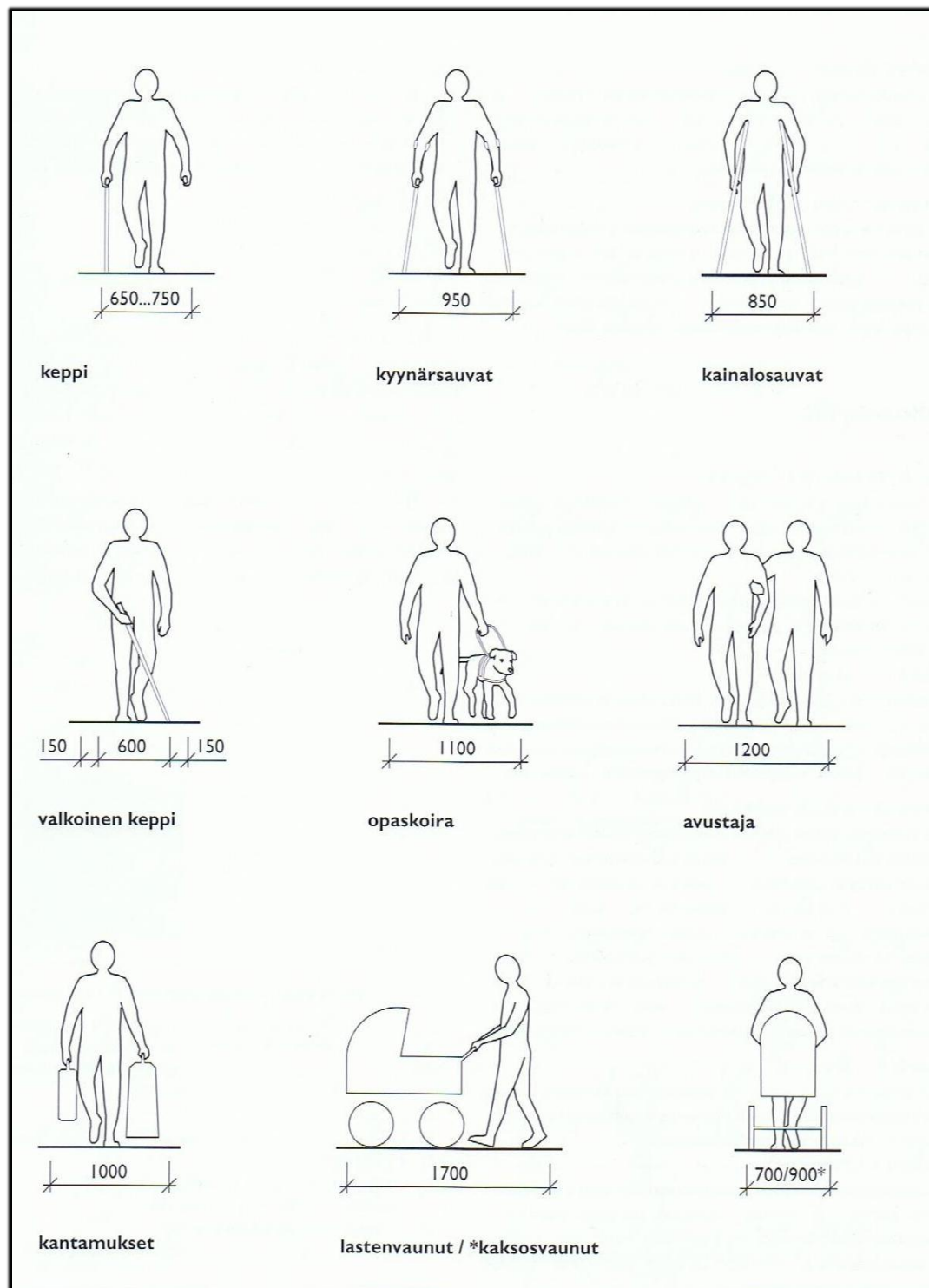
Liitekuva 1. Esteettömän autopaikan mitoitus ja merkintä (Rakennustietosäätiö 2007, 21)

Liite 2. Sisäänkäynnit ja tuulikaapit

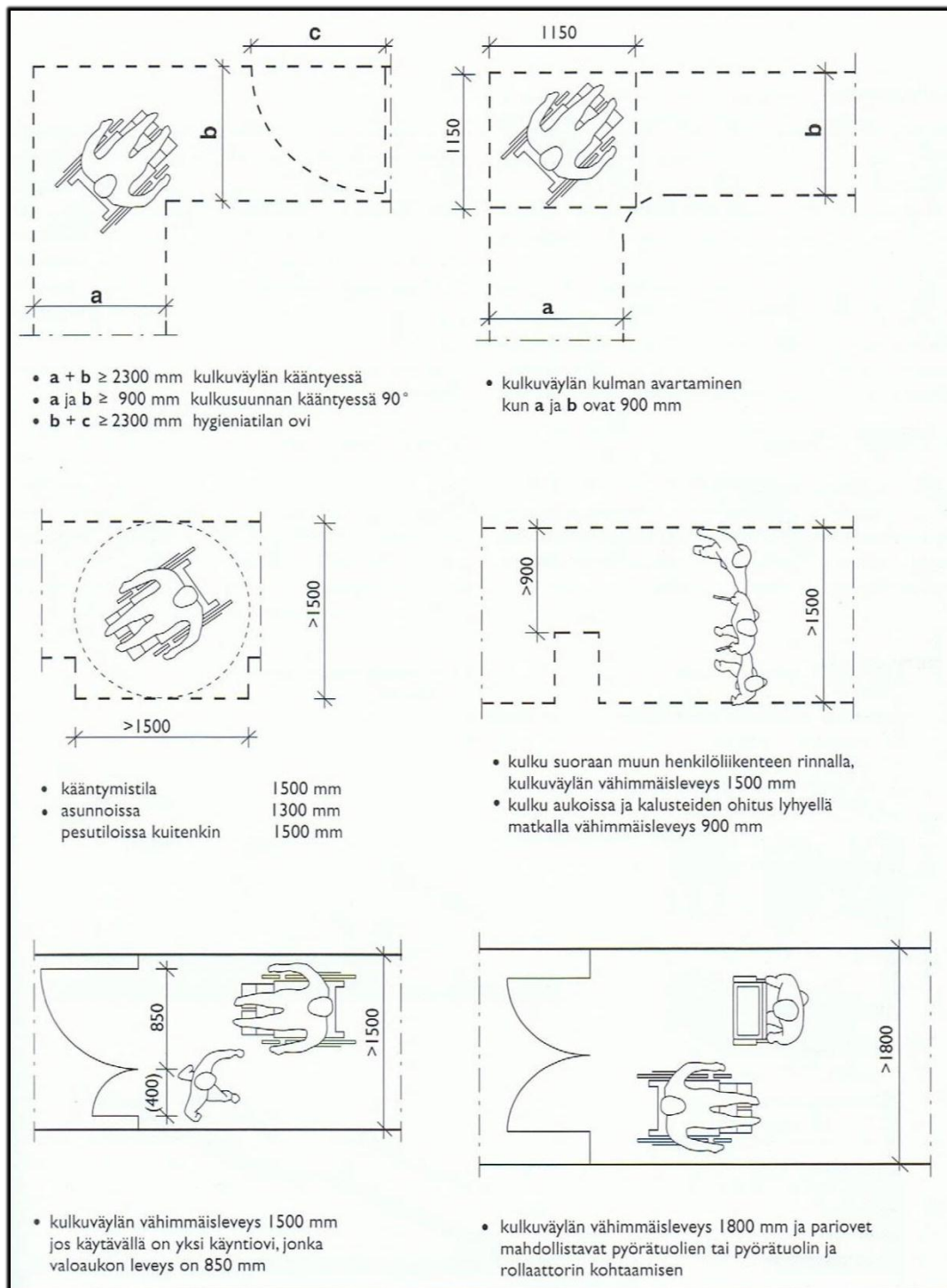
Liitekuva 2. Sisäänkäykäyntien ja tuulikaappien suositusmittoja (Rakennustietosäätiö 2007, 33)

Liite 3. Liikkumisen tilantarve

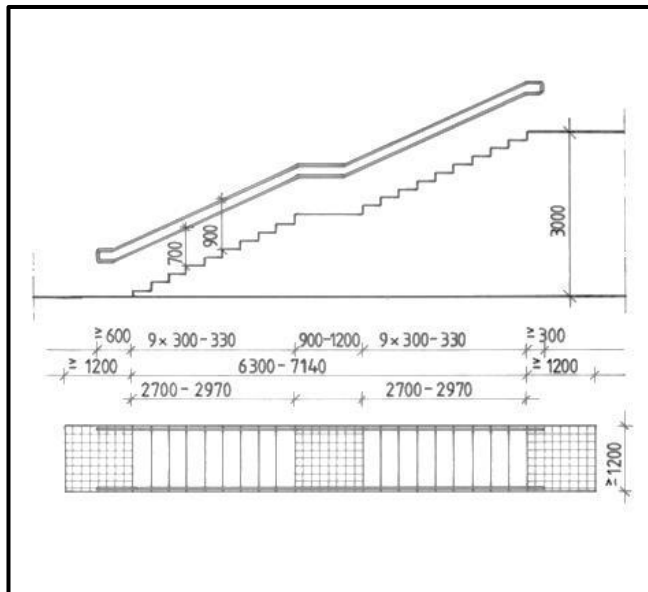
Liitekuva 3. Eri käyttäjäryhmien liikkumisen tilantarve (Rakennustietosäätiö 2007, 13)

Liite 4. Käytävät ja oviaukot

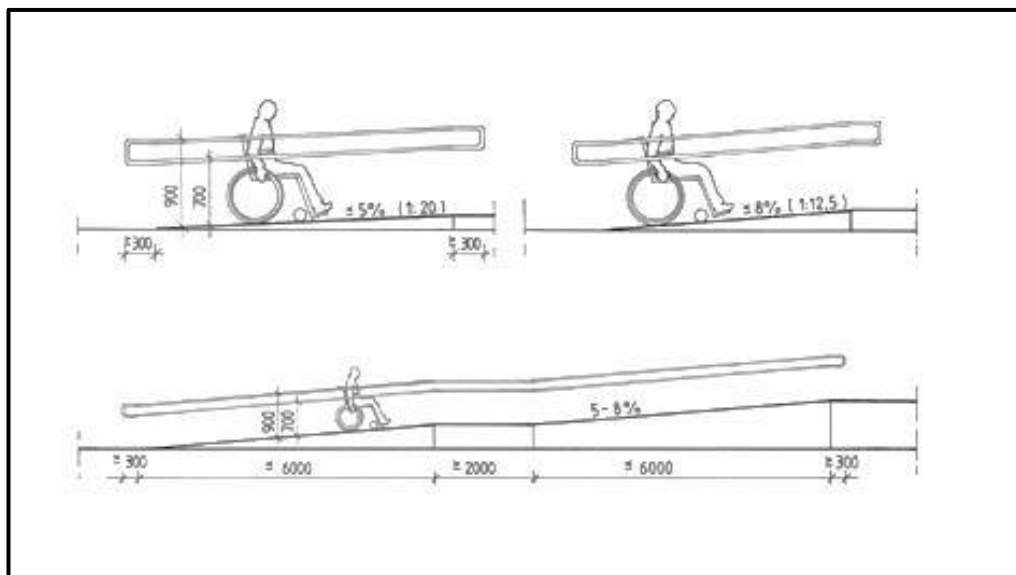

Liitekuva 4. Kulkuväylien ja oviaukkojen vähimmäisleveyksiä (Rakennustietosäätiö 2007, 15)

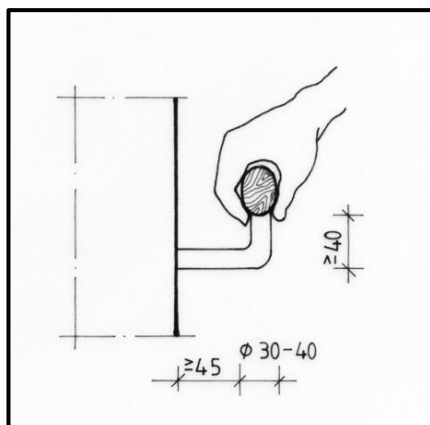
Liite 5. Portaat, luiska ja käsijohteet

Liitekuva 5. Portaiden mittaussuosituksia (esteetön 2010)

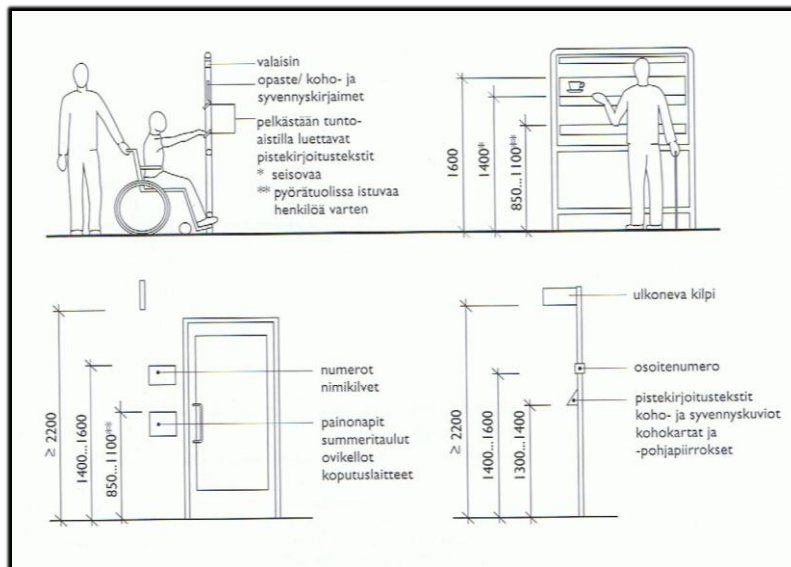

Liitekuva 6. Luiskan suositusmittoja (esteetön 2010)

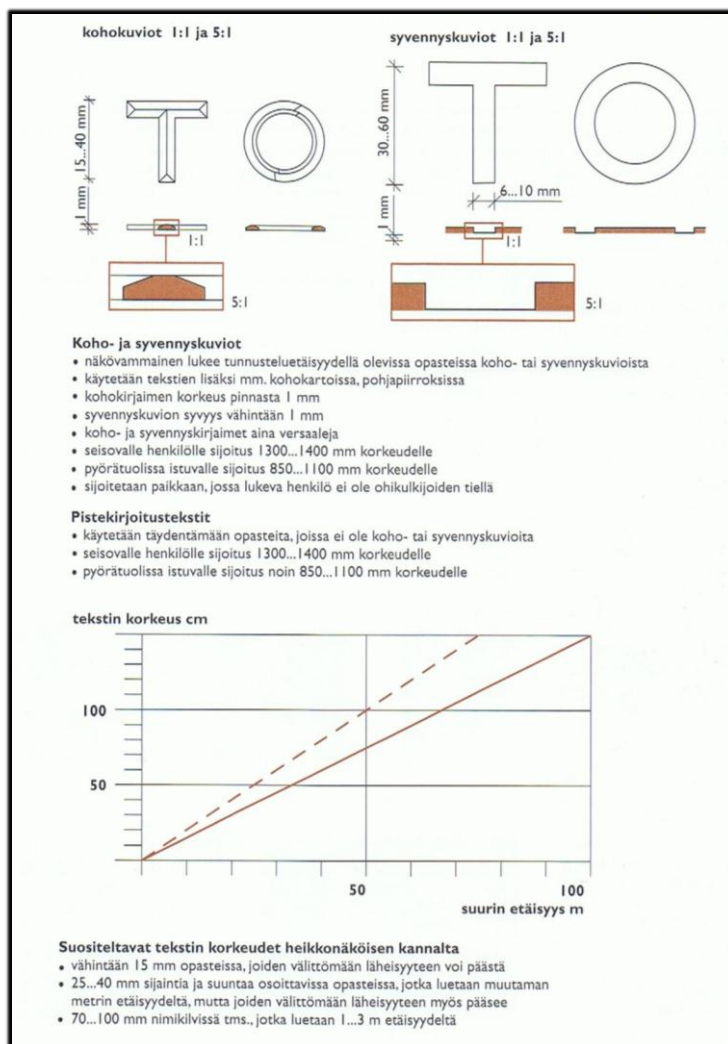

Liitekuva 7. Käsijohteen esteettömyyssuosituksia (esteetön 2010)

Liite 6. Opasteet

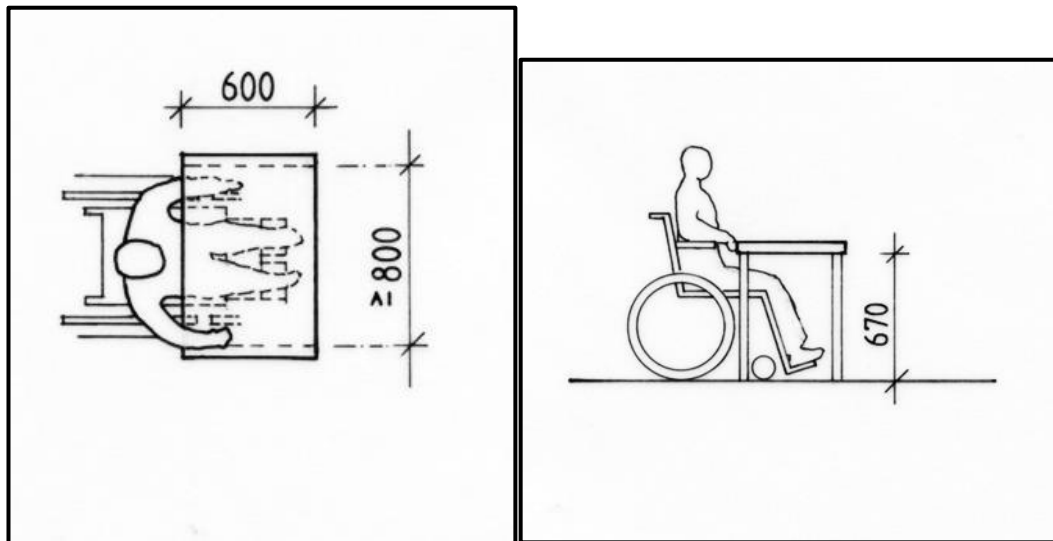

Liitekuva 8. Opasteiden, tunnuksien ja tekstien mitoituksia ja sijoituksia (Rakennustietosäätiö 2007, 73)

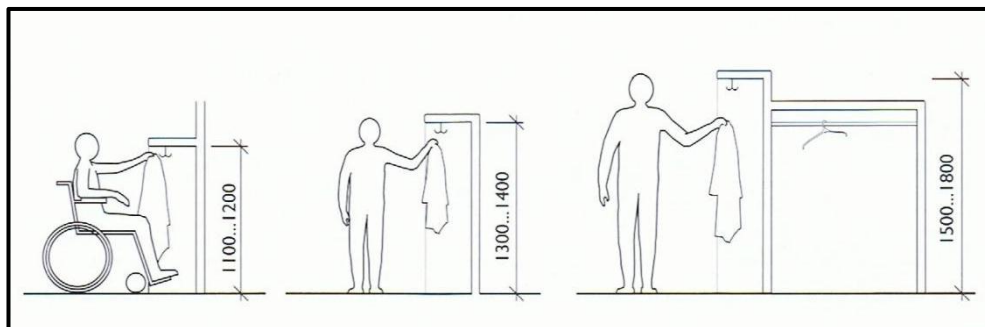

Liitekuva 9. Opasteiden, koho- ja syvennyskuvio- opasteiden sekä pistekirjoitustekstien sijoittaminen (Rakennustietosäätiö 2007, 74)

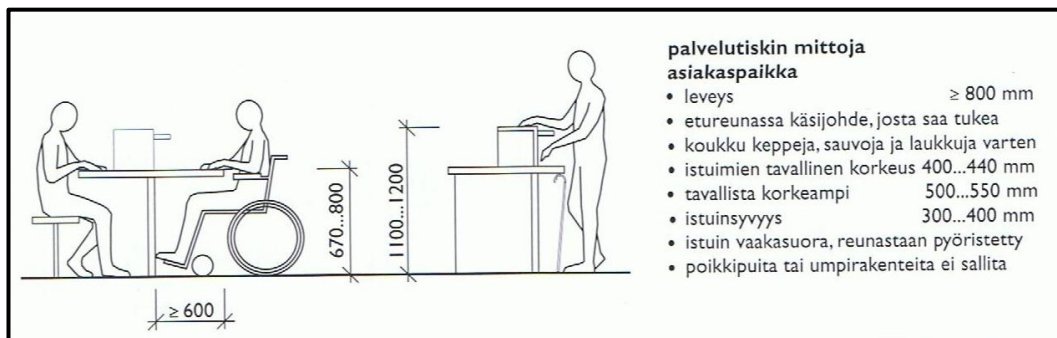
Liite 7. Kalusteet ja varusteet

Liitekuva 10. Pöydän suositusmittoja pyörätuolissa istuvalle (Esteetön 2010)

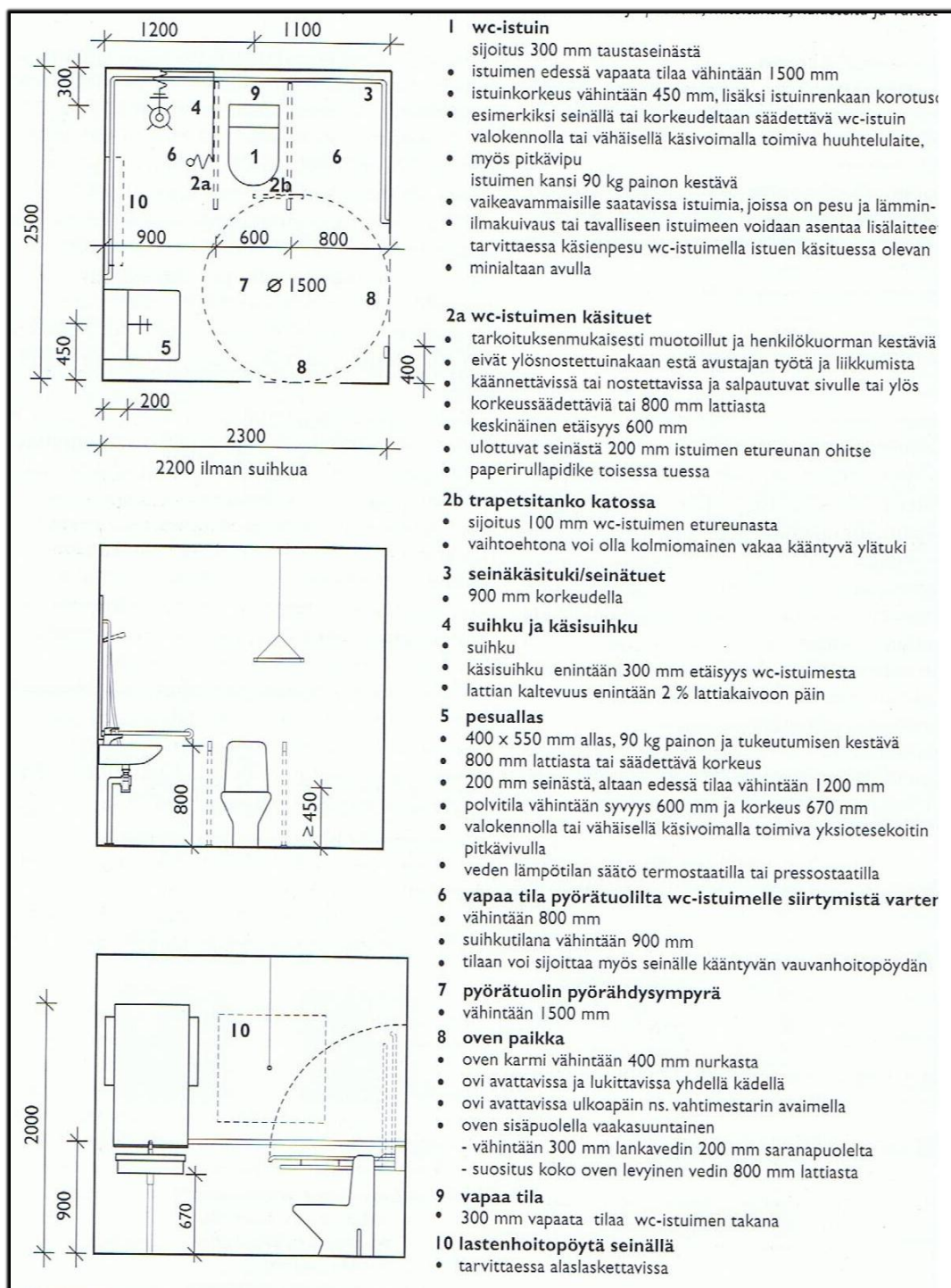

Liitekuva 11. Vaatetankojen ja koukkujen sijoittaminen eri korkeuksille (Rakennustietosäätiö 2007, 77)

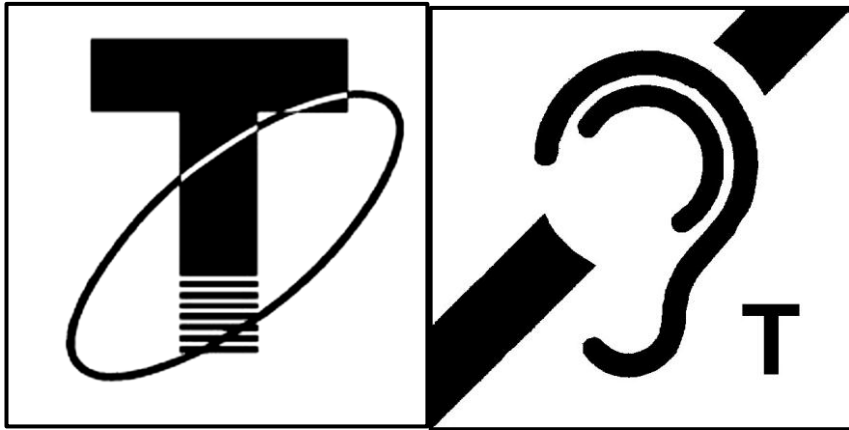
Liitekuva 12. Palvelutiskin esteettömyyssuosituksia (Rakennustietosäätiö 2007, 78)

Liite 8. Esteetön wc - tila

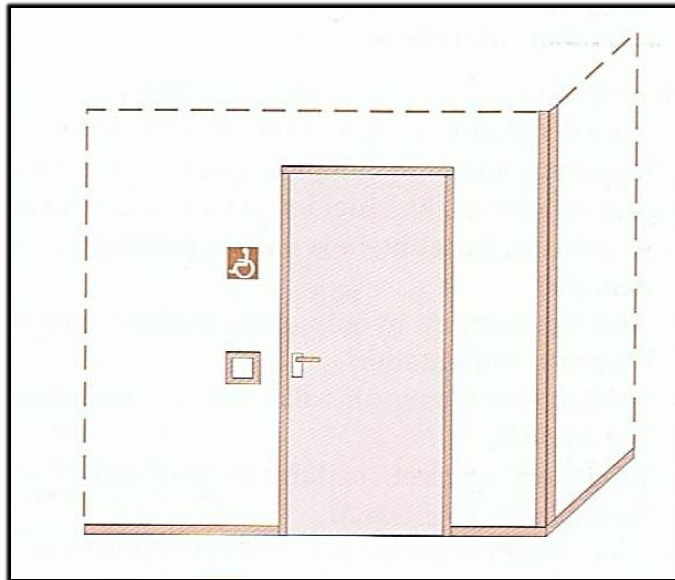

Liitekuva 13. Esteettömän wc – tilan suositusmitoituksia (Rakennustietosäätiö 2007, 40)

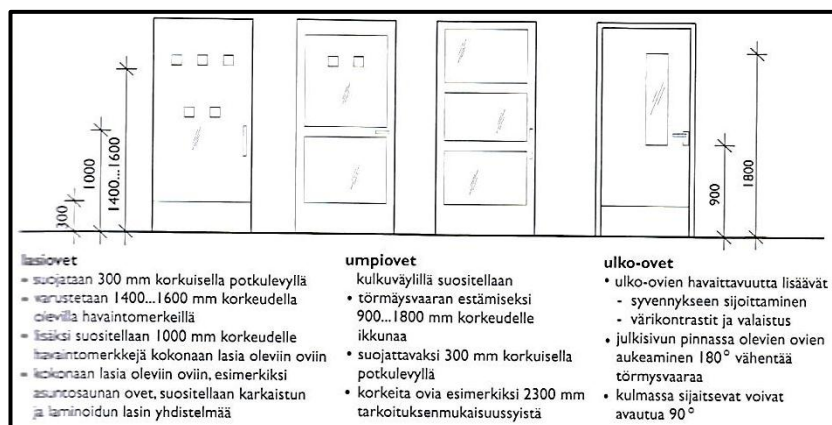
Liite 9. Kuuntelu – ja näköympäristö

Liitekuva 14. Induktiosilmukalla varustetut tilat merkitään siitä kertovalla symbolilla. Suomessa ja pohjoismaissa käytettävä T- merkki (vas.) ja yleiseurooppalainen ETSI- symboli (oik.) (kuuloliitto ry 2012)

Liitekuva 15. Tummuuskontrastin käyttö rakennusosien hahmottamisen apuna (Rakennustietosäätiö 2007, 71)

Liitekuva 16. Ovien esteettömyyssuosituksia (Rakennustietosäätiö 2007, 37)

Liite 10. Läntinen piiri ESKEH- kartoituslomakkeet (esteetön 2010)

1(9)

Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus

ESKEH / Invalidiliitto ry 2009

1 SISÄÄNKÄYNTI

Sijainti: Läntinen piiri

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.0.	Hahmottuuko sisäänkäynti rakennuksen julkisivusta? (helposti löydettävissä)		☐	☒	☐
1.1.	Onko sisäänkäynti katettu?		☒	☐	☐
1.2.	Onko sisäänkäynti valaistu?		☒	☐	☐
	• sisäänkäynnin valaistusvoimakkuus?	≥ 50-200 lx	146 lx	☐	☒
1.3.	Onko sisäänkäyntiä mahdollista käyttää itsenäisesti?		☐	☒	☐
1.4.	Onko kulku pääsisäänkäynnille opastettu?		☐	☒	☐
1.5.	Onko sisäänkäynti merkitty opasteella? (esim. rakennuksen nimi)		☒	☐	☐
	• onko opaste helposti havaittavassa paikassa?		☐	☒	☐
	• onko opaste läheltä katsottavissa? (pääsy opasteen ääreen)		☒	☐	☐
	• opasteen tekstin korkeus maasta?	1400-1600 mm	1600 mm	☒	☐
	• tekstin kirjasinkoko? (suhteessa katseluetäisyyteen)	15, 25-40, 70-100 mm	50 mm	☒	☐
	• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?		☐	☒	☐
	• onko opasteessa käytetty symboleja?		☐	☒	☐
	• onko opasteessa käytetty kohokirjoitusta tai -symboleja?		☐	☒	☐
	• onko opasteessa kontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?		☐	☒	☐
	• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?		☐	☒	☐
	• onko opaste tasaisesti valaistu?		☐	☒	☐
1.6.	Onko sisäänkäynnin yhteydessä ääniopaste (äänimajakka)?		☐	☒	☐
1.7.	Onko sisäänkäynnin edustalla ohjaava pintamateriaali?		☐	☒	☐
1.9.	Onko opasteen yhteydessä pohjapiirros rakennuksesta?		☐	☒	☐
1.10.	Onko tunnusteltavaa kohokarttaa?		☐	☒	☐
1.11.	Onko tunnusteltavaa rakennuksen pienoismallia?		☐	☒	☐
Ovi					
1.20.	Onko ovi helposti hahmotettavissa? (erottuu tummuuskontrastin avulla)		☒	☐	☐
1.21.	Vapaan tilan leveys ovien välittömässä läheisyydessä?	≥ 1800 mm	2000 mm	☒	☐
1.22.	Vapaan tilan pituus ovien välittömässä läheisyydessä?	≥ 1800 mm	4000 mm	☒	☐
1.23.	Oven vapaa leveys?	≥ 850 mm	850 mm	☒	☐
1.24.	Kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	25 mm	☒	☐
	Jos kynnyks ≥ 20 mm, niin kynnyksen malli				
	• suorareunainen		☐		
	• porrastettu		☐		
	• pyöristetty		☐		
	• luiskattu (kynnysluiska tai -kiila)		☒		
1.25.	Onko ulko-oven yhteydessä jalkasäleikköä (ritilä, rappuralli)?		☒	☐	☐
	• jalkasäleikön tasoeron korkeus	≤ 20 mm	5 mm	☒	☐
	• jalkasäleikön rakojen leveys?	≤ 5 mm	5 mm	☒	☐
1.26.	Onko ovi mahdollista kiinnittää aukiasentoon?		☒	☐	☐
	• onko ovenpysäytin/aukipitotappi sijoitettu niin, ettei siitä aiheudu törmäys- tai kompastumisvaaraa?		☒	☐	☐

2(9)

1.27. Oven tyyppi

• käsin avattava ovi (esim. sarana-, liuku-, veräjäovi)				☒		
• sähköisesti avautuva tai avattava ovi				☐		
• pyöröovi				☐		
• läpinäkyvä ovi				☐		
• muu, mikä?				☐		
Jos käsin avattava ovi, niin						
• oven painikkeen / vetimen korkeus?	850-1100 mm	900 mm		☒	☐	☐
• erottuuko oven painike / vedin tummuuskontrastina taustasta?				☐	☒	☐
• vapaa tila oven vieressä aukeamispuolella?	≥ 400 mm	mm		☒	☐	☒
• oven avaamiseen tarvittava voima?	≤ 10 N (≈1 kg)	12 N		☐	☐	☐
• onko ovi avattavissa yhdellä kädellä?				☒	☐	☐
Jos läpinäkyvä ovi, niin						
• onko ovesta kontrastimerkinnot?				☒	☐	☐
• kontrastimerkintöjen korkeus lattiasta?	1000 ja 1400-1600 mm	1000 mm		☒	☐	☐
• onko oven alareuna suojattu potkulevyllä?	≥ 300 mm	300 mm		☒	☐	☐

Tuulikaappi

1.28. Onko sisäänkäynnissä tuulikaappi?

• tuulikaapin vapaa leveys?	≥ 1500 mm	1500 mm		☒	☐	☐
• tuulikaapin vapaa syvyys?	≥ 1500 mm	1200 mm		☐	☒	☐
• rasti E, jos tuulikaapissa on tasoeroja?				☐	☐	☐
• rasti E, jos tuulikaapissa on kulkua haittaava kumimatto/ritilä?				☐	☐	☐
• maton/ritilän rakojen leveys?	≤ 5 mm	4 mm		☒	☐	☐
• valaistusvoimakkuus?	200-300 lx	150 lux		☐	☒	☐
• onko sisäovi helposti hahmotettavissa?				☐	☒	☐
• vapaa tila oven sivulla aukeamispuolella?	≥ 400 mm	400 mm		☒	☐	☐
• oven vapaa leveys?	≥ 850 mm	850 mm		☒	☐	☐
• kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	5 mm		☒	☐	☐

2 KÄYTÄVÄ

Sijainti: Läntinen piiri

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
2.0.	Onko käytävän pintamateriaali kova, tasainen ja (märkänäkin) luistamaton?		☒	☐	☐
2.1.	Käytävän vapaa leveys?	≥ 900 mm	900 mm	☒	☐
2.2.	Käytävän vapaa korkeus? (jos vapaata korkeutta rajoittavia esteitä)	≥ 2200 mm	mm	☒	☒
2.3.	Käytävän pituuskaltevuus? (jos luiskattuja kohtia)	≤ 8 %	%	☒	☒

Kalusteet

2.6.	Onko käytävällä tukikaiteita / käsijohteita?		☐	☒	☐
2.7.	Onko käytävällä istuimia levähtämiseen?		☒	☐	☐
	• onko ne sijoitettu käytävän sivuun?		☒	☐	☐
	• erottuuko istuinten alue materiaali- ja/tai tummuuskontrastina käytävän pintamateriaalista?		☒	☐	☐
	• erottuvatko kalusteet tummuuskontrastina taustastaan?		☒	☐	☐
	• onko erikorkuisia istuimia?		☒	☐	☐
	• istuinkorkeus/korkeudet	300 / 450 / 500-550 mm	450 mm	☒	☒
			550 mm	☐	☐

3(9)

	Kriteerit	Mitta	K	E	Ek
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐
• levähdyspaikkojen välinen etäisyys toisistaan (pitkillä käytävillä)?	≤ 25 m	m	☐	☐	☒
Valaistus, häikäisy ja kontrastit					
2.8. Valaistusvoimakkuus?	200-300 lx	215 lx	☐	☒	☐
2.9. Onko tilassa automaattinen valaistuksen ohjaus? (esim. liiketunnistin)			☐	☒	☐
2.10. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
Jos ei ole, niin					
rastita E, jos kulkureitille jää pimeitä katvealueita?			☐	☐	☐
rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa?			☒	☐	☐
rastita E, jos ulkoa tuleva valo aiheuttaa häikäisyhaittaa?			☐	☐	☐
2.11. Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (esim. erottuuko lattia kontrastivärisenä seinistä)			☐	☒	☐
2.12. Onko käytävällä näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai tummuuskontrastina erottuva opasteraita?			☐	☒	☐
2.13. Rastita E, jos käytävän pinnassa harhaanjohtavaa kuviointia? (vaikutelma tasoerosta tai epätasaisuudesta, harhaanjohtava tai voimakas kuviointi)			☐	☐	☐

8 ASIOINTITILA

Sijainti: Läntinen piiri

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
8.0. Onko asiointitilaan suora kulku pääsisäänkäynniltä? (palvelupiste helposti löydettävissä)			☒	☐	☐
8.1. Johtaako palvelutiskille näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai kuvio (opasteraita)?			☐	☒	☐
Jos ei suoraa tai ohjattua kulkua, niin					
onko reitti palvelupisteelle opastettu?			☐	☒	☐
• onko etäisyys kohteeseen merkitty opasteeseen?	jos ≥ 50 m		☐	☒	☐
• onko opaste helposti havaittavassa paikassa?			☐	☒	☐
• opasteen sijoitustapa			☐	☐	☐
kulkuväylän yläpuolella			☒	☐	☐
kulkuväylän sivulla seinällä tms.			☐	☐	☐
Jos kulkuväylän yläpuolella, niin					
• opasteen korkeus?	≥ 2200 mm	2400 mm	☐	☒	☐
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?			☒	☐	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐

4(9)

Asiointitiski

8.3. Onko palvelupisteessä asiointitiskejä?			☒	☐	☐
• erottuuko asiointitiski tummuuskontrastina ympäristöstä?			☒	☐	☐
• onko asiointitiski kahdella korkeudella?				☒	☐
• asiointitiskin korkeus/korkeudet?	750-800 mm ja 1100-1200 mm	800 mm mm	☒	☐	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan korkeus?	≥ 670 mm	770 mm	☒	☐	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan syvyys?	≥ 600 mm	600 mm	☒	☐	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan leveys?	≥ 800 mm	1000 mm	☒	☐	☐

Asiointitiskin kalusteet

8.4. Onko asiointitiskin yhteydessä käytettävissä istuimia?			☒	☐	☐
• istuinkorkeus/korkeudet?	300 / 450 / 500-550	450 mm mm	☒	☐	☐
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐
8.5. Onko asiointitiskillä tukikaide ?			☐	☒	☐
8.6. Onko asiointitiskin yhteydessä keppiteline ?			☐	☒	☐

Asiointitiskin valaistus

8.7. Valaistusvoimakkuus tiskillä?	500-750 lx	470 lx	☐	☒	☐
8.8. Onko asiointitiskillä lisäksi kohde-/vyöhykevalo ?			☐	☒	☐
8.9. Rastita E, jos asiointitiskillä vastavalohäikäisyä? (esim. suojaamaton ikkuna virkailijan takana)			☐	☐	☐

Asiointitiskin akustiikka

8.10. Onko asiointitiskillä lasiseinä ?			☒	☐	☐
• onko lasiseinä kokonaan avattavissa kuulemisen helpottamiseksi?			☒	☐	☐
Jos ei ole , niin onko lasiseinässä pystysuuntainen aukko kuulemisen helpottamiseksi?			☐	☐	☐
8.11. Onko asiointitiskillä induktiosilmukka?			☐	☒	☐
• onko siitä kertova T-opaste?			☐	☐	☐
• toimiiko induktiosilmukka?			☐	☐	☐
8.12. Rastita E, jos asiointitiskillä on puheen kuulemista häiritsevää kaikuisuutta tai taustamelua (pitkä jälkikaiunta-aika)?			☐	☐	☐

Odotustila

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
8.13. Onko asiakaspalvelupisteen yhteydessä odotustilaa?			☒	☐	☐
8.14. Odotustilan vapaan tilan leveys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☒
8.15. Odotustilan vapaan tilan syvyys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☒
• kulkuväylien vapaa leveys kalusteiden kohdalla?	≥ 900 mm	900 mm	☐	☐	☐
8.16. Onko odotustilassa istuimia?			☒	☐	☐
• onko istuimet sijoitettu kulkuväylän ulkopuolelle?			☒	☐	☐
• erottuvatko kalusteet tummuuskontrastina taustastaan?			☒	☐	☐
• onko erikorkuisia istuimia?			☒	☐	☐
• istuinkorkeus/korkeudet?	300 / 450 / 500-550	450 mm 550 mm	☐	☐	☐
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐

5(9)

Vuoronumerojärjestelmä**8.17.** Onko palvelupisteen yhteydessä vuoronumerojärjestelmä?**vuoronumerolaitteen korkeus?**

850-1100 mm

1000 mm

- pääseekö vuoronumerolaitteen ääreen myös apuvälineiden kanssa?

- erottuvatko vuoronumerolaitteen painikkeet tummuuskontrastina taustasta?

- onko painikkeiden yhteydessä oleva teksti selkeää ja helposti luettavissa?

- onko tekstin lisäksi käytetty pistekirjoitusta?

- onko tekstin lisäksi käytetty symboleja?

- onko vuoronumerolaitteessa numeron kertova äänitiedotus?

ovatko **vuoronumerolappujen** numerot suurikokoisia ja selkeitä?**vuoronumeronäytön korkeus?**

1400-1600 mm

1800 mm

- onko vuoronumeronäyttö selkeä?

- onko vuoronumeronäyttö läheltä katsottavissa?

- onko vuoronumeronäyttö sijoitettu niin, ettei se aiheuta törmäysvaaraa?

- onko vuoronumeronäytön yhteydessä vuoronumeron kertova äänitiedotus?

Odotustilan akustiikka**8.18.** Onko tila varustettu induktiosilmukalla?

- toimiiko induktiosilmukka? (*kuuluvuusalue*)

- onko induktiosilmukasta kertova opaste (T-opaste)?

8.19. Onko tilassa muu äänensiirtojärjestelmä tai kuulon apuvälineitä?

- mikä tai mitä?

8.22. Onko tilassa käytetty vaimentavaa materiaalia seinissä?**8.23.** Onko tilassa käytetty vaimentavaa materiaalia katossa?**8.24.** Onko tilassa kokolattiamatto? (*vaimentaa ääntä, huom! ei saa vaikeuttaa kulkemista pyöräillisten apuvälineiden kanssa*)**Odotustilan valaistus, häikäisy ja kontrastit****8.25.** Tilan valaistuksen voimakkuus?

200-300 lx

170 lx

8.26. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?**Jos ei ole, niin**rastita **E**, jos tilaan jää pimeitä katvealueita?rastita **E**, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa? (*esim. häikäisy, kiiltokuvastumat ym.*)rastita **E**, jos ulkoa tuleva valo aiheuttaa häikäisyhaittaa? (*esim. vastavalohäikäisy*)**8.27.** Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista?(*esim. lattia erottuu tummuuskontrastina seinistä*)**8.28.** Onko kulkureiteillä näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai kuvio (opasteraita)?**8.29.** Rastita **E**, jos kulkuväylien pinnassa on häiritsevää kuviointia?(*esim. poikkiviivoja, jotka vaikuttavat tasoerolta, harhaanjohtava tai voimakas kuviointi*)

16 ESTEETÖN WC

Sijainti: Läntinen piiri

Sijainti ja yleiset tiedot

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.0.	Onko wc-tilaan esteetön pääsy suoraan aulasta, käytävästä tai muusta vastaavasta tilasta?		☒	☐	☐
16.1.	Onko esteettömän wc:n sijoitus käyttäjän tai avustajan sukupuolesta riippumaton?		☒	☐	☐
16.2.	Onko esteetön wc auki ja käytettävissä ilman erillistä pyyntöä?		☒	☐	☐
Opastus					
16.3.	Onko kulku wc tilaan opastettu?		☐	☒	☐

Tilaopaste / huoneopaste

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.4.	Onko wc-tila merkitty opasteella (ISA-tunnus)?		☒	☐	☐
	• onko opaste sijoitettu seinään oven aukeamispuolelle?		☐	☒	☐
	• opasteen korkeus lattiasta?	1400-1600 mm	☒	☐	☐
	• onko opasteessa käytetty kohokirjoitusta tai -symboleja?		☒	☐	☐
	• onko opasteessa käytetty pistekirjoitusta?		☐	☒	☐
	• onko opasteessa kontrasti symbolin ja taustan välillä?		☒	☐	☐
	• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?		☒	☐	☐
	• onko opaste tasaisesti valaistu?		☒	☐	☐

Ovet

16.5.	Onko ovi helposti hahmotettavissa? (erottuu tummuuskontrastin avulla seinästä)		☒	☐	☐
16.6.	Vapaan tilan leveys oven välittömässä läheisyydessä?	≥ 1500 mm	1500 mm	☒	☐
16.7.	Vapaan tilan syvyys oven välittömässä läheisyydessä?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐
16.8.	Oven vapaa leveys ?	≥ 850 mm	900 mm	☒	☐
16.9.	Vapaa tila oven vieressä aukeamispuolella? (oven sisä- ja ulkopuolella)	≥ 400 mm	mm	☒	☐
16.10.	Onko ovi mahdollista avata ja sulkea sekä sen lukkoa käyttää yhdellä kädellä?			☒	☐
16.11.	Oven avaamiseen tarvittava voima? • rastita E, jos ovesa on ovensulkija (ovipumppu)?	≤ 10 N (= 1 kg)	8 N	☒	☐
16.12.	Onko oven sisäpuolella (saranareunassa) vaakasuuntainen lankavedin? • lankavetimen korkeus lattiasta?	800 mm	800 mm	☒	☐
16.13.	Kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	0 mm	☒	☐

Mitoitus

16.14.	Onko wc-tila peilikuvatyypinen? (vapaa tila istuimen ja seinän välillä ainoastaan toisella puolella)			☒	☐
16.15.	Vapaan tilan leveys wc-istuimen edessä? (pyörätuolin pyörähdysympyrä)	≥ 1500 mm	1500 mm	☒	☐
16.16.	Vapaan tilan syvyys wc-istuimen edessä? (pyörätuolin pyörähdysympyrä)	≥ 1500 mm	1500 mm	☒	☐
16.17.	Vapaa tila wc-istuimen ja seinän välillä, vasemmalla puolella? (kartoittajan suunnasta katsottuna)	≥ 800 mm	400 mm	☐	☒
16.18.	Vapaa tila wc-istuimen ja seinän välillä, oikealla puolella? (kartoittajan suunnasta katsottuna)	≥ 800 mm	900 mm	☒	☐
16.19.	Vapaa tila wc-istuimen ja seinän välillä, istuimen takana?	300 mm	300 mm	☒	☐

Istuin	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.20. Wc-istuimen korkeus (mitattuna istuinrenkaan päälle)?	480-500 mm	500 mm	☐	☒	☐
16.21. Onko wc-istuin korkeussäädettävä?			☐	☒	☐
16.22. Onko wc-istuimen yhteydessä käsituet?			☒	☐	☐
• onko käsituki wc-istuimen molemmilla puolilla?			☒	☐	☐
• onko käsitukien malli ylös-/alaspäin kääntyvä?			☒	☐	☐
• onko käsitukien käyttö mahdollista yhdellä kädellä?			☒	☐	☐
• onko käsituki varustettu wc-paperitelineellä?			☒	☐	☐
• käsitukien korkeus?	800 mm	800 mm	☒	☐	☐
• ovatko käsituet korkeussäädettäviä?			☐	☒	☐
• käsitukien välinen etäisyys toisistaan?	600 mm	600 mm	☒	☐	☐
• ulottuvatko käsituet wc-istuimen etureunan ohitse?	≥ 200 mm	200 mm	☒	☐	☐
16.23. Kuinka wc-istuimen huuhtelu toimii?				☒	
• painike (painonappi)?				☒	
• vedettävä nuppi?			☐		
• automaattihuuhtelu?			☐		
16.24. Onko pesevä ja kuivaava wc-istuin?			☐	☒	☐
16.25. Etäisyys wc-istuimelta käsisuihkuun?	≤ 300 mm	700 mm	☐	☒	☐
16.26. Etäisyys wc-istuimelta käsisuihkun sekoittajaan/pesualtaaseen?	≤ 300 mm	750 mm	☐	☒	☐
16.27. Etäisyys wc-istuimelta wc-paperitelineeseen?	≤ 300 mm	100 mm	☒	☐	☐
16.28. Etäisyys wc-istuimelta keppitelineeseen?	≤ 300 mm	ei ole mm	☐	☒	☐
Varusteet ja kalusteet					
16.29. Onko wc-tilassa käsienpesuallas?			☒	☐	☐
• pesualtaan tyyppi?					
• kiinteä			☒		
• vapaan tilan leveys pesualtaan edessä?	≥ 1200 mm	1000 mm	☐	☒	☐
• vapaan tilan syvyys pesualtaan edessä?	≥ 1200 mm	1500 mm	☒	☐	☐
• pesualtaan korkeus lattiasta (käyttökorkeus)?	800 mm	800 mm	☒	☐	☐
• pesualtaan alla olevan vapaan polvitilan korkeus?	≥ 670 mm	700 mm	☒	☐	☐
• pesualtaan alla olevan vapaan polvitilan syvyys?	≥ 600 mm	450 mm	☐	☒	☐
• pesualtaan vapaan polvitilan leveys?	≥ 800 mm	1000 mm	☒	☐	☐
• pesuallashanan tyyppi?					
• automaattihana			☐		
• yksiotehana (vipuhana)			☒		
• kaksiotehana					

8(9)

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.30. Saippuaterineen korkeus?	900 mm	1000 mm	☐	☒	☐
16.31. Käsipyyhelin / käsienkuivauslaitteen käyttökorkeus? (mitataan esim. liiketunnistimen korkeus)	900 mm	1000 mm	☐	☒	☐
16.32. Onko wc-tilassa roska-astia?			☒	☐	☐
• onko se avattavissa/käytettävissä yhdellä kädellä (ei poljinroskis)?			☒	☐	☐
• onko se sijoitettu niin, ettei se ei liikkumista tilassa?			☒	☐	☐
16.33. Onko wc-tilassa yhtenäiset tukikaiteet?		vain yksi	☐	☒	☐
• tukikaiteen/kaiteiden korkeus	900 mm	900 mm	☐	☐	☐
• onko tukikaiteet sijoitettu niin, etteivät ne haittaa tilan käyttöä?			☒	☐	☐
16.34. Onko wc-tilassa vaatekoukkuja?			☒	☐	☐
• vaatekoukkujen korkeus/korkeudet?	1100-1200, 1400-1600 mm	mm	☒	☐	☐
16.35. Onko wc-tilassa laskutaso/hylly tms.?		1600 mm	☒	☐	☐
• laskutason/hyllyn korkeus?	900 mm	900 mm	☒	☐	☐
16.36. Onko wc-tilassa peili?			☒	☐	☐
• puolipeilin alareunan korkeus lattiasta?	800-900 mm	1000 mm	☐	☒	☐
• kokovartalopeilin alareunan korkeus lattiasta?	300 mm	mm	☐	☐	☐
• peilin yläreunan korkeus lattiasta?	≥ 2000 mm	mm	☐	☐	☐
16.37. Onko wc-tilassa vauvanhoitopöytä/-taso tai apupöytä?			☒	☐	☐
• Jos kyllä, niin onko hoitopöytä/-taso			☐	☐	☐
• ylös/alas käännettävä			☒	☐	☐
• kiinteä			☐	☐	☐
• onko se sijoitettu niin, ettei se estä liikkumista tilassa?			☒	☐	☐
Lattia					
16.38. Onko wc-tilan lattia märkänäkin luistamaton?			☒	☐	☐

Hälytyslaite

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.39. Onko wc-tilassa hälytyslaite, jolla voi hälyttää apua ongelmatilanteissa?			☒	☐	☐
• hälytyslaitteen tyyppi?			☐	☐	☐
• painonappi			☐	☐	☐
• vedettävä naru			☒	☐	☐
• tilan ympäri seinällä kiertävä naru			☐	☐	☐
• Jos painonappi, niin onko painike sijoitettu niin, että siihen ylettyy wc-istuimelta?			☐	☐	☐
onko painike sijoitettu niin, että siihen ylettyy lattialta?			☐	☐	☐
painikkeen korkeus lattiasta?		mm	☐	☐	☐
• Jos vedettävä naru, niin onko naru sijoitettu niin, että siihen ylettyy wc-istuimelta?			☐	☒	☐
onko naru sijoitettu niin, että siihen ylettyy lattialta?			☐	☒	☐
narun korkeus lattiasta?		solmittu mm	☐	☒	☐
• Jos tilan ympäri seinällä kiertävä naru, niin narun korkeus lattiasta?	200-300 mm	mm	☐	☐	☐
• erottuuko hälytysnaru / -painike tummuuskontrastina taustasta?			☐	☒	☐
• onko hälytysnaru / -painike merkitty symbolilla?			☐	☒	☐
• toimiiko hälytys?			☒	☐	☐
• onko oven ulkopuolella valo ja äänimerkki hälytyksestä?			☒	☐	☐
• välitetäänkö tieto hälytyksestä			☐	☐	☐
• kuulovammaisille (valomerkki)?			☒	☐	☐
• näkövammaisille (äänimerkki)?			☒	☐	☐
• ohjautuuko hälytys kiinteistönvalvontaan yms.?			☒	☐	☐
• onko lukittu ovi avattavissa ulkopuolelta hätätilanteessa? (esim. ns. vahtimestarin avaimella)			☒	☐	☐

9(9)

- onko hälytyslaitteen yhteydessä matkapuhelinnumero, johon voi soittaa tai lähettää tekstiviestin hätätilanteessa?
- onko kuittauspainikkeen yhteydessä toimintaohjeet väärän hälytyksen sattuessa?

☐	☒	☐
☐	☒	☐

Valaistus, häikäisy ja kontrastit

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.40. Wc-tilan valaistusvoimakkuus?	≥ 300 lx	200 lx	☐	☒	☐
16.41. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
Jos ei ole, niin					
rastita E, jos tilaan jää pimeitä katvealueita?				☐	☐
rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa?				☒	☐
16.42. Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (esim. lattia erottuu tummuuskontrastina seinistä)			☒	☐	☐
Jos kyllä, niin					
onko wc-tilassa kontrastit lattian ja seinän välillä?			☐	☒	☐
erottuvatko kalusteet/varusteet tummuuskontrastina lattiasta?			☐	☒	☐
erottuvatko kalusteet/varusteet tummuuskontrastina seinistä?			☐	☒	☐
16.43. Onko wc-tilassa automaattinen valaistus?			☐	☒	☐
Jos automaattinen valaistus, niin					
onko liiketunnistin sijoitettu niin, että se havaitsee myös lyhytkasvuiset ja pyörätuolilla liikkuvat?			☐	☐	☐
Jos ei, niin					
valokatkaisijan korkeus?	850-1100 mm	900 mm	☒	☐	☐
valokatkaisijan etäisyys nurkasta?	≥ 400 mm	mm	☒	☐	☐
erottuuko valokatkaisija tummuuskontrastina seinästä?			☐	☒	☐

Liite 11. Röntgen- ja laboratorio- osasto ESKEH- kartoituslomakkeet
(esteetön 2010)

1(10)

Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus

ESKEH / Invalidiliitto ry 2009

1 SISÄÄNKÄYNTI

Sijainti: Röntgen- ja laboratorio

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.0. Hahmottuuko sisäänkäynti rakennuksen julkisivusta? (helposti löydettävissä)			☒	☐	☐
1.1. Onko sisäänkäynti katettu?			☒	☐	☐
1.2. Onko sisäänkäynti valaistu?			☒	☐	☐
• sisäänkäynnin valaistusvoimakkuus?	≥ 50-200 lx	170 lx	☐	☒	☐
1.3. Onko sisäänkäyntiä mahdollista käyttää itsenäisesti?			☒	☐	☐
1.4. Onko kulku pääsisäänkäynnille opastettu?			☒	☐	☐
• onko opaste helposti havaittavassa paikassa?			☐	☒	☐
• onko opaste läheltä katsottavissa? (pääsy opasteen ääreen)			☒	☐	☐
• opasteen tekstin korkeus maasta?	1400-1600 mm	1800 mm	☐	☒	☐
• tekstin kirjasinkoko? (suhteessa katseluetäisyyteen)	15, 25-40, 70-100 mm	100 mm	☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko kohokirjoitusta tai -symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti tekstin / symbolin ja taustan välillä?			☒	☐	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☒	☐	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐
• onko opaste sijoitettu kulkuväylän ulkopuolelle? (ei törmäysvaaraa)			☒	☐	☐
• onko opasteessa ilmoitettu etäisyys sisäänkäynnille?	jos ≥ 50 m		☐	☒	☐
1.5. Onko sisäänkäynti merkitty opasteella? (esim. rakennuksen nimi)			☒	☐	☐
• onko opaste helposti havaittavassa paikassa?			☐	☒	☐
• onko opaste läheltä katsottavissa? (pääsy opasteen ääreen)			☒	☐	☐
• opasteen tekstin korkeus maasta?	1400-1600 mm	1600 mm	☒	☐	☐
• tekstin kirjasinkoko? (suhteessa katseluetäisyyteen)	15, 25-40, 70-100 mm	50 mm	☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa käytetty kohokirjoitusta tai -symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?			☐	☒	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐
1.6. Onko sisäänkäynnin yhteydessä ääniopaste (äänimajakka)?			☐	☒	☐
1.7. Onko sisäänkäynnin edustalla ohjaava pintamateriaali?			☐	☒	☐
1.9. Onko opasteen yhteydessä pohjapiirros rakennuksesta?			☐	☒	☐
1.10. Onko tunnusteltavaa kohokarttaa?			☐	☒	☐
1.11. Onko tunnusteltavaa rakennuksen pienoismallia?			☐	☒	☐

2(10)

Sisäänkäynnin edusta	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.16. Onko sisäänkäynnin edusta tasainen?			☒	☐	☐
1.17. Onko sisäänkäynnin edusta varustettu sulanapitojärjestelmällä?			☐	☒	☐
1.18. Onko sisäänkäynnin läheisyydessä pyörien säilytysalue?			☒	☐	☐
• onko pyörien säilytysalue kulkuväylän ulkopuolella?			☒	☐	☐
• onko alue merkitty kulkuväylän pintaan materiaali- ja tummuuskontrastilla?			☐	☒	☐
1.19. Onko sisäänkäynnin edustalla istuimia? (esim. taksin odottamiseen)			☐	☒	☐

Ovi	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.20. Onko ovi helposti hahmotettavissa? (erottuu tummuuskontrastin avulla)			☒	☐	☐
1.21. Vapaan tilan leveys ovien välittömässä läheisyydessä?	≥ 1800 mm	4000 mm	☒	☐	☐
1.22. Vapaan tilan pituus ovien välittömässä läheisyydessä?	≥ 1800 mm	3000 mm	☒	☐	☐
1.23. Oven vapaa leveys?	≥ 850 mm	1400 mm	☒	☐	☐
1.24. Kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	0 mm	☒	☐	☐
Jos kynnyks ≥ 20 mm, niin kynnyksen malli					
• suorareunainen			☐	☐	☐
• porrastettu			☐	☐	☐
• pyöristetty			☐	☐	☐
• luiskattu (kynnysluiska tai -kiila)			☐	☐	☐
1.25. Onko ulko-oven yhteydessä jalkasäleikköä (ritilä, rappuralli)?			☒	☐	☐
• jalkasäleikön tasoeron korkeus	≤ 20 mm	5 mm	☒	☐	☐
• jalkasäleikön rakojen leveys?	≤ 5 mm	5 mm	☒	☐	☐
1.26. Onko ovi mahdollista kiinnittää aukiasentoon?			☒	☐	☐
• onko ovenpysäytin/aukipitotappi sijoitettu niin, ettei siitä aiheudu törmäys- tai kompastumisvaaraa?			☒	☐	☐
1.27. Oven tyyppi			☐	☐	☐
• käsin avattava ovi (esim. sarana-, liuku-, veräjäovi)			☐	☐	☐
• sähköisesti avautuva tai avattava ovi			☒	☐	☐
• pyöröovi			☐	☐	☐
• läpinäkyvä ovi			☒	☐	☐
Jos sähköisesti avautuva tai avattava ovi, niin					
• reagoiko oven tunnistin myös lyhytkasvuisiin ja lapsiin?			☐	☐	☒
• onko ovesta turvatunnistin, ettei ovi tule päälle?			☒	☐	☐
• toimii sähköinen ovi avauspainikeella ?			☐	☒	☐
• avauspainikkeen korkeus?	850-1100 mm	mm	☐	☐	☐
• avauspainikkeen etäisyys nurkasta?	≥ 400 mm	mm	☐	☐	☐
• onko avauspainike sijoitettu seinään oven aukeamispuolelle?			☐	☐	☐
• erottuuko avauspainike tummuuskontrastina taustasta?			☐	☐	☐
• onko avauspainike merkitty (esim. ISA-tunnuksella)?			☐	☐	☐
• kuinka kauan ovi pysyy auki?	väh. 25 s	30 sek.	☒	☐	☐
Jos läpinäkyvä ovi, niin					
• onko ovesta kontrastimerkinnot?			☒	☐	☐
• kontrastimerkintöjen korkeus lattiasta?	1000 ja 1400-1600 mm	1000 mm	☒	☐	☐
• onko oven alareuna suojattu potkulevyllä?	≥ 300 mm	300 mm	☒	☐	☐

3(10)

Tuulikaappi**1.28. Onko sisäänkäynnissä tuulikaappi?**

• tuulikaapin vapaa leveys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☐
• tuulikaapin vapaa syvyys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☐
• rastita E, jos tuulikaapissa on tasoeroja?			☐	☐	☐
• rastita E, jos tuulikaapissa on kulkua haittaava kumimatto/ritilä?			☐	☐	☐
• maton/ritilän rakojen leveys?	≤ 5 mm	4 mm	☒	☐	☐
• valaistusvoimakkuus?	200-300 lx	130 lux	☐	☒	☐
• onko sisäovi helposti hahmotettavissa ?			☐	☒	☐
• vapaa tila oven sivulla aukeamispuolella?	≥ 400 mm	mm	☒	☐	☐
• oven vapaa leveys?	≥ 850 mm	mm	☒	☐	☐
• kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	mm	☒	☐	☐

2 KÄYTÄVÄ**Sijainti:** Röntgen ja laboratorio

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
2.0. Onko käytävän pintamateriaali kova, tasainen ja (märkänäkin) luistamaton?			☒	☐	☐
2.1. Käytävän vapaa leveys?	≥ 900 mm	mm	☒	☐	☒
2.2. Käytävän vapaa korkeus? (jos vapaata korkeutta rajoittavia esteitä)	≥ 2200 mm	mm	☒	☐	☒
2.3. Käytävän pituuskaltevuus? (jos luiskattuja kohtia)	≤ 8 %	%	☒	☐	☒

Kalusteet

2.6. Onko käytävällä tukikaiteita / käsijohteita?			☐	☒	☐
2.7. Onko käytävällä istuimia levähtämiseen?			☒	☐	☐
• onko ne sijoitettu käytävän sivuun?			☒	☐	☐
• erottuuko istuinten alue materiaali- ja/tai tummuuskontrastina käytävän pintamateriaalista?			☒	☐	☐
• erottuvatko kalusteet tummuuskontrastina taustastaan?			☒	☐	☐
• onko erikorkuisia istuimia?			☒	☐	☐
• istuinkorkeus/korkeudet	300 / 450 / 500-550 mm	450 mm 550 mm	☒	☐	☒

4(10)

	Kriteerit	Mitta	K	E	Ek
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐
• levähdyspaikkojen välinen etäisyys toisistaan (pitkillä käytävillä)?	≤ 25 m	m	☐	☐	☒
Valaistus, häikäisy ja kontrastit					
2.8. Valaistusvoimakkuus?	200-300 lx	150 lx	☐	☒	☐
2.9. Onko tilassa automaattinen valaistuksen ohjaus? (esim. liiketunnistin)			☐	☒	☐
2.10. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
Jos ei ole, niin					
rastita E, jos kulkureitille jää pimeitä katvealueita?			☐	☐	☐
rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa?			☒	☐	☐
rastita E, jos ulkoa tuleva valo aiheuttaa häikäisyhaittaa?			☐	☐	☐
2.11. Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (esim. erottuuko lattia kontrastivärisenä seinistä)			☐	☒	☐
2.12. Onko käytävällä näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai tummuuskontrastina erottuva opasteraita?			☐	☒	☐
2.13. Rastita E, jos käytävän pinnassa harhaanjohtavaa kuviointia? (vaikutelma tasoerosta tai epätasaisuudesta, harhaanjohtava tai voimakas kuviointi)			☐	☐	☐

8 ASIOINTITILA

Sijainti: Röntgen ja laboratorio

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
8.0. Onko asiointitilaan suora kulku pääsisäänkäynniltä? (palvelupiste helposti löydettävissä)			☐	☒	☐
8.1. Johtaako palvelutiskille näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai kuvio (opasteraita)?			☐	☒	☐
Jos ei suoraa tai ohjattua kulkua, niin					
onko reitti palvelupisteelle opastettu?			☐	☒	☐
• onko etäisyys kohteeseen merkitty opasteeseen?	jos ≥ 50 m		☒	☐	☐
• onko opaste helposti havaittavassa paikassa?			☐	☐	☐
• opasteen sijoitustapa			☐	☐	☐
kulkuväylän yläpuolella			☒	☐	☐
kulkuväylän sivulla seinällä tms.			☒	☐	☐
Jos kulkuväylän yläpuolella, niin					
• opasteen korkeus?	≥ 2200 mm	2400 mm	☐	☒	☐
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?			☒	☐	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐

5(10)

Jos kulkuväylän sivulla seinällä tms., niin					
• onko opaste sijoitettu niin, ettei se aiheuta törmäysvaaraa?			☒	☐	☐
• onko opaste läheltä katsottavissa? (pääsy opasteen ääreen)			☒	☐	☐
• opasteen tekstin korkeus lattiasta?	1400-1600	1600 mm	☒	☐	☐
• tekstin kirjasinkoko? (suhteessa katseluetäisyyteen)	15, 25-40, 70-100 mm	70 mm	☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko kohokirjoitusta tai -symboleja?				☒	☐
• onko opasteessa tummuuskontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty pistekirjoitusta?			☐	☒	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☒	☐	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐
8.2. Onko palvelupiste merkitty opasteella?			☐	☒	☐
Asiointitiski					
8.3. Onko palvelupisteessä asiointitiskejä?			☒	☐	☐
• erottuuko asiointitiski tummuuskontrastina ympäristöstä?			☐	☒	☐
• onko asiointitiski kahdella korkeudella?				☒	☐
• asiointitiskin korkeus/korkeudet?	750-800 mm ja 1100-1200 mm	1000 mm	☐	☒	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan korkeus?	≥ 670 mm	mm	☐	☒	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan syvyys?	≥ 600 mm	200 mm	☐	☒	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan leveys?	≥ 800 mm	mm	☐	☒	☐
Asiointitiskin kalusteet					
8.4. Onko asiointitiskin yhteydessä käytettävissä istuimia?			☒	☐	☐
• istuinkorkeus/korkeudet?	300 / 450 / 500-550	mm	☐	☒	☐
• onko osassa istuimia selkänoja?			☐	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☐	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☐	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☐	☐	☐
8.5. Onko asiointitiskillä tukikaide?			☐	☒	☐
8.6. Onko asiointitiskin yhteydessä keppiteline?			☐	☒	☐
Asiointitiskin valaistus					
8.7. Valaistusvoimakkuus tiskillä?	500-750 lx	250 lx	☐	☒	☐
8.8. Onko asiointitiskillä lisäksi kohde-/vyöhykevalo?			☐	☒	☐
8.9. Rastita E, jos asiointitiskillä vastavalohäikäisyä? (esim. suojaamaton ikkuna virkailijan takana)				☐	☐
Asiointitiskin akustiikka					
8.10. Onko asiointitiskillä lasiseinä?			☒	☐	☐
• onko lasiseinä kokonaan avattavissa kuulemisen helpottamiseksi?			☒	☐	☐

Odotustila	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
8.13. Onko asiakaspalvelupisteen yhteydessä odotustilaa?			☒	☐	☐
8.14. Odotustilan vapaan tilan leveys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☒
8.15. Odotustilan vapaan tilan syvyys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☒
• kulkuväylien vapaa leveys kalusteiden kohdalla?	≥ 900 mm	800 mm	☐	☒	☐
8.16. Onko odotustilassa istuimia?			☒	☐	☐
• onko istuimet sijoitettu kulkuväylän ulkopuolelle?			☒	☐	☐
• erottuvatko kalusteet tummuuskontrastina taustastaan?			☒	☐	☐
• onko erikorkuisia istuimia?			☒	☐	☐
• istuinkorkeus/korkeudet?	300 / 450 / 500-550	450 mm 550 mm	☐	☐	☐
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐
Vuoronumerojärjestelmä					
8.17. Onko palvelupisteen yhteydessä vuoronumerojärjestelmä?			☒	☐	☐
vuoronumerolaitteen korkeus?	850-1100 mm	1000 mm	☒	☐	☐
• pääseekö vuoronumerolaitteen ääreen myös apuvälineiden kanssa?			☒	☐	☐
• erottuvatko vuoronumerolaitteen painikkeet tummuuskontrastina taustasta?			☒	☐	☐
• onko painikkeiden yhteydessä oleva teksti selkeää ja helposti luettavissa?			☐	☒	☐
• onko tekstin lisäksi käytetty pistekirjoitusta?			☐	☒	☐
• onko tekstin lisäksi käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko vuoronumerolaitteessa numeron kertova äänitiedotus?			☐	☒	☐
ovatko vuoronumerolappujen numerot suurikokoisia ja selkeitä?			☒	☐	☐
vuoronumeronäytön korkeus?	1400-1600 mm	1800 mm	☐	☒	☐
• onko vuoronumeronäyttö selkeä?			☒	☐	☐
• onko vuoronumeronäyttö läheltä katsottavissa?			☐	☒	☐
• onko vuoronumeronäyttö sijoitettu niin, ettei se aiheuta törmäysvaaraa?			☒	☐	☐
• onko vuoronumeronäytön yhteydessä vuoronumeron kertova äänitiedotus?			☐	☒	☐
Odotustilan akustiikka					
8.18. Onko tila varustettu induktiosilmukalla?			☐	☒	☐
• toimiiiko induktiosilmukka? (kuuluvuusalue)			☐	☐	☐
• onko induktiosilmukasta kertova opaste (T-opaste)?			☐	☐	☐
8.19. Onko tilassa muu äänensiirtojärjestelmä tai kuulon apuvälineitä?			☐	☒	☐
8.22. Onko tilassa käytetty vaimentavaa materiaalia seinissä?			☒	☐	☐
8.23. Onko tilassa käytetty vaimentavaa materiaalia katossa?			☒	☐	☐
8.24. Onko tilassa kokolattiamatto? (vaimentaa ääntä, huom! ei saa vaikeuttaa kulkemista pyörällisten apuvälineiden kanssa)			☐	☐	☐

7(10)

Odotustilan valaistus, häikäisy ja kontrastit

8.25. Tilan valaistuksen voimakkuus?	200-300 lx	150 lx	☐	☒	☐
8.26. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
Jos ei ole , niin					
rastita E, jos tilaan jää pimeitä katvealueita?			☐	☐	☐
rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa? (esim. häikäisy, kiiltokuvastumat ym.)			☒	☐	☐
rastita E, jos ulkoa tuleva valo aiheuttaa häikäisyhaittaa? (esim. vastavalohäikäisy)			☐	☐	☐
8.27. Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (esim. lattia erottuu tummuuskontrastina seinistä)			☐	☒	☐
8.28. Onko kulkureiteillä näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai kuvio (opasteraita)?			☐	☒	☐

16 ESTEETÖN WC

Sijainti: Röntgen ja laboratorio

Sijainti ja yleiset tiedot

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.0. Onko wc-tilaan esteetön pääsy suoraan aulasta, käytävästä tai muusta vastaavasta tilasta?			☒	☐	☐
16.1. Onko esteettömän wc:n sijoitus käyttäjän tai avustajan sukupuolesta riippumaton?			☒	☐	☐
16.2. Onko esteetön wc auki ja käytettävissä ilman erillistä pyyntöä?			☒	☐	☐
Opastus					
16.3. Onko kulku wc tilaan opastettu?			☐	☒	☐

Tilaopaste / huoneopaste

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.4. Onko wc-tila merkitty opasteella (ISA-tunnus)?			☒	☐	☐
• onko opaste sijoitettu seinään oven aukeamispuolelle?		ovessa	☐	☒	☐
• opasteen korkeus lattiasta?	1400-1600 mm	1600 mm	☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty kohokirjoitusta tai -symboleja?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty pistekirjoitusta?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti symbolin ja taustan välillä?			☒	☐	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☒	☐	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☒	☐	☐
Ovet					
16.5. Onko ovi helposti hahmotettavissa? (erottuu tummuuskontrastin avulla seinästä)			☒	☐	☐
16.6. Vapaan tilan leveys oven välittömässä läheisyydessä?	≥ 1500 mm	800 mm	☐	☒	☐
16.7. Vapaan tilan syvyys oven välittömässä läheisyydessä?	≥ 1500 mm	800 mm	☐	☒	☐
16.8. Oven vapaa leveys ?	≥ 850 mm	900 mm	☒	☐	☐
16.9. Vapaa tila oven vieressä aukeamispuolella? (oven sisä- ja ulkopuolella)	≥ 400 mm	400 mm	☒	☐	☐
16.10. Onko ovi mahdollista avata ja sulkea sekä sen lukkoa käyttää yhdellä kädellä?			☒	☐	☐
16.11. Oven avaamiseen tarvittava voima?	≤ 10 N (≈ 1 kg)	8 N	☒	☐	☐
• rastita E, jos ovessa on ovensulkija (ovipumppu)?			☐	☐	☐
16.12. Onko oven sisäpuolella (saranareunassa) vaakasuuntainen lankavedin?			☒	☐	☐
• lankavetimen korkeus lattiasta?	800 mm	800 mm	☒	☐	☐
16.13. Kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	0 mm	☒	☐	☐

8(10)

Mitoitus

16.14. Onko wc-tila peilikuvatyypinen? (vapaa tila istuimen ja seinän välillä ainoastaan toisella puolella)			☒	☐	☐
16.15. Vapaan tilan leveys wc-istuimen edessä? (pyörätuolin pyörähdysympyrä)	≥ 1500 mm	1500 mm	☒	☐	☐
16.16. Vapaan tilan syvyys wc-istuimen edessä? (pyörätuolin pyörähdysympyrä)	≥ 1500 mm	1500 mm	☒	☐	☐
16.17. Vapaa tila wc-istuimen ja seinän välillä, vasemmalla puolella? (kartoittajan suunnasta katsottuna)	≥ 800 mm	600 mm	☐	☒	☐
16.18. Vapaa tila wc-istuimen ja seinän välillä, oikealla puolella? (kartoittajan suunnasta katsottuna)	≥ 800 mm	100 mm	☐	☒	☐
16.19. Vapaa tila wc-istuimen ja seinän välillä, istuimen takana?	300 mm	0 mm	☐	☒	☐

Istuin

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.20. Wc-istuimen korkeus (mitattuna istuinrenkaan päälle)?	480-500 mm	500 mm	☒	☐	☐
16.21. Onko wc-istuin korkeussäädettävä?			☐	☒	☐
16.22. Onko wc-istuimen yhteydessä käsituet?			☒	☐	☐
• onko käsituki wc-istuimen molemmilla puolilla?			☒	☐	☐
• onko käsitukien malli ylös-/alaspäin kääntyvä?			☒	☐	☐
• onko käsitukien käyttö mahdollista yhdellä kädellä?			☒	☐	☐
• onko käsituki varustettu wc-paperitelineellä?			☒	☐	☐
• käsitukien korkeus?	800 mm	800 mm	☒	☐	☐
• ovatko käsituet korkeussäädettäviä?			☐	☒	☐
• käsitukien välinen etäisyys toisistaan?	600 mm	600 mm	☒	☐	☐
• ulottuvatko käsituet wc-istuimen etureunan ohitse?	≥ 200 mm	200 mm	☒	☐	☐
16.23. Kuinka wc-istuimen huuhtelu toimii?				☒	☐
• painike (painonappi)?				☒	☐
• vedettävä nuppi?			☐	☐	☐
• automaattihuuhtelu?			☐	☐	☐
16.24. Onko pesevä ja kuivaava wc-istuin?			☐	☒	☐
16.25. Etäisyys wc-istuimelta käsisuihkuun?	≤ 300 mm	200 mm	☒	☐	☐
16.26. Etäisyys wc-istuimelta käsisuihkun sekoittajaan/pesualtaaseen?	≤ 300 mm	200 mm	☒	☐	☐
16.27. Etäisyys wc-istuimelta wc-paperitelineeseen?	≤ 300 mm	100 mm	☒	☐	☐
16.28. Etäisyys wc-istuimelta keppitelineeseen?	≤ 300 mm	ei ole mm	☐	☒	☐

Varusteet ja kalusteet

16.29. Onko wc-tilassa käsienpesuallas?			☒	☐	☐
• pesualtaan tyyppi?			☒	☐	☐
• kiinteä			☒	☐	☐
• korkeussäädettävä			☐	☐	☐
• kallistettava			☐	☐	☐
• vapaan tilan leveys pesualtaan edessä?	≥ 1200 mm	800 mm	☐	☒	☐
• vapaan tilan syvyys pesualtaan edessä?	≥ 1200 mm	1200 mm	☒	☐	☐
• pesualtaan korkeus lattiasta (käyttökorkeus)?	800 mm	800 mm	☒	☐	☐
• pesualtaan alla olevan vapaan polvitilan korkeus?	≥ 670 mm	700 mm	☒	☐	☐
• pesualtaan alla olevan vapaan polvitilan syvyys?	≥ 600 mm	450 mm	☐	☒	☐
• pesualtaan vapaan polvitilan leveys?	≥ 800 mm	800 mm	☒	☐	☐
• pesuallashanan tyyppi?				☐	☐
• automaattihana			☐	☐	☐
• yksiotehana (vipuhana)			☒	☐	☐
• kaksiotehana			☐	☐	☐

9(10)

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.30. Saippuaterineen korkeus?	900 mm	1000 mm	☐	☒	☐
16.31. Käsipyyhetelineen / käsienkuivauslaitteen käyttökorkeus? (mitataan esim. liiketunnistimen korkeus)	900 mm	1000 mm	☐	☒	☐
16.32. Onko wc-tilassa roska-astia?			☒	☐	☐
• onko se avattavissa/käytettävissä yhdellä kädellä (ei poljinroskis)?			☒	☐	☐
• onko se sijoitettu niin, ettei se ei liikkumista tilassa?			☒	☐	☐
16.33. Onko wc-tilassa yhtenäiset tukikaiteet?			☐	☒	☐
• tukikaiteen/kaiteiden korkeus	900 mm	mm	☐	☐	☐
• onko tukikaiteet sijoitettu niin, etteivät ne haittaa tilan käyttöä?			☒	☐	☐
16.34. Onko wc-tilassa vaatekoukkuja?			☒	☐	☐
• vaatekoukkujen korkeus/korkeudet?	1100-1200, 1400-1600 mm	1100 mm 1500 mm	☒	☐	☐
16.35. Onko wc-tilassa laskutaso/hylly tms.?			☒	☐	☐
• laskutason/hyllyn korkeus?	900 mm	mm	☐	☒	☐
16.36. Onko wc-tilassa peili?			☒	☐	☐
• puolipeilin alareunan korkeus lattiasta?	800-900 mm	1000 mm	☐	☒	☐
• kokovartalopeilin alareunan korkeus lattiasta?	300 mm	mm	☐	☐	☐
• peilin yläreunan korkeus lattiasta?	≥ 2000 mm	mm	☐	☐	☐
16.37. Onko wc-tilassa vauvanhoitopöytä/-taso tai apupöytä?			☒	☐	☐
• Jos kyllä, niin onko hoitopöytä/-taso			☐	☐	☐
• ylös/alas käännettävä			☐	☐	☐
• kiinteä			☒	☐	☐
• onko se sijoitettu niin, ettei se estä liikkumista tilassa?			☒	☐	☐

Hälytyslaite	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.39. Onko wc-tilassa hälytyslaite, jolla voi hälyttää apua ongelmatilanteissa?			☒	☐	☐
• hälytyslaitteen tyyppi?			☐	☐	☐
• painonappi			☐		
• vedettävä naru			☒		
• tilan ympäri seinällä kiertävä naru			☐		
Jos painonappi , niin					
onko painike sijoitettu niin, että siihen ylettyy wc-istuimelta?			☐	☐	☐
onko painike sijoitettu niin, että siihen ylettyy lattialta?			☐	☐	☐
painikkeen korkeus lattiasta?		mm	☐	☐	☐
Jos vedettävä naru , niin					
onko naru sijoitettu niin, että siihen ylettyy wc-istuimelta?			☒	☒	☐
onko naru sijoitettu niin, että siihen ylettyy lattialta?			☐	☒	☐
narun korkeus lattiasta?		300 mm	☒	☐	☐
Jos tilan ympäri seinällä kiertävä naru , niin					
narun korkeus lattiasta?	200-300 mm	mm	☐	☐	☐
• erottuuko hälytysnaru / -painike tummuuskontrastina taustasta?			☐	☒	☐
• onko hälytysnaru / -painike merkitty symbolilla?			☐	☒	☐
• toimiiko hälytys?			☒	☐	☐
• onko oven ulkopuolella valo ja äänimerkki hälytyksestä?			☒	☐	☐
• välitetäänkö tieto hälytyksestä			☐	☐	☐
• kuulovammaisille (valomerkki)?			☒	☐	☐
• näkövammaisille (äänimerkki)?			☒	☐	☐
• ohjautuuko hälytys kiinteistönvalvontaan yms.?			☒	☐	☐
• onko lukittu ovi avattavissa ulkopuolelta hätätilanteessa? (esim. ns. vahtimestarin avaimella)			☒	☐	☐
Valaistus, häikäisy ja kontrastit	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
16.40. Wc-tilan valaistusvoimakkuus?	≥ 300 lx	220 lx	☐	☒	☐
16.41. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
Jos ei ole , niin					
rastita E, jos tilaan jää pimeitä katvealueita?				☐	☐
rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa?				☒	☐
16.42. Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (esim. lattia erottuu tummuuskontrastina seinistä)			☒	☐	☐
Jos kyllä , niin					
onko wc-tilassa kontrastit lattian ja seinän välillä?			☒	☐	☐
erottuvatko kalusteet/varusteet tummuuskontrastina lattiasta?			☒	☐	☐
erottuvatko kalusteet/varusteet tummuuskontrastina seinistä?			☒	☐	☐
16.43. Onko wc-tilassa automaattinen valaistus?			☐	☒	☐
Jos automaattinen valaistus , niin					
onko liiketunnistin sijoitettu niin, että se havaitsee myös lyhytkasvuiset ja pyörätuolilla liikkuvat?			☐	☐	☐
Jos ei , niin					
valokatkaisijan korkeus?	850-1100 mm	900 mm	☒	☐	☐
valokatkaisijan etäisyys nurkasta?	≥ 400 mm	mm	☒	☐	☐
erottuuko valokatkaisija tummuuskontrastina seinästä?			☒	☐	☐

Liite 12. Fysioterapia ESKEH-kartoituslomakkeet (esteetön 2010)

1(5)

Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus

ESKEH / Invalidiliitto ry 2009

1 SISÄÄNKÄYNTI

Sijainti: Fysioterapia

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.0. Hahmottuuko sisäänkäynti rakennuksen julkisivusta? (helposti löydettävissä)			☒	☐	☐
1.1. Onko sisäänkäynti katettu?			☒	☐	☐
1.2. Onko sisäänkäynti valaistu?			☒	☐	☐
• sisäänkäynnin valaistusvoimakkuus?	≥ 50-200 lx	220 lx	☒	☐	☐
1.3. Onko sisäänkäyntiä mahdollista käyttää itsenäisesti?			☒	☐	☐
1.4. Onko kulku pääsisäänkäynnille opastettu?			☐	☒	☐
1.5. Onko sisäänkäynti merkitty opasteella? (esim. rakennuksen nimi)			☒	☐	☐
• onko opaste helposti havaittavassa paikassa?			☐	☒	☐
• onko opaste läheltä katsottavissa? (pääsy opasteen ääreen)			☐	☒	☐
• opasteen tekstin korkeus maasta?	1400-1600 mm	2000 mm	☐	☐	☐
• tekstin kirjasinkoko? (suhteessa katselutäisyyteen)	15, 25-40, 70-100 mm	mm	☐	☒	☒
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa käytetty kohokirjoitusta tai -symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?			☐	☒	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☒	☐	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐
1.6. Onko sisäänkäynnin yhteydessä ääniopaste (äänimajakka)?			☐	☒	☐
1.7. Onko sisäänkäynnin edustalla ohjaava pintamateriaali?			☐	☒	☐
1.8. Onko sisääntulon välittömässä läheisyydessä kohteen opastaulu?			☐	☒	☐
1.9. Onko opasteen yhteydessä pohjapiirros rakennuksesta?			☐	☒	☐
1.10. Onko tunnistettavaa kohokarttaa?			☐	☒	☐
1.11. Onko tunnistettavaa rakennuksen pienoismallia?			☐	☒	☐

Sisäänkäynnin edusta

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.16. Onko sisäänkäynnin edusta tasainen?			☒	☐	☐
1.17. Onko sisäänkäynnin edusta varustettu sulanapitojärjestelmällä?			☐	☒	☐
1.18. Onko sisäänkäynnin läheisyydessä pyörien säilytysalue?			☐	☒	☐
• onko pyörien säilytysalue kulkuväylän ulkopuolella?			☐	☐	☐
• onko alue merkitty kulkuväylän pintaan materiaali- ja tummuuskontrastilla?			☐	☒	☐
1.19. Onko sisäänkäynnin edustalla istuimia? (esim. taksin odottamiseen)			☐	☒	☐

Ovi	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
1.20. Onko ovi helposti hahmotettavissa ? (erottuu tummuuskontrastin avulla)			☒	☐	☐
1.21. Vapaan tilan leveys ovien välittömässä läheisyydessä?	≥ 1800 mm	2000 mm	☒	☐	☐
1.22. Vapaan tilan pituus ovien välittömässä läheisyydessä?	≥ 1800 mm	4000 mm	☒	☐	☐
1.23. Oven vapaa leveys?	≥ 850 mm	850 mm	☒	☐	☐
1.24. Kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	0 mm	☒	☐	☐
Jos kynnyks ≥ 20 mm, niin kynnyksen malli					
• suorareunainen			☐	☐	☐
• porrastettu			☐	☐	☐
• pyöristetty			☐	☐	☐
• luiskattu (kynnysluiska tai -kiila)			☐	☐	☐
1.25. Onko ulko-oven yhteydessä jalkasäleikköä (ritilä, rappuralli)?			☒	☐	☐
• jalkasäleikön tasoeron korkeus	≤ 20 mm	5 mm	☒	☐	☐
• jalkasäleikön rakojen leveys?	≤ 5 mm	5 mm	☒	☐	☐
1.26. Onko ovi mahdollista kiinnittää aukiasentoon?			☒	☐	☐
• onko ovenpysäytin/aukipitotappi sijoitettu niin, ettei siitä aiheudu törmäys- tai kompastumisvaaraa?			☒	☐	☐
1.27. Oven tyyppi			☐	☐	☐
• käsin avattava ovi (esim. sarana-, liuku-, veräjäovi)			☐	☐	☐
• sähköisesti avautuva tai avattava ovi			☒	☐	☐
• pyöröovi			☐	☐	☐
• läpinäkyvä ovi			☒	☐	☐
Jos sähköisesti avautuva tai avattava ovi, niin					
• reagoiko oven tunnistin myös lyhytkasvuisiin ja lapsiin?			☒	☐	☒
• onko ovesta turvatunnistin, ettei ovi tule päälle?			☒	☐	☐
• toimiiiko sähköinen ovi avauspainikkeella ?			☐	☒	☐
• kuinka kauan ovi pysyy auki?	väh. 25 s	25 sek.	☒	☐	☐
• onko oven aukeamiskaari merkitty lattiaan?			☐	☒	☐
Jos läpinäkyvä ovi, niin					
• onko ovesta kontrastimerkinnot?			☒	☐	☐
• kontrastimerkintöjen korkeus lattiasta?	1000 ja 1400-1600 mm	1000 mm	☒	☐	☐
• onko oven alareuna suojattu potkulevyllä?	≥ 300 mm	300 mm	☒	☐	☐
Tuulikaappi					
1.28. Onko sisäänkäynnissä tuulikaappi?			☒	☐	☐
• tuulikaapin vapaa leveys?	≥ 1500 mm	2000 mm	☒	☐	☐
• tuulikaapin vapaa syvyys?	≥ 1500 mm	2500 mm	☒	☐	☐
• rastita E, jos tuulikaapissa on tasoeroja?			☐	☐	☐
• rastita E, jos tuulikaapissa on kulkua haittaava kumimatto/ritilä?			☐	☐	☐
• maton/ritilän rakojen leveys?	≤ 5 mm	4 mm	☒	☐	☐
• valaistusvoimakkuus?	200-300 lx	200 lux	☒	☐	☐
• onko sisäovi helposti hahmotettavissa ?			☒	☐	☐
• vapaa tila oven sivulla aukeamispuolella?	≥ 400 mm	400 mm	☒	☐	☐
• oven vapaa leveys?	≥ 850 mm	850 mm	☒	☐	☐
• kynnyksen korkeus?	≤ 20 mm	0 mm	☒	☐	☐

2 KÄYTÄVÄ

Sijainti: Fysioterapia

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
2.0.	Onko käytävän pintamateriaali kova, tasainen ja (märkänäkin) luistamaton?		☒	☐	☐
2.1.	Käytävän vapaa leveys?	≥ 900 mm	900 mm	☒	☒
2.2.	Käytävän vapaa korkeus? (jos vapaata korkeutta rajoittavia esteitä)	≥ 2200 mm	mm	☒	☒
2.3.	Käytävän pituuskaltevuus? (jos luiskattuja kohtia)	≤ 8 %	%	☒	☒
2.4.	Rastita E, jos käytävällä kiinteitä esteitä? (törmäys-, kompastumis-, kiinnitakertumis tai putoamisvaaraa aiheuttavia kiinteitä esteitä)			☐	☐
	Jos kiinteitä esteitä, niin				
	käytävän vapaa leveys esteiden kohdalla?	≥ 900 mm	mm	☐	☐
2.5.	Rastita E, jos käytävällä tasoeroja / yksittäisiä (porras)askelmia?			☐	☐
	Jos tasoeroja, niin				
	tasoeron / askelman korkeus?	mm	☐	☐	☐
Kalusteet					
2.6.	Onko käytävällä tukikaiteita / käsijohteita?		☐	☒	☐
Valaistus, häikäisy ja kontrastit					
2.8.	Valaistusvoimakkuus?	200-300 lx	160 lx		
2.9.	Onko tilassa automaattinen valaistuksen ohjaus? (esim. liiketunnistin)			☒	☐
2.10.	Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☒	☐
	Jos ei ole, niin				
	rastita E, jos kulkureitille jää pimeitä katvealueita?			☐	☐
	rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa?			☒	☐
	rastita E, jos ulkoa tuleva valo aiheuttaa häikäisyhaittaa?			☐	☐
2.11.	Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (esim. erottuuko lattia kontrastivärisenä seinistä)			☒	☐
2.12.	Onko käytävällä näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai tummuuskontrastina erottuva opasteraita?			☒	☐
2.13.	Rastita E, jos käytävän pinnassa harhaanjohtavaa kuviointia? (vaikutelma tasoerosta tai epätasaisuudesta, harhaanjohtava tai voimakas kuviointi)			☐	☐

8 ASIOINTITILA

Sijainti: Fysioterapia

	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
8.0.	Onko asiointitilaan suora kulku pääsisäänkäynniltä? (palvelupiste helposti löydettävissä)		☒	☐	☐
8.1.	Johtaako palvelutiskille näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai kuvio (opasteraita)?		☐	☒	☐
	Jos ei suoraa tai ohjattua kulkua, niin				
	onko reitti palvelupisteelle opastettu?		☐	☒	☐

4(5)

• opasteen sijoitustapa					
kulkuväylän yläpuolella				☒	
kulkuväylän sivulla seinällä tms.				☐	
Jos kulkuväylän yläpuolella, niin					
• opasteen korkeus?	≥ 2200 mm	2400 mm	☐	☒	☐
• onko opasteessa käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä?			☒	☐	☐
• onko opasteessa käytetty symboleja?			☐	☒	☐
• onko opasteessa kontrasti tekstin/symbolin ja taustan välillä?			☒	☐	☐
• onko opasteen pinta himmeä ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
• onko opaste tasaisesti valaistu?			☐	☒	☐
Asiointitiski					
8.3. Onko palvelupisteessä asiointitiskejä?				☒	☐
• erottuuko asiointitiski tummuuskontrastina ympäristöstä?			☒	☐	☐
• onko asiointitiski kahdella korkeudella?				☒	☐
• asiointitiskin korkeus/korkeudet?	750-800 mm ja 1100-1200 mm	800 mm mm	☒	☐	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan korkeus?	≥ 670 mm	750 mm	☒	☐	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan syvyys?	≥ 600 mm	600 mm	☐	☐	☐
• matalan tiskinosan vapaan polvitilan leveys?	≥ 800 mm	1000 mm	☐	☐	☐
Asiointitiskin kalusteet					
8.4. Onko asiointitiskin yhteydessä käytettävissä istuimia?				☒	☐
• istuinkorkeus/korkeudet?	300 / 450 / 500-550	450 mm 550 mm	☒	☐	☐
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐
8.5. Onko asiointitiskillä tukikaide ?				☐	☒
8.6. Onko asiointitiskin yhteydessä keppiteline ?				☐	☒
Asiointitiskin valaistus					
8.7. Valaistusvoimakkuus tiskillä?		500-750 lx	480 lx	☐	☒
8.8. Onko asiointitiskillä lisäksi kohde-/vyöhykevalo ?				☐	☒
Asiointitiskin akustiikka					
8.10. Onko asiointitiskillä lasiseinä ?				☒	☐
• onko lasiseinä kokonaan avattavissa kuulemisen helpottamiseksi?			☒	☐	☐
Jos ei ole , niin onko lasiseinässä pystysuuntainen aukko kuulemisen helpottamiseksi?				☐	☐
8.11. Onko asiointitiskillä induktiosilmukka?				☐	☒
• onko siitä kertova T-opaste?			☐	☐	☐
• toimiiko induktiosilmukka?			☐	☐	☐
8.12. Rastita E, jos asiointitiskillä on puheen kuulemista häiritsevää kaikuisuutta tai taustamelua (pitkä jälkikaiunta-aika)?				☐	☐

5(5)

Odotustila	Kriteeri	Mitta	K	E	Ek
8.13. Onko asiakaspalvelupisteen yhteydessä odotustilaa?			☒	☐	☐
8.14. Odotustilan vapaan tilan leveys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☒
8.15. Odotustilan vapaan tilan syvyys?	≥ 1500 mm	mm	☒	☐	☒
• kulkuväylien vapaa leveys kalusteiden kohdalla?	≥ 900 mm	800 mm	☐	☒	☐
8.16. Onko odotustilassa istuimia?			☒	☐	☐
• onko istuimet sijoitettu kulkuväylän ulkopuolelle?			☒	☐	☐
• erottuvatko kalusteet tummuuskontrastina taustastaan?			☒	☐	☐
• onko erikorkuisia istuimia?			☒	☐	☐
• istuinkorkeus/korkeudet?	300 / 450 / 500-550	450 mm 550 mm	☐	☐	☐
• onko osassa istuimia selkänoja?			☒	☐	☐
• onko osassa istuimia käsinojat?			☒	☐	☐
• onko istuinosa tasainen?			☒	☐	☐
• onko istuimen jalkatila avoin?			☒	☐	☐
Odotustilan akustiikka					
8.18. Onko tila varustettu induktiosilmukalla?			☐	☒	☐
• toimiiko induktiosilmukka? (<i>kuuluvuusalue</i>)			☐	☐	☐
• onko induktiosilmukasta kertova opaste (T-opaste)?			☐	☐	☐
8.19. Onko tilassa muu äänensiirtojärjestelmä tai kuulon apuvälineitä?			☐	☒	☐
• mikä tai mitä?					
8.22. Onko tilassa käytetty vaimentavaa materiaalia seinissä?			☒	☐	☐
8.23. Onko tilassa käytetty vaimentavaa materiaalia katossa?			☒	☐	☐
8.24. Onko tilassa kokolattiamatto? (<i>vaimentaa ääntä, huom! ei saa vaikeuttaa kulkemista pyörällisten apuvälineiden kanssa</i>)			☐	☐	☐
Odotustilan valaistus, häikäisy ja kontrastit					
8.25. Tilan valaistuksen voimakkuus?	200-300 lx	200 lx	☒	☐	☐
8.26. Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?			☐	☒	☐
Jos ei ole, niin					
rastita E, jos tilaan jää pimeitä katvealueita?				☐	☐
rastita E, jos valaistus sisällä aiheuttaa häikäisyhaittaa? (<i>esim. häikäisy, kiittokuvastumat ym.</i>)				☒	☐
rastita E, jos ulkoa tuleva valo aiheuttaa häikäisyhaittaa? (<i>esim. vastavalohäikäisy</i>)				☐	☐
8.27. Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista? (<i>esim. lattia erottuu tummuuskontrastina seinistä</i>)			☐	☒	☐
8.28. Onko kulkureiteillä näkövammaisen liikkumista opastava pintamateriaali tai kuvio (opasteraita)?			☐	☒	☐
8.29. Rastita E, jos kulkuväylien pinnassa on häiritsevää kuviointia? (<i>esim. poikkiviivoja, jotka vaikuttavat tasaoerolta, harhaanjohtava tai voimakas kuviointi</i>)				☒	☐